

Бр. 5105
БИБЛИОТЕКА
Института за културу и историју
Београд

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПРИЧЕ

ИЗ ЗБИРКЕ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

НОВИЦЕ ШАУЛИЋА

— КЊИГА ПРВА — СВЕСКА II —

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
1. КНЕЗ МИХАИЛОВА 1.
1925.

ОД НОВИЦЕ ШАУЛИЋА

Црна Гора и Србија. — Подгорика. Издање Књижаре П. Вукотића, 1922. стр. 16. у 16-ни.
Српске Народне Приче. — Издање Књижаре П. Вукотића, Подгорика 1922. (29 приповедака).
Српске Народне Пјесме. — Из Збирке, — књига прва, — свеска I, стр. 105. у 8-ни. Издање Књижарнице Томе Јовановића и Вујића, Београд 1923.
Српске Народне Пјесме. (женске). — Издање Књижаре Л. Миљковић и Кооп. Никшић, 1923. стр. 122. у 16-ни.
Црна Гора. — Београд, Графички Институт „Народна Мисао“, 1924. стр. 56., у 8-ни.
Српске Народне Тужбалице. — Највећа збирка — стотину тужбалица. (Спремљено за штампу).

Штампарнија „Скерлић“ Краљевце Наталије 12. Тел. 7-11

ПРОМИШЉЕЊЕ И УЧИЊЕЊЕ

1.

Кад су апостоли шћели да чине један договор, није им било мило да дође ту свети Шпиридон међу њих. Кријући заклољу мазгу и коња светота Шпиридона и слуге његова. Чује свети Шпиридон да су пошли на тај скуп и рече слуги — Ајде одма спреми коње да идемо! Кад види слуга да су коњи поклани, каже светом Шпиридону. Свети Шпиридон пође код коња и стави главу коњску на мазгу, а од мазге на коња и одмах оживе. И упуте се на тај скуп. Кад су прошли апостоли нијесу могли проћи од смрада. Исто тако кад је наљетао свети Шпиридон са слугом, смрђело је неђе мртво пашче. Он га одере и устроји, начини так највешши од њета и стави га у бисаге. Опазе апостоли светог Шпиридона, виде да је оживио коња и мазгу, те рекоше — Ето од мазге глава на коњу, од коња на мазги, заиста је чудотворац! Дође код њих. Рекну апостоли — Очемо да учинимо: Промишљење и учинјење да је једнако! Свети Шпиридон рече — Није право промишљење и учинјење једнако да буде, јер се промислити може много, а да се не учини; но учинјење нека је учинјење, а промишљење да се опрости! Готовида им се вечера. Питају апостоли — Јели ко солио вечеру? Рекоше — Није нико! Рече свети Шпиридон — Ја ћу! И пође до вечера, а не осоли је. Кад поставе да вечеру, вечера неслана. Рекоше — Што је нијесте осолили? Свети Шпиридон каже — Ја сам промислио! И апостоли признају светоме Шпиридону, да је како он каже, да промишљење и учинјење није једнако.

2.

КАКО СУ АПОСТОЛИ МЛИН ПРАВИЛИ

Апостоли кад су шћели млин да граде, нијесу умјели, но су послали за ђавола, најстаријег њинога церибашу. Церибаша је појахао на магараца и пошао код њих. Апостоли су међу собом говорили, прије но је он дошао — Немојте се који насмијати, јер ће се наљутити и неће нам казати о млину ништа! Кад га виђеше ће јаше наопако на магарацу и носи реп у руке, не моглоше се уздржати, но се насмијаше. Он се наљутно и отишао отаде, није им ништа казао. Апостоли реку чегу — Ајде му за капицу, да слушаши шта ће говорити! Чела му пријоне на капу, да он не види. Кад је дошао међу друштво његовијех, питаше га — Што су те звали? А он им се жаљаше, како су му се другали и смијали — Ја сам се наједно, и нијесам им ништа стго казати о млину; не умнију ни млин да направе без мене, а то која је мукка. Већ су водоток направили, што не ставе још ког, па приуцу и млинове, и ето млин готов! Чела пошту је све разумјела шта говоре, зукне са кане церибашине, одлети апостолима да им каже. Опази је ђаво да је била њему за каном и онсује је — Ајде, апостоли који су те послали, они ти да Бог да јели...! Она све право каже апостолима, што је ђаво зборио о млину. Питају чеду апостоли — Још што ти је рекао ђаво? А она се стиђеша, не шћела да каже. Они су је задуго питали, најпослије морала је казати. Апостоли реку — Ми ћемо да учинимо, да је то једно најрешше и најслађе јело: мед. А од онога остатка од меда да се топи восак, да се горе свијеће у прквали! Отуд је постао од тада мед и восак.

3.

ЛАКОМАЦИ

Ишла су два анђела и Господ по земљи. Срету једнога хајдука, који им назове — Помози Бог! — Добра ти срећа! — Бе идете? Господ рече — Идем

да шта радимо! — И ја ћу с вама, каже хајдук, оћете ли ми дати? — Оћемо ајде с нама! рече Господ. Пошто дођу сва три код једнога газде, у газде шћеница испод куле сила божи, каже им газда — Бисте ли ми ово средили па да ви платим? Рећи ће Господ — Бисмо! — Па да се погодимо! вели газда. Погаде се с газдом, толике паре и силу. Господ рече хајдуку — Жњи ти ту мало, док ми почнемо! Господ заспи и анђео, он чула оно жито. Није ни снап учупао, пробуди их — Устајте, пронаде надница! Пробуде се и виде нема ништа ужњевено. Господ прекрсти и анђео и обрете се све пожњевено и стрпано, па кажу газди — Ево све смо пожњели и урадили! Он изброји и плати. Кад пођу отаде, Господ ће рећи хајдуку — Ајде укради они брав да ручамо! Оде, донесе, одере и изједу. Цигерицу сакри. Вели Господ — Камо цигерица из овога брва? Лопов вели — Није ни била! — Како ће, каже Господ, брав бити без цигерице! Он зарекао — Није те није! — Пошто није била, рећи ће Господ, дајте ове паре да дијелимо! Расгуре на четври дијела ону надницу. Лопов пита Господа — Шта то тамо тура четврти дио! Господ, рече — То је онога што је изио цигерицу, тај четврти дио! Лопов рече Господу — Ја сам је изио! Господ му рече — Купи кад си је изио, те си тако лаком, никад ти доста не било, но се све лакомно на туђе! Од лопова су остали лакомци и сад да му даш виђе и миље, чини му се да нема ништа.

4.

ГРЕШНИЦА ЂЕРА КОРУ ПО ЈЕЗЕРУ

Имагла једна маћа троје пасторчаци, па им била зла: кад им је давала љеб, онда им је доносила земљу, кад им је резала кошуљу, примјенјавала уз камен; мучила их од сваке руке. Гледао Господ шта ради баба од оне ћене, па нареди анђелима — Ајде да јој примните душу, да не мучи ону ћену! Примише јој

душу анђели, дођу пред Бога и реку — Господе, како ћемо јој судити, јер је згрјишнила Богу, да одпагава! Каже Господ — Учинићемо једно благо, баптићемо је у то благо, турићемо преда њу кору љеба, нека топи по благу: док је сунца и мјесеца, да не море кора побегнути, ни да је море баба уватити из блата! Учине језеро, баце бабу у оно благо и туре преда њу кору љеба. Њера баба кору по језеру и плива, а не може да увати. Анђели питају Господа — Шта је баба згрјишнила те ћера кору по језеру? Господ рече анђелима — Баба је згрјишнила: Имала је троје пасторчади, па кад им је доносила да једу, доносила им је земљу те им је давала; а кад им је ревала кошуљу, примјењивала је уз камен, па сам јој наку судно, док је сунца и мјесеца, да се никад из онога блата избавити не може!

5.

ПАСТОРКА И ШЕВЕРКА У МЛИНУ

Био један млин у сред села. Што год у њему занони, дође нешто па га изјеле. Имала једна пасторку ђевојку, па је спреми у млин — Ајде ноћас и ти да идеш у млин! Ђевојка пође, понесе вечеру и поведе кучку, мачку и пијевца. Кад се смркну, нешто залупа на врата. Ђевојка закуми — Не дај по Богу брате пио, не дај по Богу сесто мацо, не дај ме купцо! Пијевац заплева, мачка замауче, кучка заглаје. Оно се ушути. Ђевојка им тури ону њену вечеру. Сву ноћ тако: Све како оно залупа, она њих закуми; док сване све тако. Ђевојка осване, ништа је не изјеле; освану јој паре за мучником, она оне паре узме. У јутру маћа јој појаше на коња, радовала се да је нешто ноћи изјело. Кад у млин: ђевојка здрава, нашла паре, Бог јој пријавио. Отиду кући обје. Другу вече опет оне да иду у млин, те ће она оној њеној шћери — Ајде и ти ноћас да идеш у млин! Опреди је мајка, спреми јој вечеру; поведе и она кучку, мачку и пијевца, дође у млин и занони. Сједе да вечера, око

не мачка, кучка и пијевац, она њима не дадне — Ајде отаје, ово ми је моја мајка спремила! Нешто залупа, ђевојка куми — Не дај по Богу брате пио, не дај по Богу сестро мацо, не дај ме купцо! Не шћедне ниједно ни да прева, ни да мауче, ни да заглаје. Оно увезе и изјеле ђевојку. Ујутру опреми јој се мајка, као и пасторци, на коњу. Кад у млин, кад шћер јој изједена, није ништа. Она кукала и јадила, али узалуду.

6.

ЗЕЦ И ЛОВАЦИ

Нашао један ловац зецпа ће спава, па га питао — Спаваш ли зео, мој си вала заиста! А зец скочи, па ловцу између ногу. — Вала зео, рече му он, побеже ли ми побјеже, но ти га чик други пут!

7.

ИЗМАКНИ БЕЦУ ИЗ ВАТРЕ

Била ватра слаба, ћеца се наднијела над ватру да се огрију. Свекрва рекла снаји — Измакни не-вјеста ћецу из ватре! Давала јој приговор да наложи добру ватру. Она се не осјетила, но измипала све једно по једно од ватре у врх колибе! Свекрва јој рече — Не тако невјеста, но наложи добру ватру и огри ћецу и онда ће се сама измаћи; тако се ћеца измичу из ватре!

8.

СПЕНГА РАСПЕНГА

Чобан чувајући, нашао је двије виле ће су заплеле косу за трње. Виле му нареде — Ако нам ра-звезаш косу, да нам ни једну длаку не откинеш, казашћемо ти да се сама говеда и овце пуштају! Он

им разнеже косе од онога трна. Онда оне њему кажу — Увече кад спрхаш, кажи спенга, да ти се сама повежу, а ујутру распенга! Један стари близу чобана сидио и палио на чибук. Чобан реци — Спенга! А они чибук пријони старцу за усну. — Шта ћу сад вага Богу! пита онога чобан. — Шта би ми, каже чобан, дао да ти кажем, да ти се чибук с усне макне? Добрин баба да види шта би од ђеда, кад он пријону за говече; а чибук за усну, па не може да се распучи. Баба повуче ђеда да га распучи од говечета и од чибука, а они чобан — Спенга! Уваги се и баба за ђеда. Тако су се трзали и вукли једно друго. Сјети се они стари, да то има некако чудно и некакав чини и рече чобану што чува говеда — Шта је ово кумим те Богом? Сва је прилика да ти знаш, добићеш лијеп дар, само забави! Он тада рече — Распенга! Сви се распенгају.

9.

ДРНДАР ПОСТАО ВЕЛИКИ ВЕЗИР

У Ставботу ударао је добош, да је царска заповијест, да свак мора ићи у петак у цамију, да се моли Богу и клања; ко не би пошао у цамију стријељаше се или обесио. Био је један дрндар, гледан јељаше се или обесио. Био је један дрндар, гледан момак, који није чуо за ту цареду и није пошао у цамију. Протуре се гласови до кадије и до муктије, доставе великом везиру како овај није испунио царску заповијест, да се казни. Везир достави цару. А цар заповиједи да га доведу и да дође ш њиме кадија и муктија цару на диван. Они пођу пред цара и изиђу на диван. Говори муктија и кадија цару, да је тога дана била заповијест царска да иде свак у цамију, дрндар није пошао, да се казни смрћу према закону Муамедову. И још истичу да се не може препорети. Цар потврди то њихово, обрне се дрндару и рече — Шта би би, него ништа шта ћеш да ти дам, три дана мореш живјети, ништа три ствари што ти је најмилије за ова три дана и мораш мријети. Он се промијени, дође му тешко, па у томе промишљају

запште му његову шћер за жену, мислети да му то цар неће испунити. Цар му дадне шћер, своја кола, коње и прапиоце; поведу царску шћер у кућу дрндареву и понесу у њу све што треба. Пратња се врати, а они остану двоје сами. Царева га шћер пита — Што си невесео, а узео си мене за жену, као једну цареву шћер; макар да ћеш сјутра умријети, тебе је то част! Он јој одговори — Није чудо, мене нема но још два дана да живим! А она му говори — Не бој се, што год буде суђено оно ће бити! Сјутра кад те позове цар на диван, онет ће те питати, шта ћеш да тражиш другу ствар. Ти му тражи да те постави за великог везира; он ће то и учинити! Он преночи с царском шћери, а ујутру рано пође код цара. Цар га пита — Јеси ли се смислио? Он говори да се смислио и тражи да му се дадне везирство. Обуку га у нове хаљине и поставе га за везира. Цар заповиједи пашама и његовијем млађијем, тега одрате до куће. Онда се они поврате натраг. Сам са царевом шћерком, али јако забринут, она му говори — Што си невесео? Он јој одговори — Е моја жена, није мене лако бити весео, кад ја знам, да немам још но један дан да живим! Она му рече — Ве ти је она маљца што си разбијао ш њоме јарину? Он устане и дадне јој маљцу. Царска шћер узме на руку, опрова и лако. И рече њему — Ајде код радника, нека ти изврти ово изнутра и нали пуно оловом! Он оде и тако учини. Узме она оно, потетне, види да је добро тешко и рече — Сјутра кад будеш изашао пред цара, тражи ћеш треће у цара; да свакога који седе око њега, који су те пресудили на смрт, удариш по једном с маљцом у главу, кадију два пут, а муктију три пут, онда да мреш да се не врћеш кући. Па шта ти да Бог и судбина! Ту ноће и никако нијесу спавали, него се сву ноћ преваговарали. Ујутру се ш њиме опрости и поздравил, дођу заптије и поведу га; он понесе маљцу, изађе пред цара, поклони се и стана. Око цара паше и везири, муктија и кадија; мноштво народа испред двора царскога очекују кад ће га објесити. Цар му говори — Јеси ли се предо-

мислио, шта још тражиш? Још то да ти учиним и да мреш! Он одговори — Јесам! А цар говори — Шта? Везир његов зет — Очу да ми допуштиш да ударим по једном с овом маљницом сваког пашу и везира, који су ме судили и осудили на смрт, кадију дава пута, а муктију три пута; онда не жалим мријети! Згледаше се паше и везири, кадија и муктија и мануше главом. Цар рече — Царска се не пориче! Узеше маљицу у руку и оде од руке до руке, дође до муктије. Он рече — Вајај и ешеду била, кога удари једном, не верујем да ће остати, а камо ли три пута, но мора да се мре; дајте да молимо цара, да се договоримо шта ћемо! Почну се у пара молити да им остави мало времена, да се договоре. Цар им — Чујте Турци, ми смо се заклегли, да он није био у памири и цар га пресудно на смрт. Али ево ти наше несреће, што морамо и ми сви мријети прије њега, но дајте да се ми поново закунемо, да је он био у памири, но да га ми виђели нијесмо! И тако се рече, изађу пред цара говорети му да ће се заклегли, да је био у памири. И они се закуну да је он био у памири, а да га они нијесу виђели. Тако дридар постане за великог везира и зет царев. И пошље је дуго живио.

МОЛИТВА СВЕТОГА САВА И ЧОБАНИН

10.

Чувао један чобан оца у планини, не виђао никога. Дође свети Саво код њега на конак, па му рече — Устани да се молимо Богу! Свети Саво наградил као светац да се моли Богу. Чобан устане, помози се Богу — Господе та тебе, ова мене! Не умно дружчије. Пита га свети Саво — Што се тако молиш Богу! Он му рекао — Ја не умнијем дружчије! — Немој се тако молити Богу но овако као ја! Онда се чобан поче крстити и молити Богу, како га је учио свети Саво. Свети Саво ноћи код чобанина. Ујутру подрани, кабаницу на море па низ воду. Чо-

банин стео да се моли Богу, како га је учио свети Саво. Пошто види да не умније, рече — Ади, види зaborавних, како ми каза да се молим Богу! Па онда ле пође за светљем Савом. Кад га види на води, рече — И ја ћу на кабиницу као и он!.. Дозове светога Саву, па рече — Полако дуовниче! Свети Саво се окрене: кад чобан на кабиници за њим. Рече му чобанин — Заборавих како си ми казао да се молим Богу! Пошто је видио свети Саво ће чобан иде за њим на кабиници, рече му — Ајде, како си се молио Богу досле, тако и оселе! Чобанин се поврати у планину овцама и молио се Богу, све таман онако као што је најприје!

11.

СВЕТИ САВО ПОМАЖЕ СИРОМАШНЕ

Кад је нађегао свети Саво једнијем пољем, на едну ријеку, нашао је једнога ће млати прутом по води. Назвао му је Бога, он му је казао — Добра ти срећа! — Шта то, каже, радиш? — Бијем овнјем прутом по води! — А што, каже свети Саво, ти бијеш тијем прутом по води? — Немам, каже он, шта да радим! — А да шта би ти радно да ти Бог да доста? пита га свети Саво. Он рече — Ја бих даво просјаку, кљасту и сакату! Отале свети Саво размине, најде другога ће плаши типе по ливади. Назове му Бога. Он му казао — Добра ти срећа! — Шта то радиш? Он вели — Немам другога занимања до овог! — А шта би ти да имаш доста? Пита га свети Саво. Ја, вели он, давоо кљасту, сакату и просјаку! Отале свети Саво размине. Кад у једну пенину погледај, кад пуши ватра — Ено, вели свети Саво, пуши ватра; прићера да ме ноћ, да идем да ноћим! Кад дође пред пенину, увлезе у пенину, кад једно момче самозамосреци, а наложило ватру. — Добро вече, момче! — Добра ти срећа! — Море ли се ноћити оће? — Море, каже он, али немамо шта вечерати! — Ада како ти живиш? Упита га свети Саво. — А ја живим: неће уби зета, неће сруну, неће зета, неће дивокозу! — Е

па, каже му свети Саво, изиди ту па види, да шта не нађе, па удри! Изиде момак пред пећину. Нађе је једна дивокоса, уби, те вечерај оба. Пошто ујутру сване, рече свети Саво младичу — Аде да идиш са мном као ђак! Пође ш њиме, дођу у једно село пред једну кућу — Добар вечер! — Добра ти срећа! — Море ли се ноћити ође? пита свети Саво. — Море, вели, Бога ми! Кад у ону кућу, кад дошли светови да воде ђевојку. Свети Саво рече ономе газди — Јеу! Јеу! ли ово светови дошли за твоју ђевојку? — Јеу! каже он. — Бисте ли ми, пита свети Саво, дали ову ђевојку за овога ђака? — Не вага, Бога ми! Опет пита бисте ли му је дали, они рекосе да не би. Свети Саво рече — Бисте ли ми је дали, да ја сад ође учиним да порасте грожђе и да учиним вино? — Бисмо, рече газда, само ако би могао то учинети, али не мош! Свети Саво изиде, па прекрсти неколико пута штапом и поврне се у кућу. Онда рече ђаку — Изиди види има ли шта? Ђак изиде, види, поврати се и рече — Има Бога ми, дуовниче, некаки панџеви порасли! Опет изиде и види. Пита та свети Саво — Има ли шта на онијем панџеви? — Има дуовниче Бога ми, све нешто огромчадо на њима, има доста! — Убери ми, каже, тогај! Набере му ђак овога грожђа. — Донеси ми, каже му свети Саво, једну ђасу и једно ћелиго! Свети Саво начини пуну једну ђасу вина. Онда му газда даде ђевојку, и одведе је он у ону пећину, с онијем момчетом и рече им — Ви ту станујте, ја одох мојим путем! Учине се свети Саво просјак, нађе једнога сиромаша чува десетак брзана — Помата Бог чобане! — Добра ти срећа! — Би ли ми, каже, удилјено тај један брав, ја просим! — Бих Бога ми, рече сиромаш, ево ти један брав па узми! Даде му они један брав, поћера свети Саво; учини се као да проси. Нађе се на кућу онога што је млатио по води и нађе му под кућом, бе је стекао три стотине у буљку. — Помата Бог, газда! — Добра ти срећа! — Били ми дао тај један брав, ја просим а ти имаш доста! — Не, вели, Бога ми, да имам још волико деветоро! — А што ми не би дао,

просјаку једноме од толике силе, један брав! — Не, вели, ти да си радио, ти би имао као и ја, но нијеси стисо да радиш! Не дасни није ни доћи. Нађе се на онога што је плашио тиге. И у њега триста под кућом, стекао. Каже — Газда би ли ми дао један брав? — Не, вели, Бога ми! — А што, вели му свети Саво, не би ми дао, ја просим! — Ти, рече му газда, да си радио, ти би имао таман као и ја! Не дасни Бога ми. Онда свети Саво вас онај мал за собом окрени, да јави ономе у пећину. Пошто их дојави под ону пећину, устави се под њом; уђе се у пећину и нађе оно момче и ону жену, бе седе у пећини. Назове им — Помата Бог! Они му казади — Добра ти срећа! Седе, није ништа. — Море ли се, каже, ноћити ође? — Може ноћити, ама немамо шта вечерати! — А да како ти живиш с том женом ту? пита та свети Саво. — А ето претурмо: идем по лову, мучим сел — Како, каже, ти живиш, а ево имаш под пећином мал велики и сит? — Нема, каже, у мене дуовниче није ништа што дијели Бог! — Има, рече свети Саво, изиди те донеси једнога овна да закољемо! Кад изиди има шта вићети, иљада пред оним пећином. Донесе и закољу овна, те вечерају. Свети Саво ту ноћи. Пошто је пошао у јутру, онда му казао — Ево ово је твоје и ради! Пошље они обогати, а у оне двојнице ништа.

12.

СВЕТИ САВО И ТРИ БРАТА

Када је свети Саво путовао по земљи, учини народ и проповиједо о побожанству. Дође код једне сјеромашне кућнице у којој нађе само три брата, који нијесу имали није ништа своје од имућа, само једну малу кућницу у којој није било ништа, ни од јела, ни од оћеса. Свети Саво упита три брата — Бисте ли пошли са мном, па бих ви нешто платио, колико би нијеси да је право, само да ме нешто послужите!

Они реку — Бисмо, јер немамо ни овђе ништа, да радимо! Отале свети Саво пође и поведе са собом она три сјеромашна браћенца, те су га по нешто слушали и са њиме одиш. Тако су много путовали по свијету. Један пут дођу на једно поље, ту су починули под једним зеленим дрветима. Поље бијаше зелено травом, а по пољу пали многи голубови, па гледаху како голубови по ономе пољу бијаху пали и гутулаху. Свети Саво запита онота најстаријета брата — Каку би најволио имовину да имаш и да ти Бог дадне? Он одговори — Ја бих најволио да имам доста земље и оваца и кућу добру, па да будем газда и да радим о томе! Свети Саво прекрсти штапом. Од оних голубова претворе се овце, а од оних дрвета, што су под њима почивали, претвори се кућа, дијена као град. Онда рече свети Саво — Ево ти оваца, поља и куће, па ради и добро чувај да не изгубиш! Најстарији брат остане на томе добру, што је желио да има. Свети Саво пође с она два даље. Тако неко вријеме путовали су, дођу код једне вароши, ту почину и заноче. Запита свети Саво онота средњег брата — Шта би сине ти најволио да ти Бог да и да имаш? Он му одговори — Ја бих најради да имам дућан, да тргујем и да будем господин! Свети Саво смигује се на њега, прекрсти штапом. Обрете се кућа ће они седаху, пуна робе и другог, као у варош икаку. Свети Саво му рече — Ето ти кућа и дућан робе, па ради и добро чувај! И отале крене с оним најмлађим. Путујући по земљи дође у један град у коме бијаше краљ и код њега дошло бјеше седам друглијех краљева, те му просаху шпер; краљ није имао ни мушка ни женска дјетета, осим њу једну. Сваки турио златни прстен и златну јабуку на златну демирлију, да њевојка бира кога јој је драго. Свети Саво запита најмлађег брата и рече му — Шта би ти најволио да имаш и да ти Бог да? Он му одговори — Ја бих најволио да будем кака сундијал! Онда свети Саво убере са гране једну зелену јабуку и пошље, те турише на златну демирлију, ће бијаху златне јабуке оних седам краљева. Краљева

кћер узме ону златну демирлију и златне јабуке на нојзи и сагледа, све јабуке златне, а једна зелена. Она не шћелне ни једну ону златну, но узме ону зелену јабуку и тури у њедра своја. Глас дође светом Саву, ће је узела њевојка зелену јабуку. Свети Саво вијеча цареву кћер за оног момка и остану у томе граду да живе код оца оне њевојке и круна остане на њему. И живијели су као у двору царскоме и управдали с царевином. Пошље тога пошто је прошло неко вријеме, свети Саво дође уз пут код оног најстаријег брата, направио се просјак у рђавом оћеду и болесан; назове — Добар вече! Онај не дења ни главе да окрене. Моли да га пусти на конак, а газда му рече — Иди отален, у мене тако не долазе, нити их туштам на конак, но тражи ће неш ноштити! Он пође даље и рече му — Онако био као и пријел! Као што му се и случил. Оде даље и дође код средњег главе. Пита га — Добар вече! Он не одазива, ни окрете главе. Пита га — Могу ли ноштити? Он одговара као и први и отјера га испред куће. При подласку рече — Онако био као пријел, без ничег! Одмах се обрете ту језеро и ништа пред њиме од онога што је имао пређе. Најосије дође код оног најмлађета у онај град ће га је оженио и назове му — Добар вече! Он одмах одазове. Пита га — Могу ли ноштити? Краљ му рече — Мореш, зашто не! И поведе га на горње бојеве од града. Свети Саво се био претворио боленик на ком су изгледале ране и цијело тијело у ра нама, да све од њега први спадаху. Пита га краљ — Ви ли могао како наћи лијек себер? Он му одговори — Бих, али што је коме стало за мене! Пита га краљ — А какав лијек? Он му рече — Ко има сина јединка, да га закоље и да ме оном крви помаже, одма би ми лакше било; али то није лако наћи! У то му простру лијене хаљине да спава. А краљ и краљница имали су једно мушко дијете и мећу собом говоряху — Дај ми да закољемо оно дијете наше у колијевци, да онага мученика спасемо, а ми смо млади имањемо ђецел! И узму нож, закољу дијете и оном крви мазали га цијела. Кад ујутру остане, дигне се

просјак у лијеписним чистим хаљинама и здрав, није на њему ране, ни болести. Они седе и разговарају се. Рече им свети Саво — Зовните оно дијете да се дигне! Они реку — Нека га, спавал! Тако из два три пута, они не шћедну. Он скочи дигне струку са златне колијевке, дијете се здраво дигне. А испод граа му златна жлица.

13.

СВЕТИ САВО И ЧОБАНИ

Наљетао је свети Саво с њаком на једнога старца који је чувао троје говеди и назове му — Помага Бог стари! Он одговори — Добра ти срећа, господа дине! Пита га — Чуваш ли говеда? — Чувам, Бога ми рече он. — Колико имаш говеда? Упита свети Саво. Он рече — Имаш троје! — Да Бог да ти све троје крепалот рече му свети Саво и с њаком протрже пут. Наљезе на једнога, који је чувао триста оваца и рече му — Помага Бог, чобанине! Он рече — Добра ти срећа кешешу! — Колико имаш оваца? Пита свети Саво. — Имаш три стотине! одговори му он. Тада свети Саво рече — Да Бог да још три стотине! Бак ће упитати светога Сава — Што то дуовниче тако рече, ономе сиромашу што има троје говеди, па све да му крепалот Свети Саво рече — Овоме сиромашу нема но петнајест дана да живи, а оно троје говеди нека му крепалот, да изједет! Опет пита њак — Ада они што триста има, па му рече још триста да има! — Имаће још триста, рече свети Саво, па ће се о великоме јаду забавити и сила ће га јада убити од њих, о јаду радети!

14.

СВЕТИ САВО ДАЈЕ НОВАКУ НЕЛАНКИМА

Учинило се свети Саво владика и дође у једнога газде који је имао велико имање и силу и двадесет

роба у кући. Сагледа му их свети Саво, ка при никаку му робу не било новаке. Кад домаћину дојавише опце и сила пред кућу, — за овцама иде једна вашка, — домаћин ће рећи — Дуовниче, шта ћемо вечери да закољемо, онемо ли једнога овнар? — Нећемо ништа друго што Бог дава, но ону вашку! рече му свети Саво. — Дуовниче, кумим те Богом, каку вашку, да ти закољем овцу јадову! говори му глада. — Нећемо ништа друго што Бог дава, но вашку! рече опет свети Саво. Доведу вашку, закољу, одеру. Домаћин пита — Онемо ли, дуовниче, кувати? — Не но на ражањ! рече му свети Саво. Туре вашку на ражањ и размирише се по кући, као да је закоља ова. У кући домаћиновој једна жена била неака, па све гледала не би ли заложила само једном, или лизнула прстом од онога меса. Довати прстом и лизне једном, сва она новака отиде за њом. Пошто лизне, жена, разабере се као здрава. Онда свети Саво нареди домаћину, да истури оно, а да закоље овцу јадову или овна.

15.

СВЕТИ САВО И БОГАТИ ЈОВА

Богатоме Јови стригле слуге овце. Наљетао свети Саво и учинило се просјак, назове слугама Бога. Они му казади — Добра ти срећа! Пита их свети Саво — Бисте ли ми дали то једно руно вунер? — Не, Бога ми, ово није наше! одговоре му слуге. — Ада чије је ово? пита их свети Саво. Они рекоше — Ово је богатог Јовел! А богати Јова завучкао се у вуну и сакрио. Упита их свети Саво — А ће је богати Јова? — Њега нема оће, отишао је да свиђа постоје, ми не смијемо од њега! реку му слуге. Свети Саво рече слугама — Ја га виђу! Рекоше слуге — Није он оће, њега нема, он да је оће био би с нама! Свети Саво удари по навикљу вуне штапом. Док искочи панче из оне вуне. Тада свети Саво рече слугама — Сад

њета нема, нити ће икад више бити, но то дијелите ви! Тако је све имање богатога Јове остало за његове слуге.

16.

СВЕТИ САВО И ПОБРАТИМ

Свети Саво био је побратим с једним, па ће му рећи — Побратиме, немој сијати ништа, неће родити! Он послуша, не шћедне да сије ништа. Прољеће роди, у јесен роди, а у њета ништа. Дође свети Саво код побратима, кад он преврио руке сједи, ни вече, ни вечера — Што си, побратиме, преврио руке? Он рече — Эго моје, Бога ми! Ти мене рече да не сијем, па оћу да самрем, немам ништа! Тада му рече свети Саво — Ајде побратиме, биће доста: Чунај стри по њивама, па оврси! — А што ћу, рече он, побратиме вријети, кад на стрну нема ништа! Свети Саво му рече — Биће, врси ти! Он начува стри, па на гувно донесе, ништа до голога стри. Претресе га, истури стаму, жита доста на гувну, као кад Бог да. Пошто виђе свијет ће он вуче из онијех стрнова жито, рече — Неј, Бога ми, смојијех њива, оћу ја! И други народ стане чупати стри и вријети. Кад претреси оно, кад ништа до земље.

17.

СВЕТИ САВО НАХРАНИО ГЛАДНЕ

Имала једна удовица шесторо сирочади, па јој дошло да мру од глади. Плаката ћца гладна, а она им не могла ништа. Те она лијело да их заљаже, састави говећу багету, па покри под сач, у то бане један стари с брадом и рече — Помага Бог, жени! — Добра ти срећа, стари! Одговори жена. Он рече — Ја сам дошао, жено, да ми даш шта да једем, ја сам гладан! Жена рече — Ја немам, Бога ми шта, стари, ни ћци, но ето сам да простиш, покрила ба-

лету говећу, да заљажем ћцу! Старац узме штап и прекрсти про оне саксије. Претвори се погача и рече мајци ћетини — Извади сад, жено, и разломи ћци, нека једу! Он први узме и заложи, ћца се наједу. Стари утјеша ћцу и оле. То је био свети Саво.

18.

СВЕТИ САВО НА ДОРМИТОРУ

Кад дође свети Саво под Дормитор, око њета се окупи народ, који га је слушао, како ће се владати по божијој вољи. Свети Саво заночи код ма-настира, ће је сад Црно Језеро. И кад заплеза пијевац, он рече — Дивно ли она тина пезал! Чуше то и како заше калуђеру. А он нареди да убију пијеваца и како мртва туре у бисаге светоме Сави. Сутра дан кад пође свети Саво, калуђер пошље ћака да га устави. И рђави чојек рече — Дуовниче, ти сјегујеш народ, а твоје су ми слуге јутрос кад си кренуо украде пијевац! Он рече — Ајде отале, неваљала душо, ми не идемо да крадемо, но да сјегујемо народ, како ће се управљати по божијој заповједи! Онда ће рећи неваљали чојек — Кад мене не вјерујеш, види у бисаге. па ћеш се увјерити! Свети Саво се осјети да је неваљали чојек то учинио и турдио им пијеваца у бисаге. Нареди ћак да види. Кад отворише бисаге нашоше мртва пијеваца у бисагама. Калуђер заште седмањест сребрника за пијеваца. Калуђер заште седмањест му их не изброји. Отале свети Саво пође на Дормитор. И кад дође на врх од планине, који се по њему прозвао Савин Кук, стаде се молити Богу и рече ћак, да са брда погледа на мјесто ће су били, како је доље! Бак учини по ријечи. Кад дође на врх брда погледа. Ђе је био манастир замагљило се. Дође и каже светоме Саву. Опет му је он рекао — Опет ајде па види! Кад ћак дође и погледа, виђе мјесто ће вага вода. Поврне се и каже светоме Саву. А он му рече — Ајде опер! Кад дође по трећи пут, по-

гледа и виђе ће је све вода уватила, и манастир вода приватила. Само се по води врти кадуџерска капа. Поврати се и кад га свети Саво упита — Како јесте? Он рече — Све уватила вода, не познаје се ни мјесто где је манастир био, прни се! Свети Саво рече — Док је сунца и мјесеца, зваће се Црно Језеро! И за то се прозвало Црно Језеро. Бак бијаше добро ожедно, и рече — Да има мало воде да пијем! Свети Саво удари штапом у стијену и поче вода тећи, те се на пију воде. И та се вода зове Савина вода, на врх Дормитора. Бијаху отлађњели и узели мало љеба. Бак рече — Да је мало лука, да присмочимо с љебом! Свети Саво помоли се Богу и обрете се лук и ђак убере те присмочи с љебом. И сад се налазе лије вешке више Савине воде и лук у Дормитору и вјерује се да је то остало од светог Сави. Народ вјерова да је свети Саво пошао по божијој вољи, да га учи како ће радити.

¹ Под Дормитором живи у предању жива успомена и вјеровање, да је свети Саво долазио ту. И дан данас кажу, — и мене су стари људи уверавали, да се пред зору чује како пијеца прева из Црнога Језера. А на Савину воду иде народ, те пије воде и с њом се умива, вјерује у лековитост те воде и кажу да помаже и од очију. Раније се окупао на Савину воду, о Илину дане сваке године велики народ, старо и младо, мошти и ревојке. Оставаља се и данас мали новац у корито где вода у танкоме млазу тече стајно без прекида, или дугме, ковчу или што друго, и то чобани узимају и носе. Бевејке и младеж особито, радосно иду на Савину воду, сваког празника преко љета. Отприје се често дешавало да их испросе за младиње. С тога је Савина вода имала за њих, осим поклоницког мјеста, лековитости воде, и нарочити значај. И данас се прева преска

Мој зачувади оду

На Савину воду,

коју су пјевале ревојке, које су се враћале неиспрошене са Савине воде. Данас превују тако чобани, мошти и ревојке, више у шани, кад се помене вода светог Сави на Дормитору. Чуо сам ће прва повеко, да је на мјесту око манастира, ће је сад величанствено Црно Језеро, окрћено са стогодишњим четива рима, смрзама и једма, у вријеме старо био виноград, и да је доа подивљана, и сад расте као дивље грожђе, које се зове чмањши. А у ствари то је дивља отрозл, која има и на Дормитору. Савина вода налази се на висини од својо 2500 метара.

19.

ВИДА ВАС СЛАНА, НЕ ДАЛА ТАМА

С Дормитора дошао је свети Саво у Липово с неколико народа. Ту су га дочекали и совру постављали. Свети Саво нареди да њему донесе лука и љеба. Окупљеноме народу око себе давао је сјет, како ће се владати по божијој наредби. Кад су совру поставили, неваљали се чојек десно, који није стيو послушати светог Сави, да му донесе лука и љеба, но донио мяса и млијека и рекао му — Што не једеш што је боље, но онеш оно што је горе, ту грија нема никаквога што ти кажеш, но једи мяса и млијека! Онда је рекао свети Саво — Каки сте била вас слани! И почела их је да бије слана. Ученици замолише, те им опрости. Свети Саво онда рекао — Не дала вас тама! И у томе мјесту свако јутро паве те покупи стану. Отаде је отишао свети Саво по земљи, да просветије народ и учио га љубави, човјечности, раду и оданости за своје ближње.

20.

ЕЛДА И СЛАНА

Посијао један домаћин једну њиву елде. Пошто елда поникне и стане расти, како које јутро све боља. Дође домаћин на њиву, допане му се како елда напредује. И свако јутро рече — Добројтро ево! Она њему говори — Плети кош, Мео! Једно јутро паве слана и убије елду. Дође домаћин на њиву, кад елда све поцрпједа од слане. Он јој назове — Добројтро ево! Она му одговори — Празан кош, Мео!

21.

КАКО СУ ЉУДИ ПОЧЕЛИ ПИТИ РАКИЛУ

Кад су најприје ракилу изградиле, па нијесу смјели да пију. Онда нају једнога слијепца и једнога

сакатога, па реку — Вала у њима штете нема и ако се отрују! Они се напију од ракије и у ракији се посваде. Рече слијепец — Е, вићу ја, мој брајко, шта ти радиш! Сакати рече — А ако ти ја скочим, стотину ногу ћу ти ударити у трбух! Тада су људи вићтели да је манига памет и неки гаирет у ракији и почели су је пити.

22.

ЧОВЕКОВ ВИЈЕК

Кад је одређивао вијек, Бог рече чојеку — Да живиш четрдесет година! Чојек вели — Шта ће ми, Господе, четерес година, то је сасвим мало! За то његово четрдесет година лијепо би се обукао, лијепо би се обуо, потрошио би с људима и нада се у тај свој живот, да изгуби све, да би зарадио и био у напретку и у раду. Рече Бог коњу — Да живиш и ти четрдесет година! Коњ одговори — Много је мене, ја могу једва двадесет: зго рани, без мјере товаре, воде боца, више пута и пред кућу ноћим! Чојек рече — Мало је мене, дај мене још то двадесет година, да имам шездесет! И Бог му даде. Псу рече — Да живиш и ти четрдесет година! — Ја не могу, једна десет, одговори пас: зго рани, вежу у вериге, пред кућом ноћивам! Човјек чује шта рече пас, да му је много, а њему би мало, затражи још тридесет година. И онда имаде деведесет година. Тада је рекао Бог чојеку, док су ове његове године, да би и потрошио и обукао се: да све изгуби, опет би се надао да заради и стече. Кад уљезе мимо четрдесет, у коњске године: ни би ио, ни би пио, ни трошио ништа, ни се обукао; да ради кућа чељади, чини му се више може са женом урадити, сека и вуче, неће ли што више у кућу. Кад мимо шездесет уљезе, у оне пасје године: режи на снау, на сини, на све укћуване, не може ништа да ради, па му се све крива на свакога и вазда је немиран и несносан.

23.

СВЕТИ ПЕТАР И ЛОЛА

Кад је ишао Исус Христос по земљи са светијем Петром, нађегу на једне сватове у једно поље. Кад се једна лода навила, па се когрља. Рећи ће свети Петар — Ја бих овога једном шинуо, што се напио! Христос каже — Мани се пјана чојека, не дират у негал! Свети Петар рече — Ама оћу једном! И једном га удари са штапом. Лола ништа не опажа. Каже свети Петар — Још ћу га једном ударити! Опет рече Христос — Немој дирати у пјана чојека! Он не слуша. И други га пут удари, лода се не буди. Док свети Петар завика — Ја ћу га и трећи пут ударити, јер без треће нема среће! И удари га и трећи пут. Сватови одоше за ђевојку, а Исус Христос и свети Петар дођоше на конак у исту кућу ће ће сватови доћи. Упиташу домаћина — Моремо ли ноћити? Домаћин им рече — Можете дуванници, још кад вас је и Бог дао, нонас ће ми сватови доћи! И ту заноче. Чују се сватови ће иду и пјевају, рећи ће Христос — Домаћине, ми бисмо ради били деци да починемо, сад ће сватови пјани и уморни! Домаћин им прострије и они лежу да спавају. Сватови дођоше и ђевојку доведоше. Али они лода опет пјан бифаше. Кад виђе Исуса Христа и светога Петра, запита — Ко је оно онђе што спава? Каже домаћин — Мани се људи, то су једни странци, немој дирати у њих! Рече лода — Ја ћу, Бога ми, овога једнога сад шинити! Завиче домаћин — Одскочи од људи, немој дирати у њих! Он развуче штапом, па по сватоме Петру, једном удари. Свети Петар рече — Господе, ја погибох, уби ме они лодал! Каже Христос — Бјежи амо за ме! Свети Петар прође за Исуса. Лола опет наљезе — Вала сам једном овога шинуо, сад ћу овогал! Па једанпут опет, па по сватоме Петру. Завика свети Петар — Господе, ја погибох и опет! Христос рече — Бјежи преда ме! Он прође опет пред Христа. Наљегне опет лода — Уда-

рекао да му се најести меса, згади се и врне се. Она двојица продуже даље. У путу напућу ће се превезао пас и куја, па се и оноем згади и врне се натраг. Свети Јован оде да изврши што је рекао и да се напије ракије. Дође у један хан, заште у крчмара ракију те се напије, за тим заште меса да се најде и најде се меса. У ракија му нешто припаде нам, заиска и ђевојку. И он изврши што су сва тројица изабрали. Опет се врне у пећину оноем друштву и посветио се дванајест година прије но она двојица. У злоговору грија нема!

27.

ГАЗДА И ДВА НАЈАМНИКА

Био један газда најино најамника и рече му — Који се наљутимо прије да му задеремо вашу! Оправи га газда да доћера дрва на магарицу, спреми му један колач љеба и рече му — Сит једи, ма ми немој тај колач начинати; сву гору наговари, немој ми магарица претоварити! Оде најамник, наговари дрва, колач врати; не смеје да га изједе. Кад дође кући наљутно се, гладан. Рече му газда — Ти си се наљутно! А слуга му рече — Вала нијесам! — Вала јеси, а знаш како смо се погодили! Рече газда. И задере му вашу и разбучи га. Рече му брат — Идем и ја у газде! Марка му рече — Немој, сине, задријеће ти вашу! Он оде, мајку не слуша и погоди се с газдом. Спреми га газда у дрва као што му је и брата. Спреми му колач и рече му, да колач не начине, а сит да једе, сву гору да наговари, а магарица да не претовари! Он пође и насијече доста дрва, што магарац не може носити и наговари на магарица. Магарац паде, он сјекиром за врат те уби магарица, па сједе те колач изједе. Кад дође кући, пита га газда — Камо ти магарац? Он му олговори — Ја наговарих много, па се магарац завади, ја га убих сјекиром, па онда сједох па и колач изједох! Но газда, јеси ли се наљутно?

Рече му газда — Не ја вала, но ајде увати волове и саони, па поћерај ово жито у млини! Он једа дочека, увати волове и саони, натуре жито и оћера у млин. Како дође у млин, жито засу, онога једнога вола закла, па сједе у млину а једе. Газда чека кад ће слуга доћи и брашно доћерати. Дође му један во, а другога нема и слуге. Кад га не би, трети дан газда оде у млин, кад слуга самљино па једе. — Шта то чиниш, јадан био? Пита га газда. — Ја заклао, па ону да једем месо, јеси ли се ти газда наљутно? — Вала не јал вели газда. Покупе месо и брашно и оду кући. Има у газде једна згодна ђевојка. Кад дођу кући, рече слуга газди — Ђе ћу газда ја спавати? А он му олговори — Ево ти себе, а ево ти магарае, па ће ти је воља! — Ја бих рад био, газда, спавати код оне твоје ђевојке! Газда се дрну, наљутн се, па рече — Убио си ми магарица, заклао си ми вола, па још оћеш да ми тежиш код ђевојке! А слуга му рече — Тако смо погодили! Скочи, узме нож, задере му вашу и узме му ђевојку.

28.

НЕЗВАНИ ГОСТ

Био један, па не дао није ни славити, ни свадобовати, но ће се гој слави и свадба, дођи. Не зове га нико, он иде. Дође у једнога што слави. Пита га домаћин — Што си ти дошао? Он каже — Ја дошао да славим! — Излази, код мене неј ставити! — Ја Бога ми не излазим! Скочи домаћин с другејем му свавирима, увате га и свежу, изведу га пред кућу и свежу га за остожје. Сад он врти око стојера, па му дође на аваз, каже — Сад пију прву чашу: По-мози нам Боже!.. Поћути мало — Сад пију другу: Да је домаћину пуна струта, честита срећа и помоћ од Бога! Па опет мало поћуће — А сад пију трећу: У име Бога и светујех Тројица, које могу да нама помогу! Па акин, издере стојер, па на врата — Добар вече и добро сам ви дошао!

ПРОДАО КРСНО ИМЕ

29.

Кад је остало Српство, подијелно народ ко ће које крсно име славити. Био један богат човјек, па пошао да узима пиће крсноме имену. Свиђели Турци у кавани. Он ономе једноме Турчину рече — Ајде, Турчине, да ти продам крсно име! Каже Турчин — Одби се, влашце, како да ми продаш крсно име; немој се ти са мном ругати! — Епа, да ти продам крсно име! Опет ће Срб Турчину. Турчин вели — Дај, колико иштеш, да ти га купим? — Да ми даш стотину талијера! — Оћу, вели, сад да ти дам! Турчин лијепо на банак, избори му стотину талијера — Ево, купих на ајде! Срб оне паре покупи. А Турчин рече — Ево, Турци, купио сам у овога вла крсно име светога Ђорђија; оћу да га славам данас! И који се гој задеси у ону мџану, они Турчин дојно да пију — Пите колико ко оћел! Срб пошто пође из мџане, ништа на му се преврну павет, па га стаде бжека, башко брџава. И треће године није ништа имао није, што Бог дава. А они Турчин, од њега ко је остао, ево га у Пештери је слави и данас Ђурђев дан.

30.

ШТА ЈЕ ЦАР ЗБОРИО СА СТАРИЈЕМ

Био један цар најлепшега с два везира. Кад један стари оре, бијела му брада до носа. Назваће му цар — Помата Бог земљу, земљу ореш! Он ће рећи — Добра ти срећа земљу, земљу господарел! Пита га цар — Што нијеси подранио? — Јесам, вели старец, па не даде Бог! — Што нијеси подранио? Пита га опет цар? — Јесам, вели, па не даде Бог! — Што нијеси подранио? — Јесам, вели, па не даде Бог! — Што нијеси?... Опет. Вели — Паде није на гору! Цар му рече — Послаћу ти уутру два овна, да ми

их почистиш до плеча! — Оћу, говори стари, с твојом ријечу, почистити их! Пошто размине, онда ће рећи цар везирима — Задосте ли ја што зборих с овим старцом? — Не, Бога ми! — Како да не знате? — Не знамо, честити царел! — Идиге питајте старца рече им цар. Дошоше везири пред онога старца — Помата Бог, стари! — Добра ви срећал! Каже — Стари, дај нам кажи шта ово ти синоћ збори с царем! — Оћу, говори он, да ми дате ви два, три хиљаде гроша! — Очемо Бога ми, нема лијека! Каже: Кад је најлепшега цар и назвао ми — Помата Бог, земља земљу оре: ја орем земљу, а земља сам и ја, оћу и ја у њу; а он господар земљи, а земља је и он, као и земља друга, оће и он у земљу! — А да што те ништа три пута и четврти пут — Што нијеси подранио? — Што се нијесам женио? — Ада ти четврти пут што му рече — Паде није на гору! — Четврти пут што сам цару рекао: Паде није на гору, оно је освијетела брадал! — Ада ово да почистиш два овна по његовој ријечи! — Ово сам почистио вас два, што сам ви узео три хиљаде гроша! Везири дођу пред цара и кажу цару, шта је рекао стари, и да су му дали три хиљаде гроша.

31.

ЂЕВОЈКА НАДМУДРИЛА ЦАРА

Био је један цар с једнијем везиром. Рекао је цар везиру — Знаш ли ти шта је боље од Стамбола? Везир рече — Ја не знам, честити царел! — Мораш да знаш, лијека ти нема, иди те питај! Везир иде сеуј по свијету да пита; нема нико да му каже. Нађе једнога старца ће оре, бијела му брада до носа — Помата Бог стари! Добра ти срећа! — Ореш ли? — Орел! Пита га — Стари, Бога ти знаш ли шта је боље од Стамбола? — Иди отаде један манитко, каже он, ко ће то знати, шта је боље од Стамбола! Кад крене да иде, каже — Стари, ал' неш носити ти мене, али ја

тебе! — Ајде отаге један манити, ни ћу ја тебе, ни ти менел! Пошто доћу кући, кад сједи ђевојка лијена — Довар вечер! — Добра ти срећа! Пита ђевојка — Ко ти је то, бабо? — Ево, каже јој он, један манити! — Како манити? Чуди се ђевојка. — Нарезе на ме, а ја орем, назва — Помага Бор! Ја њему онда рекох — Добра ти срећа! — Ореш ли? — Орем, Бога ми! Вели — Значи ли шта је боље од Стамбола? А кад кренух кући вели — Стари, али ћеш носити мене, али ја тебе? Рече ђевојка — Бога ми, бабо, ти си манит, он није, него је преко паметан чојек! А знаш шта је боље од Стамбола? Боља су три дажда кише: један о Тројичину дне, један о Петрову дне, један о Иљину дне, то је боље од Стамбола! А што је рекао, да носиш ти њега, или он тебе? Веизр уутру подрани, причаш њему што, или он тебе? Веизр уутру подрани, па отаге пред нара дође. — Знаде ли ти, пита га цар, шта је боље од Стамбола? Веизр му одговори — Боља су три дажда кише: О Тројичину дне један, један о Петрову дне, један о Иљину дне! — Ко ти каза то? Пита га цар. — Ја, каже, смислио! — Нијеси, вели му цар, ти смислио, што ти неко није казао; казуј, ко ти је казао? Пошто не могли никуд, каже — Каза ми једна ђевојка, оће и оће! Цар ђевојку одмах добави себе. Она с царем на ријеч удри, она паметнија него цар, не може није ш њоме, не умије. Нарезе један сиромак надеде кобину и за њом ждријебе, да иде у дрва. Царске слуге наћераше кола и волове да рате. Закучи му оно ждријебе међу кола. — Полако, вице сиромак, оћерасте ми ждријебе! — Како ждријебе? као чуде се царске слуге. — Уљезе међу кола, пуштите ме да га уземем! — Ајде ти отаге, окле ждријебе међу нашим воловима, родили га наши волови! Вели сиромак — Нијесу га родили ваши волови, нето је ждријебе мојел! Не дадни му га узети. Гледа цар с прозора и упита — Шта је, сиромаше? — Закучише ми, каже он, твоје слуге међу кола ждријебе, па кажу родили га њихови волови, па ми га не дадоше! Цар рече — Да га нијесу родили волови, окле би било ноћел! Гледа ђевојка с прозора с куле

— Шта је, сиромаше? — Закучише ми, каже он, слуге цареве ждријебе, међу волове и не даду! — Лако ћеш ти њега вртати, питај ти цара — Посијао сам, царе, мало проса крај мора, па све твоје рибе изе-доше из морал! Ако рече — Окле ће изјести моје рибе твоје просо крај мора? Ти репи — Окле твоји волови родине моје ждријебе? па ће ти га вртати! И цар гледа — Честити царел! Он погледа на њега — Шта је, сиромаше? — Посијао сам мало проса крај мора, па све твоје рибе позобашел! — Ајде, говори цар, окле ће моје рибе позобати твоје просо! Сиромаш рече — А окле твоји волови родине моје ждријебе? Цар кад зачу, рече сиромакху — Ајде, сиромаше, уами твоје ждријебе, нијесу га родили моји волови!

32.

ГОСО И ДИВОВИ

Пошао ћосо у планину да донесе бреме дрва. Тамо наиђе на једну пелину, ће бијаше дванајест дивова, наложили вагру и ћосо сјеле да се грије. Позову ћосо да иду да донесу воде. Ћосо са њима поће, понесу велике мјешине од бивога, наљеше по пуне мјешине. Ћосо заврије с ћускијом, да назвади цно бунар. Запитају га дивови — Шта ћеш то, ћосо? — Хоћу, каже, да понесем цно бунар; што бих ја до-дазно сваки дан на воду, јели ђепше, да понесем све објелном! Дивови завичу — Не, ћосо, ако Бога знаш, е ћеш нам баталити воду! — Бога ми, јали ћу цијелу, јали ћешу нимало! — Е па немој, ћосо, нимало, ми во-димо, него да нам воду баталити! Упрте дивови мјешине, а ћосо пред њима, машући шака. Друго јутро позову дивови ћосо да донесу дрва. Они тамо доћу и испуштају по једну оморку велику, да носе. А ћосо се прогне, с оморке на оморку и стане превезивати гране. Дивови га питају — Шта ћеш то, ћосо? Ћосо рече — Ја хоћу да понесем сву гору, што бих ја до-лазно сваки час у дрвал! — Немој ћосо нимало, шта

немо ми без дрва, ми волимо нимало, него да нам гору багатиш! Ћосо опет заравегише пред њима, а они за њим, понијеше по једну омор, Треће јутро завичу — Ајдемо, ћосо, да беремо јабуке! Дођу у башчу и савићу једну јабуку и завичу ћосу — Ја ћеш држати, ја ћеш брати? Ћосо рече — Ја ћу држати! Ухвати ћосо за врх од јабуке, јабука прѣи и ћоса преко себе баца. Паде ћосо у једну клеку и притиште пода се зеча, који се био утврдио у клеки. Дивови завикаше — Шта би, ћосо? Ћосо одговори — Видите ли шта би, скочи зец у ону клеку, а ја скоках те га ухватиш! Рекоше дивови — Ала, бијесна ћоса, јади га убили! Дођу у пећину и понесу јабуке. Четврто јутро завичу — Ајдемо ћосо у дол! Ћосо с њима пође у лов. Дивови рекоше — Јаћ ћеш чекати, јаћ ћеш ајкати! Ћосо рече — Ја ћу чекати! Дошше дивови, наикаше вукове, мећедје, јелене, кошуте, сваку звијерку. Кад ћосо то виђе, препаде се: спази једну шупљу букву, па се сакри у њу. Кад у тој букви лежи шпрака на јајима. Ћосо ухвати ону шпраку, докле звијерка сва пролеће — Шта ћу из ајке — Јеси ли, ћосо, шта уловио? — Шта ћу уловити, каже, вуда није ништа наодило, нако ова шпрака што налазе, ја скочих те је ухватиш! Отлаче поћоше, те сви у пећину. Здоговарају се дивови, како ће ћоса убити. Стане га поред ватре да спава. Ћосо чује они њим разговор, чим ће да га убију, извуче се из хаљина и потури једну крљу под оне хаљине. Дивови мислећи да ћосо спава, чешају гвоздене маљеве и почеше тући у крљу, док је сву у мале комадиће раздробаше. И међу собом говоре — Вала мадиће раздробаше. И међу собом говоре — Вала буди и лете под оне исте хаљине, стане се кашљати. Дивови га питају — Ћосо, зар си жив? Каже — Ала шта ми је било, те нијесам жив; но имате буја, ноћас ме неколике буре печили! Тада дивови реку — Ала бијесна ћоса, он ће нас све ископати! Дивови се стану договарати опет, кад је ћосо некуд био изишао, како ће га смакнути. Наћоше прилику, да узваре неколико казана воде, да га легну у бадањ и ту да га скувају.

Ћосо то све чује, како су они договарали. Простру му да спава у бадању и у вече га туре у бадањ; ту су ћосу казали да нема буја. Ћосо наиде за бадањ, стане хркати. Дивови мисле да је ћосо заспао, узваре неколико казана воде и саспу у празан бадањ. Пошто полијегају, ћосо очепи бадањ, источи воду и уљене опет да спава у бадањ. Кад ујутру свану, стаде ћосо кашљати. Дивови реку — Ћосо, зар си жив? Ћосо одговори — Ала шта ми је било, да нијесам жив! Но прокапа ноћас пећина и покропи ме мало млаке кише! Стану се дивови договарати — Шта ћемо од ћоса? Дај да вицемо да иде кући његовој! Ћосо све то чује. И онда дивови завичу ћосу — Дај, ћосо, да идеш кући твојој! Ћосо рече — Ја нећу, Бога ми, није ми није вљеште но воће с вама! Тада дивови реку — Ишти, ћосо, што тој хоћеш, да ти дамо, па или кући! Ћосо рече — Насинте ми једну бивогину пара и онда да идем! Дивови ријечи не учинише, но усунше пуну бивогину пара. Онда ћосо рече — Ко ће ово носити? — Носи, ћосо ти! Рекоше дивови. Ћосо рече — Ја Бога ми нећу, ако ћете ви понијети; ако нећете ја одлаге нећу никуд! Тада дивови упрте једноме, да понесе паре. Ћосо рече — Ада како ћу ја прешке отићи! Они рекоше — Ајде Уђаши на ову мјешину на паре, нек те носи дим! Ћосо поја на дива с нарама и донесе га у кућу његову. Див колико се уморио, пуну једном на врата. А ћосад полелешше испод тавана и завикаше — Држи нас, бабо! Диву се учиније рекоше — Држи га, бабо! Па побјеже без обуира и дође у дружину. Питају га дивови — Како ти би код ћоса? Он каже — Јадна браћо, како ми би! Ено какав је ћосо, ћосад му девет пута жешћа и опакнија. Ја уљетох на врата, а ћосад полелешше испод тавана, завикаше — Држи га бабо! Ја се препадох и отаље једва жив утекох, да ме не ухвати!

33.

ЋОСО И ДИВОВИ

Био се побратимио див и ћосо. Дигне се ћосо да иде код дива побратима на част. Дође код њега.

Пообратим див има седам дивова. Дивови стимају ћоса и ћосо био код њих два три дана. Вех им до-сади, ради би да иде. Пошто не пићегне да иде, дивови се договоре — Ајде да пробамо ћоса, јели ври-један како! Позову ћоса да донесу воде. Дивови понесу бурета, а ћосо узме мотику. Почне ћосо да копа бунар. Дивови питају — Шта ћеш то, ћосо? — Хоћу пио бунар да ископам, да понесем! — Не, ако Бога, ћосо, окле ћемо пошље воду носити! Дивови понесу воду, а ћосо се врати празан. Онда ће рећи дивови — Ајде, ћосо, да се турамо, ко ће даље! Они се баце по једном маљем. Ћосо рече — Дајте ми држак од маља, да и ја гађам! Ћосо једва држи крај у руци, колика је тежа, а камо ли да би се с њим гађао; замисли се и пита дивове — Има ли шта преко оних брда онамо? — Не, ћосо, ако Бога, не баши нам маљ чак про брда! Ћосо каже — Ја не могу мање, нако да гађам преко оних брда, или да ми одлети маљ у вис, па ће побити нас! Дивови су рекли — Па немој ни гађати! Били близу једног омара и омора великијех — Ајде, ћосо, који ћемо извадити ову омор велику! — Ајде, почитите ви вели ћосо. Дивови докопају, сваки по једну омор, те издеру из земље. Онда рекну — Ајде ти сад једну, ћосо, издери! Ћосо зађе, па почне преплетати, од оmore до оmore, све грану за грану. Дивови га стану питати — Шта ћеш то, ћосо? — Ја хоћу све ово од једном да издерем, да башим про брда! — Хоће ли ту горе бити послнјет? Он каже — Ово ће се издрнјети одједном и бацити про брда, ође горе више бити неће! — Па немој ни једне валити, окле ћемо се ми гријати! Рекоше дивови. — Ајде, ћосо, да савијамо јелама врховел! Ћосо рече — Ајде, савите ви по једну! Дивови се попењу и савију. Онда ћосо рече — Додајте ми тај врх, не могу се пети горел Савију врх, ћосо узме за врх, а јела се пружи. Како дивови пуште ћосо одлети преко јеле, па у клеку. Тамо се задесно зеп. И ћосо га притисне. — Шта ти би, ћосо, што не сави? — Виђох зела на скочних про јеле да га ухватим! рече ћосо. — Помарај, вриједан ти је ћосел узму се чудити дивови. Отале

поћу кући дивској, ту заночи ћосо. Пошто вечерају, простру му да спава. Ћосо како леже захрче, као да је заспао. Дивови се стану злоговарати, како ће га убити и реку — Дајте да узваримо један казан воде, да сручимо на ћоса, а једни ћемо маљевима, дако га тада стучемо! Ћосо све чује њихов злоговар. Пошто дивови оду, као да лијеку, ћосо остане сам у тмуши, привуче једну дугачку трупину, коју је видео још најприје сједети, метне је под губер, а он изиде под стреху пред кућу и сакрије се. Дивови унесу казан воде, изруче на ону постелељу и на тру-пину, мислећи да је ћосо онђе, па онда стану тући маљевима, и реку — Сад нека га вође до ујутру, док се излади, па ћемо виђети ујутру, како смо га стукли! Ћосо све слуша испод стрехе. Дивови оду на спа-вање, мислећи да су га убили. Ћосо се послнје по-врати на исту постелељу, навуче трупину испод губера, и ту осване. Кад ујутру доћу дивови, зовну га, а ћосо се прокрчи — Диг се, ћосел! Како ти је било ноћас, јеси ли што олажао? — Лијепо ми је било спаваати, вели им ћосо, само ме неколике бува печнше! Дивови међу собом реку — Вала Богу, велике силе ћоса, ми тукли маљевима, а он каже бува га печнаел! Онда још виши страх заузеше од ћоса. Рекоше му дивови — Били ти ћосо ишао кући? — Бих, али да ми дате један товар блага! Е ајде, даћемо ти, само ајде купи! Онда рече ћосо — Е па да ми га поне-сете! Они реку — Оћемо и за Бога! Ћосо натовари товар блага на једнога дива и поведе га својој кући. Кад тамо доћу, уљету у кућу; див се уморио сједи на хукне од умора. Колико је мало хукнуо, ћосова ћеса полетеше као летпирше и стану викати — Држи нас, ћосел! Отале див побеге са великијем страхом. Кад дође код својих другова, питају га другови — Кака му је кућа, кад је он нака силан? — А кака! Ено како је силан ћосо, опет су му ћосчад још силнијас, сви полетеше по кући, па ре-коше — Држи нам га, ћосел!

34.

НЕ ВАЉБА ЗЛО НИ У ГОРИ ЗБОРИТИ

Дрински вук и чајнички кер су се побратимили. Позове кер вучка — Ајдемо, побратиме, ја и ти у Чајнице, да пијемо ракије! Дођу у Чајнице, проваде једну магазу, увуку се и напију ракије. Пошто се вук напио, рече керу — Побратиме, хоћу ли сад једном видишнути? — Немој, побратиме, изгинућемо! — Немо, побратиме, да ко се извучемо! Уграби вук и завија. Опazi газда и затече оба у магazi; вучка убије, а кера избије! Кер утече у гору, па сам са собом разговарао — Види, куд ја идох за мантијем вучком; да ме има ко узети за реп, па све од ову једу! Један мајстор пошао у гору, па кад чу тај разговор ће се води, привуче се, увати кера за реп, па од ову једу, праска, праска, док одера бијући. Кер побеже и рече — Не ваља зло ни у гори зборити!

35.

ВРАН И ЛИСИЦА

Био вран на јели, држао грумен сира у кљуву. А лисица била под јетом. Рече лисица — Грони, вране, да ти чујем твоје мијено грло, нијесам чула одавно! Вран гракну, а сир му испале. Лисица узе оно сира, те изјеле и рече му — Бестио мантига, нијесам се ја ужељела твога грла, но да ти измамим ово сира!

36.

КО ЗЛО ЧИНИ ЗЛО ТЈЕ ИСПЕКАТИ

Био један чојек, па чувао овце у Коку. Завија вук, а чојек — О, куме, ајде донеси из другога тора ону овцу јалову, да вечерамо и ја и ти! Вук оде и донесе овцу, утвари му је на врата од савардака.

Чојек узме и закоље. Вук лежи на вратима, пружно шапе па чека. Чојек одера овцу, извади лој, утрија камен у ватру, замога око врега камена лој, па баца на врата — На, куме, изјели то, док сташе вечера! Вук гладан, докола те прождре лој и врућ камен, па га стаде цика, као кад чојек пишти на стару бјелуву. И од онога камена сагори му дроб. Кад у јутру би, чојек нађе вучка, пред вратима мртва. Чојек је имао двије стотине у буљуку и за годину дана, не знаде му се од њих ништа, шта се уради, но их понесе ђаво.

37.

ДРАГОКУП

Биле зле године, мрло се од глади. У једнога домаћина било шеснајест роба. Колико је велика глад била, све умрло за годину, само остао домаћин и син најстарији од пет синова. Још се могли разговарати, а дошли да мру. Рече син оцу — Хавага Богу, бабо, велике те проклетеге судбине, ће нам умрије четрнајест роба од глади и то од голе глади; мош ли се икако доислити, ми два да би претекли од толике Куће. Рече му отац — Могло бих смислити, ако неш ме послушати, ми два да бисмо претекли! А он му одговори — Како за Бога? Воли бих и у воду да ме турим, но да умрем од глади; ће од нас од те судбине, свијеће не утече! — Знам једну варош у којој имају магазини од жита, те се застало од првијех година, ако бисмо могли доћи до те вароши живи, да те истурим на телала и да те продам; тебе ћу усрећити и живиот ти претети, а и ја ћу уза те жив остати, кад узем за тебе новац; с другога краја немамо ни од куд. Син му посули. Кренуше као мртве душе, полако. Неће проси, неко подај, а неко и не дај; прерипи велике мукке, док дођи у ту варош. Чим дођи у варош, нађе телала и закуми га да му каже, ће је момче на продају, толико и толико новца, има ли ко да узме. Телал повика. Ту бијаше један пров

и гровиња једна, који немаху порода никако. Гровиња ижљегла, те се шета по вароши, чу тебела што говори, дође на мјесто, смотри момче и тако јој се добро обиче, да је добро прикладно. Одмах пође у двораци и каже грову. Гров скочи, изиде на працу, дође ће се момче продаје, види га и пита му она — Колико иштеш новца? Каже му. Он одмах момче узме за руку и каже му — Ајде за мном да ти дам новац! Поведе га у двораци, преобуче и нахрани, а онда заустави, да почине два три дана. Он се устави и отпочину. Четврти дан говори — Грове, оми ми дати паре за ово момче, да ти ја бар не досађујем! Он му наброји новац. Прати га син. Пошто наљегоше кроз варош, служи црква. Говори отац — Слушај, сине, као Бог да ти заповиједа, пошто виђу да те добро воле, није изоставити немој што ти нареде; без једино као јутрос кад служи црква, ја кад се почиње, ја кад се свршује у толико уљези, одстој и ајде за по-слом, који ти је газда наредио! Син му рече — Фада ти, бабо! И испрати га. Отпа оде, а син оста код грова. Изидо му име од милости Драгокуп и слуша га добро. Што му гој заповиједа, то врши као мучња. Другијех слуга и слушкиња код грова пуно, ма му Драгокуп најмилија. Тако постоја неколико. Једно јутро крену гров у лов. Пошто мало одмакоше, рече гров — Прати Драгокупе, оста ми дурбин у камари ће спавамо, објешен, но да ми га донесеш, јер без њега не могу! Момче се заигра, дође у двораци, уљеже у камару; кад нађе гровињу и једнога слугу погрешно. Он се на то не обазире, довати дурбин, стиже газду, даде му га и отаде пођу у планину. Невјерни слуга, пошто Драгокупа надре, рече — Ето, госпођо, сад велика зла, сад ће Драгокуп казати грову и од нас ће зло учинети, кад дође! Она му говори — Не бој се ти тога, ја ћу некаку смисао употребити, да не би много страдали! Пошто се гров са слугама врене из планине и пригња близу двора, гровиња се учинје сјетна, поруши се и плаче. Кад дође гров те

је виђе, пита је — Шта је, госпођо, тебе мањак у мој двораци, за чим си сјетна, за чим плачеш? Она му рече — За у зао час кулио Драгокупа и дао за нећа толико блага, јутрос си га послао да ти донесе дурбин, он је дошао и нашао мене у камару и са мном насилно блудство учинио! Гров се зачуди, познајући момче Драгокупа, увијен у њега као у своје срце и добро му га жао. Али је погрешка велика, јер је увијен у гровињу што му каже. Мисли шта ће од њега. На сред вароши суд, вазда у суду стоји целат на вратима и држи голу сабљу. Домисли се гров, напише суду — Чим дође овај листодавац из мога двораца, одмах посетиците главу и турите у зобницу; ко други дође из мога двораца, пошљите ми по њему главу и зобницу! Доладе Драгокуну — Ајде, одмах носи ово у суд! Драгокуп узе писмо и пође кроз варош. Кад би на сред вароши, окрену се и погледа на цркву. Кад се отвара црква и оне поп да служи. Пале му нам шта га је отац сјетовао. Не шпе у суд, но оде у цркву и моли се Богу, док се одслужи. Гров мисли да је он већ свршен, оправни онога небјернога слугу — Иди у суд и шта ти даду оно ми донеси! Дочека суд и целат, главу иза уши и турине у зобницу. Драгокуп пошто дође из цркве на врата од суда, дадоше му с онога главу и зобницу — Ајде ово носи грову! Гров и гровиња виђеше да је са онога глава, а Драгокуп је донесе. Зачулише се томе. Пита гров Драгокупа — Шта ово може бити, ће си ти био кад сам те ја оправно да идеш у суд? Драгокуп вели — Ја сам био у цркви, док се одслужила летурђија! — А ко те насјетовао да идеш у цркву, преко моје ријечи? Пита га гров. Драгокуп рече — Мене је то сјетовао мој бабо, кад сам га из ове вароши испратио! Гров се сабра, виђе да је сами Бог сачувао правога и невина Драгокупа. По писмима и по питању добиави она његова. И како није имао од срца породе, потписао је Драгокуну све што је његово. Богоречење се не препријече!

38.

ПСОГЛАВИ

Била двојица запада у таваницу. Проваге таваницу, па побегну кроз једну пустињу. Отми их ноћ. Кад погледају, угледају једну кућу. Рећи ће један — Ајдемо, да ноћимо оће у ову кућу! — Ајде, Бога мил рече други. Дођу у ону кућу, уљези, кад нема нико. Она ту седи, наможи ватру. Кад ево ти једнога иде, јави пет стотина оваца и води магараца. Ујави овце и уведи магаре, па би готов, па на врата једну плочу привали; затвори врата, дође па сједе код оне двојице. Кад га они погледај, кад вас ругав, као пашче и једно му око на челу, више нема. Па би готов, навали ватру силу божију, донесе један ражањ твојден, утрија га, онда увати једнога за врат, па другога, па који му се учини дебољи од она два тавничара, онога за врат онијем ражњем, уби, онда навали на ватру. А онај поред њега се окаменио, не зна ништа за свијет. Пошто га испече, стаде јести од њега, половину изједе. Пошто се наједе лијено, остави половину, па се покри да спава. Пошто заспа, онај мисли шта ће, како ће. Утрије ражањ, неће ли га убити, па стисне по сред ока ражњем. А он у ономе скоци, па издрије ражањ, а онај побјеже у овце. Он по овцама окупи, окупи, гони га, ћера по онијем овцама, не море да ухвати. Пошто не море да ухвати, лијено отвори врата, па најави овце. Све пиље, а изјављује, изјави сваку. Не шћедни он да изиде. Пошто изјави, затвори, па по кући поћера да ухвати, не море; пошто не могли да га ухвати, онда магаре ухвати за улар, а тавничар поред магарага изиде. А он чу ће изиде, па ујави овце опет и ућера магаре; изиде на једну таваницу пред ону кућу, па га стаде блека и лавек, док не десет скупи овако као и он, пред његову кућу. То су били псоглави, дивови.

39.

СНИЈЕГ И ПЈАНАЦ

Побратимио се снијег с пјанцем. Рекао пјанац снијегу — Побратиме, немој ти ударати, да ме за-

течеш овако ненамирна у механи, што ми се нећеш јавити, да се намирим код кућел Снијег му рекне — Нећу, побратиме, два пута ћу ти се јавити, прије но шћеднем ударити Пјанац се засједи пијући у крчи. Снијег први пут удари по врховима од планина. Пјанац пије, не попира се никућ. Снијег други пут спушти се до сред планина. Пјанац још пије, не иде да се намирује за зиму. Трећи пут удари снијег сву, западе. Онда пјанац рече снијегу — Шта учини, побратиме, што ме затече овако ненамирна, што ми се не јави! — Богме, побратиме, рече снијег, ја сам ти се два пута јављао, а ти нијеси стео ићи да се намирујеш!

40.

ЕЛДА И РАКИЈА

Разговарала елда и ракија. Рекала ракија елди — Добротро елдо, најцрњи лјебу на свијегу и калва г...! Дерна се елди, ће је опсова, па рече — Добра ти срећа, разбијена главо и г...! Промисли се елда, сама собом говори — Шта је то мене шћело, да ја некујем њу, па опсова и она мене; могло ми је без гота бити! Па друго јутро дође код елде и рече јој — Добротро елдо, најљепши лјебу на свијегу! А елда њојзи рече — Добра ти срећа, људски разговоре!

41.

ЗЛАТНА НА ЗЛАТНУ КОЊУ

Био један човјек, оженио се и имао шћер једну, па му умре жена, а он се ожени другом. Мајна ударала на сваке муке сиротога дијете; пошто прарасте спреми је на чобанство. Навјесе сирота ђевојка једнога дана изнад једне јаме, па јој одлети повјесмо

у јаму. Она наоколого некако уљезе у ону јаму и нађе једну стару баку ће сједи и рече јој — Помогага Бог, Бако! Бака рече — Добро ти срета, синко, побишти ме и види смрди ли ми глава! Сирота рече — Не, Бога ми, бако, но мирише! — Ајде, мој сине, ноће у лончић, метни зрно пенице, довече ће ми сунце на вечеру! Дале јој од осам одаја кључе, а дивети не даде. Она узе у баке они дивети од девете одаје. Кад у њој извире све златно и два коња се у злату мијешају. Она ту занови. А јутру подрани, умочи прст у оно злато, прст пријоне. Она теглила да откине, не могла. Онда се свуче сваколика, па кључку у оно злато и ућаше златна на златна коња. Као муња узле на златну коњу, ће чобани бијаху испуштили овце. А један чобанин рече — Златан на златна коња, поврни нам овце! Она часом садеше овце. И тек је мало про главине промакла, док изиди баба с гребеном у руци, трчи за њом. Баба с гребеном у руци пита чобане — Виђесте ли, да златан на златну коњу овуда прође? Они рекоше — Није ту да, но овуда, другичијем путем! Не шкеше за њом, да јој кажу, кудије је проша! Кад се кући помоглила, опази је маћа и рече чојеку — Да виш, златна на златну коњу! Кад би пред кућу, рече стап — Благо мене, ево моје шћери на златну коњу! Сјутри дан маћа спреми њезину шћер за овцама и да јој повјесмо да тури у ону исту јаму, ће је оно одлетего. Онда је она турила повјесмо акастиле у јаму, па наоколого некако уљезе у јаму, нађе стару баку ће сједи. Бака јој рекла — Побишти ме, шћерко, и кажи ми смрди ли ми глава? Бабојка рече — Смрди, бако, Бога ми! Баба рекла — Смрдела ти душа! Ајде метни ноје у лончић зрно пенице, довече ће ми сунце на вечеру! Она не шће једно зрно да метне, но наспе и у лонац и око лонца. Баба даде и њојзи осам кључа, од осам одаја, од девете и она украда. Отворила и девету одају, кад злато извире, а коњи се у злату мијешају. Она ту занови, а јутру подрани. Умочи прст у оно злато, злато пријоне. Она теглила да откине не могла прст очупати, па би готова, сва се

кључку у оно злато и ућа на златнога коња. Кад је била горе уз планину, нађе чобане и бијеге овце. Рекоше чобани — Поврни нам овце! Она рече — Ајде отагле, да вам ја врнем овце, ја немам каде! Док наби баба с гребеном у руци. Кад је наљегла на чобане, упита — Виђесте ли, златна на златну коњу! Они јој казаше, онијем путем којијем је отишла. Баба је пристижке, па је све злато гребеном садрила, а коња златка је врнудал! Кад се кући помоглила, види је мајка и рече — Благо мене, ево моје шћери у чоху и злато!

42.

ЈАЗАВАЦ У ТАЗБИНИ

Ишао јазавец, среге зеча, каже му се да је он мејед. Тако исто и лисици и вуку. Напоследје среге меједа. Рече му мејед — Шта си ти? — Ја јазавец! — Како, а ти си се казивао мојијем именом! — Немој да ми се чудити, рече јазавец, ја сам био у тазбини, па сам се рашебаро!

43.

ВЛАДИКА И БАВО

Претвори се баво у ћака и дође код владике да га моли, да му да службу да га служи. Владика га прими и он га стане служити, како га до тада нико служио није. Владика крене, да обилази цркве и народ и тако путујући дође код једнога паше на коњак. Паша донесе владичи ракију у златној чаши. Пошто су пили ракију, паша изађе, а владика и баво остале и баво му предложи, да би добро било, да они ону чашу украду, пошто такве у другога нема да је могу ће у другога купити. Владичи се допане и рече — Добро би било, бисмо је украли, али је немам ће оставити, да нам је не нађу! Баво рече. — То је ласно, метни је ти под твоју капу! Владика по-

диже камилеку и метну пода њу чашу. Паша уљезе и види да му нема чаше, али није стипо преобрати владика. Но кад су шћели да крећу, владика да захвали пашу, подиже капу, а чаша испане испод капе, пане на земљу и сломи се. Кад види паша шта је учинио владика, наједли се и рече, да није то владика, но неки допов и варалица. И нареди слугама да поведу владика, да га објесе. Пошто су га довели да објесе, код једнога пута, ђак га слободио и рекао му, да се не боји, да он може невиђено доћи и стати подан, да владика стане на његова рамена, да се не удави, док неко путем наљезе да га скине. И онда је питао, види ли кога да иде путем? А владика рече, да иде један чојек и гони товар на коњу! Он га запита — Мош ли виђети шта му је на глави? Владика рече, колико се њему чини да су све трање! А ђак рече — Јес, оно је мој брат што их гони, ја сам све оне опанке раздро, разлећи око тебе, док сам те ту довео и објешена видли! Онда се имакне ђаво, а владика протеже конопац и оста мртав.

44.

ЗЛОГОВОР

Био један Злогovor, и све што је зго зборио удешавало се. Једном поћу сватови за ђевојку, а Злогovor изађе преда њих. Сватови кад га виде, не би им мило. Молгли су га да им ништа рђаво не збори, док не олу и не доћу кући, пошто му се назда уриси, што гој рђаво рече. И обећају му товар шенице за то да даћу, а он се обећа да неће зборити ништа рђаво. А кад се сватови одмаку, пане му на ум, ако се сватовима десина путу какво зго, па се не врати ни један, ко ће му онда дати шеницу. Потрчи за сватовима и зазове их да га причекају. Они га приче-

кају и кад их стигне, рече им — Не питах ја вас, ако ниједан отуд не доћете, ко ће мене дати они товар шенице, што сте ми рекли? Сватови оду, мислећи да је са тијем Злогovor изгубио обећање. Али и то му се угоди: ниједан се од сватова више не врати.

45.

ЈЕЖ У ТАЗБИНУ

Ожеши се јеж са јежипом пред Ђурђев дан. О Ђурђеву дне крене у тазбину, да види одакле се ожешио. Није му пута даљине било, али због тромости дође на Митров дан. Кад би на праг у тазбину, ско-трља на прата у кућу, па укне. Упита га пуница — Шта је, зете јеже, што укне? — Како нећу, јада се јеж, од моје хитрине хоћу врат да сломиг: о Ђурђеву дне сам пошао, а ево сам дошао на Митров дан. И умало не сломих врат, колико сам похитио у тазбину!

46.

ЂАВО И ВИЛА

Било дванајест вила, међу њима Јања старјешница. Ђаво се залети и уграби им Јању старјешницу. Виде скопче па је отму, ухвате проклетота, па га за-зину у бадан и најме једнога најамника да га чува. Поћу виле у планину, да се купају у језеро, а најамнику рекоше — Немој ти бадан доваћати, да црн у Бога нијеси! Њему за чудо шта је у бадану зазидано. Кад подиже плоче, кад рогат ђаво зазидан. Паше опет зазидати, превари га ђаво и закуми, из три пута — Донеси ми воде, да сит пијем! Он му донесе један кабао, друти, трећи, три кабла воде поли. Онда се ђаво најамничету отео. У томе и виле доћоше, ђаво се залете и однесе им Јању. Оде мојче да је тражи. Кад би у планини, најме вилу у једној педини; седи Јања, ђаво поред ње лежи, а у вилу гледа. Док

младића виђе у пут га познаде, па му рече. — Моли Бога, зашто ли га молиш: кад сам у тебе воде заискао, онда си ме добро напоио, сад бих ти живот узео, а онако нећу! Онда ђаво стаде испитивати младића, шта га питао — Имаш ли? А он све говорио — Имаш! А ђаво се надимао. Како се надимао, најпошље га је за онакване питао — Имаш ли? — Имаш света! — Имаш ли заатну плочу под бурило? А он рекао — Имаш! Онда се ђаво разлетео сав у комаде.

47.

БОГ КАЗНИ И ПРАВЕ УЗ КРИВЕ

Ишао Христос с апостолима и нађегао кроз једно село, које је цијело био побио град. Питао Јован Христа — Хвала Богу, јели ово цијело село згрјешило, или један чојек, те их поби град свѣ? Христос му на то не одговори, но прошла село и дошли на један кладенац и ту посједали око кладенца. Јовану пану муве по руци и једна га мало уједе. Он стисне руку у воду у кладенац и оне муве потони. Рече му Христос — Што учини, Јоване, те потони те муве? Јован каже — Уједе ме једна! Рече Христос — Па нијесу те друге кривели! Ти мене пита прије, оно село што је побио град; или је један скривид, или цијело село? Можда је и један, па Бог може да побие и праве уз кривел!

48.

МАНИТОНА

Био је један чојек, имао је шесторо ђеце, три сина и три ђевојке. Бријеме дође ваља умирати. Отаци рече својим синовима — Ко ви први сестре зашпте, подајте му их! То је рекао и душу испустио. Ђевојке су поодрасте и синови. Док ево ти једнога дана једнога дронџа, заиска у браће најстарију сестру. Два старија брата не дају, а најмлађи, кога су браћа звали Манитона, рече — Ја ћу сестру дати, ја нећу бабову ријеч газити! Дале своју најстарију сестру дронџу и

он је одведе. Опет иза тога дође један дронџо и зашпте у браће средњу сестру. Рекоше она два старија — Ми, Бога ми, не дамо! Најмлађи рече — Ја ћу дати, нећу бабову ријеч газити! И дронџо одведе са собом ђевојку. Мало стало, дуго не трајаху, док ево ти и трећета, долази да проси најмлађу сестру. Два старија брата не дају, али најмлађи брат даде ђевојку. Кад је све три сестре разудио, онда му се браћа поткопаше и рекоше му — Ти, Манитона, да даваши ђевојке! Он побјеже од браће и у једнога се оце најми, да му чува седам оваца. И пошто се погоди, она му рече — Ако их пуштиш три пут, да ти утеку кући, главу ћу ти откинути! Манитона рече — Како ћу ја пуштити седам оваца, да ми утеку! Први дан пође за овцима и кад би днели око подне, нешто у језеро паде, а овце се полгашише и добежаше оци, а он за њима дође. Кад је други дан чувао овце, исто тако око подне, утекну му. Трећи дан одвали од јеле кору, па је наби на главу. Док од неба нешто полеће и не погоди у језеро, него њему на главу у ону кору. Он се дохвати руком, кад у оној кори пребијела вила; он јој скиде крила и окриље, па је поведе својој кући. Кад га браћа виђеше из даљака, потрчаше му у среташе и рекоше — Благот нама од сад до вијека, ево брата је нам води вилу снаху! Послије неколико година, жени се Манитонин брат и било велико весеље. Све се радује и кодо окреће, а вила потонула и веома жалосна. Он дође до ње и ушпта је — Шта је тебе, те си невесела? Она му рече — Како нећу бити невесела, кад ми нема мога руха да се оженем! Њему се добро ражати, па јој даде крила и окриље. Кад се вила дохнати крила и окриља, два три пута колом окрену, па се диже на крилима; он је за њом пристајао и говори — Шта учини, што ме превари? Ја ћу те потражити! Вила му рече — Кад најеш од биљурџа кулгу и у њојзи бабову Говдензубу, овда ћу твоја љуба бити! Браћа га прекораше и рекоше му — Ти да нијеси манит, ти не би пуштао вилу! Манитона крене уз планине, да тражи вилу. Тражио је свуда и кад дође на једну воду, ће је

праго девет периглица, више га госпођа с пенцера и упита периглице — Одакле је јунак, из земље које је? Оне су ти говориле — Ми не знамо овога јунака! Госпођа рече — Пошљите га, нека иде овомо! Он дође на кулу, Сестра познаде брата, па рече — Брате мене, ево брата мог! Мој брате и ако ти је жао, да се мало скривнеш, јер ће ми сад Сунце доћи на вечеру, па је трудно и уморно преко неба прешло, није јако преко неба преша! Брат послуша сестру и скрив се у једну одају. Док сво ти Сунца на вечеру, Сунце рече — Хвала Богу, како неће мирити крштена крај! Она испод стида говори — Ево ми брат дошао! — А који брат? пита је Сунце. Она му рече — Најмилији! Сунце рече — Мишљах да је она два старија један, оба два погубити ћавах, а кад је најмилији, зови га мене на вечеру! Сестра дозволе брата Сунцу на вечеру. Сунце му рече — Знаш ли, кад ја исках у вас ћевојку, па она два не даваху, а ти ми је даде! С тога ћу ти живот поклонити! Он почео брата женити и како је вила била сјетна и несела, а нему се ражалило, па јој дао крила и окриље, и вила је одлетела уз планине, а он за њом пристануо да је тражи у кули од биљура у којој је баба Гвоздензуба! Манитоња упита Сунце — Нијеси ли иће чуо или видио кулу од биљура и за бабу Гвоздензубу? Сунце му рече — Ја се нијесам на то окретао, но ајде у те друге сестре твоје, моје свастике, може бити да ће ти је казати! Он пита за кулу, боље него за љубу, пође и кад дође на једну воду и ту нађе девет периглица у сестре своје. Гледала га госпођа с пенцера, па пита девет периглица — Ко је тај јунак, и од које је земље? Пошљите га, нека иде амо! Кад сестра брата виђе рече — Благо мене од сад до вијека, ево мене брата рођенога! У то доба присијела је и ноћна и сестра брата сакрије у једну одају, јер ће јој доћи Мјесец на вечеру. Кад дође Мјесец, рече — Ево оно крв крштена мирити! Она испод стида рече — Ево брат ми дошао, најмилији! Мјесец је рекао — Да је који старији, сад бих му по-

губио главу! Мјесец га зовне себе на вечеру и упита га — Откуда идеш? Он му све каже шта је и како је утекла вила и казала да ће онег његова љуба бити, кад нађе кулу од биљура и бабу Гвоздензубу! Мјесец му говори — Нијесам се томе разумио, но поћи цару и мом пашеногу, он је на свему што испод неба леги и на земљи миги, цар! Манитоња једва чека кад ће сванути, па пође тражити цара од живота. Дође под бијелу кулу. Угледа га најмилија сестра, одмах га познаде и рече — Благо мене од сад до вијека, ево мене брата рођенога! Кад у вече цар дође, питао је — Ко ти је то? Она му рече — Ово ми је брат најмилији! Цар рече — Да је који старији погубио бих му главу! Сједоше заједно да вечерују и цар га пита — Шта ти тражиш? Он му каже, да тражи од биљура кулу и у нојзи бабу Гвоздензубу. Цар му рече — Стани мало, јер ми је прекојутра рок стављати цијелу моју животињу; ако ортови не кажу, нећемо је није наћи! Кад цар састави сву животињу на свијету, пита — Је ли све дошло? Док један мали врабац говори — Није један орао од триста година, но је занро од глади! Цар упита враца — Били га могло ништа донијети? Врабац рече — Да му пошљеш троје јатњаци! Цар му пошље троје јатњаци. И то је оруа мало било. Пита га врабац — Јеси ли кадар доћи у Скупштину? Орао рече — Јесам, ако ми цар спреми седморо јатњаци! Врабац одлети цару и каже му, шта је рекао орао. Цар му пошље седморо јатњаци и пошто се орао нашо, онда је цару долетио. Пита га цар — Јеси ли чуо од биљура кулу, или очима видио? Он му рече — Кад сам мали био у гнијезду и кад ме моја мајка понијела, видио сам од биљура кулу, а у кули не знам шта бијаше! Цар рече оруу — Би ли могао понијети једнога јунака? Он му рече — Би ли могао понијети једнога јунака? и орао се диже небу под облаке. Кад га је близу куле донио, онда је рекао — Ево ти од биљура куле! Он пође кули од биљура. Кад уђе у кулу, познаде га вјереница љуба и рече му — Кад сједнемо до вече на вечеру, немој се хватати поред нас три сестренице,

да узмеш кашкику, ни хљеба, но узми испред бабе и хљеб и кашкику. Она ти неће ништа рећи, но ће помислити — Ево најамника! Кад је било у вече, сјели су на вечеру; он све испред бабе узима хљеб и кашкику. Кад у јутру стануло и сунце грануло, дала му је баба моткику од липове коре и спреми га у једну главицу да копа; да му у шапи шенице и рече — Ајде, па доведи, ако не ископаш и не донесеш тову погачу печену, немој кући долазити! Кад би вријеме од ручака, упита Твоздензуба — Ко ће носити најамнику ручак? Рече она његова вила — Ја ћу му носити ручак! Кад дође у главицу, скиде му зехир прстен златан с руке своје и рече — На ти овај прстен, па сједи под једу зелену, па ће зрети, самљети се, умјисити и доведи погача готова. У вече донио је готову погачу. Рече баба — Благо мене, чудна радника! И сутра га је дан оправљала да крчи. Кад би вријеме ручку, опет она његова рече — Ја ћу носити ручак! Опет му је нешто дала да искрчи планину, да му сазреле жито, као што но је прије. Пошто је тако свршио, почела се баба осјећати. Треће јутро узела га је вила на крила и понијела. Како је сидно на крилима, говорила му је вила — Окрени се, види иде ли за нама бијели облак? Он рече — Ено једног прамена бијелог облака! Вила му рече — Ја ћу се претворити у овцу, а ти буди трговац; то је моја најмања се-стра! Стиже га облак, па му говори — Да нијеси, трговче, видио да овуда пролеће вила? Рече трговац — Неће се мене указати вила! Пошто то рече, облак се натраг врати. Опет га вила узе на крила, па кад се диже небу под облаке, рече му — Гледај има ли црвен облак за нама, да лети? Мало пронебе, док ево црвен облак лети. Вила рече — Ајде да идемо на земљу, не можемо никако дружичије! Претворди се вила у кравачу, а он оде с њоме трговати. У то стиже други вени облак и рече — Трговче, ако Бога знаш, нијеси ли видио овуда да пролеће вила и пронесе једнога јунака! Он рече — Нити чух, нити очима виђех! Пошто тако рече, она се натраг вратила. Вила га опет узе на крила и диже га небу под облаке. Кад су мало

одмакли, рече вила — Ако се црни облак помоли, то ће бити моја мајка! Помоли се црн облак. Кад је вила била преко једнога језера, нешто је сјајно бацила од себе, а баба помисли да јој шпер паде, од страха погледе низ јегове гране крај језера и ту је баба вијек нековала. Вила оде здраво и весело и однесе јунака. Браћа угледаше Маниточњу из далека и мало ближе, па га сусретоше и рекоше — Благо нама од сад до вијека, ево брата ће нам води виљу!

49.

САМЛИО БЕЗ УЈМА

Био један цар, држао млин. И у млину био мељед ставио, да узима ујам. Рекао цар — Ко самеље без ујама, даће му кћер. Доказио доста људи, не би ли самљели без ујама, па нијесу могли. Дође један мачити, доћера на магарећу жито у млин, понесе једну торбу шљива, а једну торбу крушака и заспе жито, да се меље. Кад бијаше готово самљети, скочи мељед да узме ујам. Рећи ће манити — Шта ћеш, мељед? — Хоћу да узмем ујам! Немој, донио сам ти торбу шљива! — Па нећу! рече мељед. Појде шљиве, па опет уста да узме ујам. — Шта ћеш, мељед? — Хоћу да узмем ујам! — Немој, јадан био, ево још једна торба крушака! — Е па дај, нећу узимати ујам! рече мељед и појде крушке. Трећи пут уста мељед да узме ујам. — Шта ћеш, мејор? — Како шта ћу! Ти си донио шљиве прваљиве, а крушке труле, да ти не узмем ујам! — Немој, донио сам ти свирале да свираш! — Ја не умјем! — Умјеш, ја ћу те научити; него су у тебе крвни прсти, али бих ја могао исправити твоје прсте! — Е, па исправи, ако можеш! вели мељед. Манити начина два клина, удари клине међу брвна и рече мељеду — Увучи воје твоје шанел! Саде је манити исправно међу прсте; висп мељед о брвнима. Манити самеље без ујама, оде цару, узе његовјуку и оде кући. Цар посла слуге у млин да виде шта ради ме-

мед. За чудо цару било што је манити самлио без њима. Дођоше слуге. Кад мефед објешен о брвнинама. Извадише мефед из брвана, одоше цару и казаше му, шта је манити од мефед урадио. Рећи ће цар мефеду — Ајде за њим, доведи га мене! Мефед по-трча за њим и готово га стиги у пољу. Аги га виђе манити, узме лвије бубине, да чека мефед. Рећи ће мефед — Стани, ухватио сам те! — Немој, док није сам те спирнуо, као ова два каменал рече манити. Кад то чу мефед, побеге цару, а цар му рече — Шта је, мефед? — Како шта је, узео два камена, па каже — Немој, док нијесам и тебе овако! Цар рече мефеду — Ајде опет за њим, доведи га, да видим је ли то — Истинал Оде мефед за манитијем. Угледа га манити, обаци дијете пода се, па учини као да га дере. Докле дође мефед — Шта то радиш, манитаћу? — Ево ја дерем, овако ћу и тебел Кад чу мефед, побеге цару. Кад је дошао, запита цар мефед — Шта би тамо? — Бога ми, обацио чењаде, па га дере, па каже — И тебе ћу овако!

50.

ГОСО И ДИВОВИ

Госо имао жену и троје брце Жена је била носа и њему се дозгаи и утече из св е куће, по ноћи. Госо пође далеко уз неку пустињу и види у пећини ватру. И туј дође. Нађе у тој пећини шест дивова и побратими се с њима. Дивови су носили воду по редом. Дође ред госу. Он пође, тури трнокол на рамо, дође до бунара и стане окоо њега копати, да га ископа пишијела и понесе пећини, да се не муче носећи воду. И тако се госо зачана дуго. Дивови одмах пошљу свога друта, да види шта ради побратим. Он дође до бунара и нађе га ће копа окоо бунара, па запита побратима, — Шта то радиш? А он му одговори — Хоћу цио овај бунар да ископам и да га носим пећини, да се не мучимо, носећи воду!

Див одговори — Дај да ја понесем воде, а ти ајде шерилигел! Госо га послуша и тако учинел! Када увече занови госо с дивовима, дивови се злоговоре да убију госо. Око пола ноћи устану дивови, наставе два казана воде и приготове гвоздене маљеве. То је госо чуо за рана, па у његову ложницу утури једну крљу. Госо изиђе из ложнице, а дивови стану уснаги врету воду на ону крљу и стану је бити маљевима, мислећи да је то госо. А госо је испред врата смијао се, шта, му радел. Побратими пани, опет полету. А госо извади крљу из ложнице и опет леже да спава. Кад уутру стану устајати, госо се стане врпоглити. А дивови се стану гледати, па му рекоше — Ајде, побратиме, кући, даћемо ти товар блага! — Нећу без два товара рече госо. Дивови му далеше два товара блага. Госо оде и див му донесе блага. Кад дође кући госовој, узвезе див и укне. А брца и жена од зора полете и пријону за панте од куће. Кад то види див, побеге дивовима и рече им — Ништа је госо, да му видите жену и носчад!

51.

ИСТААО СЕ ГРИА

Убио је свети Ђорђије деведесет људи и не могао да се одстоји грија никако. Нареди му Господ Бог — Ајде објеси торбу камења о врату и испиши воду на пань огорели, кад пролиста пань и прекине ти се повраз на торби и проспе камење, онда ћеш се истајати грија! Свети Ђорђије послуша Господа, сипао је на пань воду, а торбу камења о врату носио. Натрчи један на њега. Пита га — Ђе ћеш? — Одоше, каже, сватови, па одох да им скудим ђевојку! А свети Ђорђије пошто види, помисли — Пошто сам убио оно деведесет, убићу и њега! Па онда онијем јединијем каменом из торбе. Како га уби, повраз на торби се прекине, а пань огорели пролиста. И свети Ђорђије оста праведни човек, као светаци један и угодник божији.

СВЕТИ ИЛИЈА И ПОБРАТИМ

Свети Илија имао побратима, коме је слазио и гледали се. Свети Илија једном рече побратиму — Изиди и ти побратиме, да видиш, како ја живим! Побратим рече — Изиди ћу! Начини му свети Илија, те изиде, и ту буде код њега. Свети Илија се макне из столице, а побратиму рекне — Немој, побратиме, сједати у столицу моју! — Нећу! рече му побратим. Пошто свети Илија изиде, он клан, те у његову столицу, сједо. Кад доље погледа, када види се вас бијели свијет. Почеше му излазити пред очи чуда и неправде на земљи. У један миг један сиромашак донио десетак ока жита, засуо па меље. Кад све ти једнога газде, гони два тогара жита у млин, и на трећему коњу јаше. Отовари оно, па утврди у млин. Сиромак изиде из млина, да донесе дрва, а газда из оно његово десет ока, па у његово стане сипати. Побратим једно зрно светогга Илије, да га препане, баца доље! Како гаја онијем зрном у млин, зрно светогга Илије доље ркни: И млин и газда и сиромак и коњи, све поби. Свети Илија чу ће заруми доље и гром, па рече — Шта то, побратиме, уради? — Гатрах, побратиме, једнога газду, што стаде крести једнога сиромака, па сипати у оно његово, хонгах да га препанем, мишљах небел... — Е, вели му свети Илија, побратиме, шта их има погрешнијех и црнијех и што краду, ја кад бих био, вас свијет би се утро, нико не би остао!

САВЈЕТ ПРЕМУДРОГА СОЛОМУНА

Један старац је имао неколика сина и био добро паметан. Упита га најстарији син — Бабо, ја бих се женио, зашто ми не тражиш ћевојку? — Не

знам, синко, душе ми, ја сам већ остарио, нити куд идем, него сам чуо да има у неком граду премудри Соломун, и да њега питају шта је гој коме потребно, па ајде моје дијете, па га потражи, види шта ће ти рећи! Младић послуша свога оца и пође да тражи премудрога Соломуна. Кад је дошао код тога града, нашао је много ђеце, ће се играти иза града, ирде свакојак. Он рече — Ђецо, да ми покажете јели у овоме граду премудри Соломун, и ће јер? Премудри Соломун био је с том ђецом, малолџетан као и друга ђеца. Али га је Бог био украсио љетотом и обдарно од све друге ђеце. Био је узјао на једну малу тојажкицу дрвену и рече — Ја сам премудри Соломун, шта тражиш од мене савјета? — Ја бих да се женим, па сам питао оца, и оправно ме да питам, шта ћеш ми ти рећи! Соломун му рече — Приђи ближе мени и послушав мој савјет, што ћу ти рећи: Ако узмеш ћевојку, ти знаш; ако узмеш удовицу, она зна; ако узмеш пуштеницу, чувај се, убиће те мој коњ! И удари га оном тојажкицом по ногама. — Имаш ли ме пита већ савјетовати? — Ништа више! Ако се не разумијеш питај оца, он је добро паметан човек, ја га знам, па ће ти све показати! Младић је пошао и дошао својој кући. Стари га отац пита — Находи ли га? — Находих једно мало дијете и оно се казало премудри Соломун, другога да нема! Отац га пита — Шта ти је рекао? Он показа све што му је рекао премудри Соломун. — Па знаш ли, сине, шта је то? — Не ја, бабо, бога ми! — Што ти је рекао: Ако узмеш ћевојку, ти знаш: Треба да је учиш, шта јој треба радити у кући и све; а што ти је рекао: Ако узмеш удовицу, она зна! Она је то више провала, удавала се и зна у кући и све; што је рекао: Ако узмеш пуштеницу! па те уби оном тојажом, што је на њу јао... Тако као што је поступила с првијем, тако може и с тобом. Па сад сине бирај: мој ти је савјет, да узмеш ћевојку и да је учиш. Тако син поступи и послуша савјет премудрога Соломуна.

54.

НИШТА КОЛАЧ, НИШТА ТОРБА, НИШТА КОЊ

Био један краљ, те у једнога цара искао ђевојку. Цар му рекао — Не дам ђевојку, што ми нећеш до- нијети: Ништа колач у ништа торби на ништа коњу! Краљ мислио шта је то и не могао никако да се доми- сли, па рече цару — Не знам, шта је то! Цар му рече — Не дам ја друкчије ђевојке! Краљ се врне натраг. Имао једнога слугу. Пита га слуга — Испроси ли, господару у цара ђевојку? Краљ рече — Не да ми цар ђевојку, што му нећу донијети: ништа колач у ништа торби на ништа коњу! Рече слуга — Ја знам шта је то, ја ћу ти испросити царску шпер: Ништа колач, осен; а зобница, ништа торба; а магаре, ни- шта кљусел! Краљ понесе зобницу и осен колач на магарету. Кад дође код цара, рече — Ево царе, да ми даш ђевојку, донио сам ништа колач у ништа торби на ништа коњу! Цар му да ђевојку. Краљ је одведе своме двору и вјенча се с њоме.

55.

НЕ МОЖЕ СВЕ НИ ПОП САМ

Био поп на слави. Рече домаћин — Ко ће ве- лику плехку? Поп вели — Ја! — Ко ће велику по- гачу? Поп вели — Ја! — Ко ће велику чулуру? Поп вели — Ја! — Ко ће великијем маљем бити? Поп турка једнога крај себе и рече — Репите још који закаменили ви се, не могу све ни ја сам!

56.

НИЈЕ ВЕЛИК КОЛАЧ, НО МАЛА ВРАТА

Дошао поп да прекади у једнога домаћина. Се- љак умнијесио, рад беринета велику прекадницу. Поп

је понесе, кад крене да иде. А била на кући домаћи- новој сасвим мала врата, и поп није могао да из- несе прекадницу. Домаћин рече — Ох, велика та прекадница, не море поп да изнесе! А поп рече — Бога ми није велика прекадница, но мала врата!

57.

СИРОТА И ЦАРЕВ СИН

Биле три сестре. Дође див и запроси једну од њих. Отац и мајка спреме јој колаче, дајду је диву и див је поведе. Кад почину, једна баба изађе и пита ђевојку — Шта то носиш? — Ја сам дивова жена, рече она, ово су ми колачи! Баба заштите да јој што- год удигеши. Она јој не шћедне ништа дати. Кад дођу дома, див јој донесе уши и нос. И то мора да изјде, па да буде дивова жена. Сирота баца уши и нос у славу. А кад дође див, зовне уши и нос. Они се од- зову — Ево нас у слави! Онда див жену распори и етне је више ватре, да се суши. Див отиде опет код оца и мајке ђевојачке и каже — Рекла је она сестра, да пошљете ту сестру старију код ње, да стане који дан! Они једва дочекају, спреме је и по- шљу са дивом. Баба изиде пред њих, ће су починули и прије и заштите у ђевојке да јој удигеши. Она јој не шћедне ништа дати. Кад су дошли код куће, див уради и од ње исто, као и од прве сестре. Див оде и за трећу најмлађу сестру. Изиде баба и њој. Она јој удигеши од колача, прије но јој баба заштите. И рекне јој — Чујеш, ђевојко, тебе су оје сестре умрле, расјекао их је див и више огња ставио. И тебе ће тако, ако ме не послушаш! Кад ти див донесе уши и нос, стави их под пас. Кад их он стане звати, они ће се одавати — Ево нас под пас! И див ће рећи тада — Ево сад мене жена! Питаће те: шта ти је свијетљак од злата, колико и тил! Тако и учини. Див јој наручи свијетљак од злата. Она уговори с мај-

стором, да направи на свијетњаку врата, да се не познаје, да може у њега стати. Див донесе свијетњак и она се у њега затвори. Див чека ће му је жена, пита свуда и не може је наћи. Наљуту се и изнесе свијетњак у град да га прода. Али га нико не може купити. Дође царев син, који је стигао да се жени, те га купи. И стави свијетњак у собу његову у којој нико није спавао наоко њ. Ђевојка по ноћи излази и узима да једе од јела царевог сина. Опazi је син царев и дадне јој прстен с руке. Царев син пође на војску, на нареди слугама, да доносе јело сваки дан, као што су њему доносили. Опaze слуге царске да излази ђевојка, као бјела вила. Неко покаже јереници царевог сина, којој су чинили у роду неко весеље. Она заиште свијетњак за то весеље. Царске слуге даду свијетњак. Јереница царевог сина си пала је све врелу воду на свијетњак. Ђевојка искочи опарена и јадна и нишћералу је из куће. Она пође као изгубљена, код једне старе бабе, те је код ње живјела за севап. Царев син дође брзо натраг с војске, види у свијетњаку нема ђевојке, разболи се и нареди, да му свако донесе по једно јело из тога града, ко шта има. Рече ђевојка баби — Боље и ми да понесемо, као ови други што носе! И они саре зеље, јер ни јесу друго ништа имали. Ђевојка стави прстен у зеље и баба понесе. Царски син није ни од једнога јела стигао да једе, само је тражио, хоће ли шта наћи у јелима. Кад нађе у зељу прстен у коме је уписано име његово. Одмах пошље за бабом слуге своје да је врате. Баба кука и брани се — Нећу, Бога ми, ја нимам имала ништа друго! Баба мисли наљуту се јесам имала ништа друго! Баба мисли наљуту се царев син, што је зеље донијела. Врате је на силу. Пита је царев син — Имаш ли кога код тебе? — Ја нимам једну сироту ђевојку! Доведу ђевојку царске слуге, те је царски син привенича за се. Пита је царски син — Шта ћу учинети од моје вјернице, што те мучила у свијетњаку! Она рече — Нећу ништа да јој чиниш, само да није у овај град, ни она ни њен нико! Царски син испуни јој вољу и изгна у други град, сав род њен и ђевојку, што му је вјере-

ница била. А сирота је остала са царским сином, те су живјели срећно.

58.

ЗЛА СУДБИНА НА РОЂЕЊУ

Ишле су двије виле између двије планине. Па једна другу дозивала — О, Увиди! А она друга одзивала се — Што је, о Уриси! А би ли у оне мајке син? — О, није још! — Ага, добар ти га час прође! — А какав? — Био би, каже, први трговац у свијет! А она опет — О, Увиди! — А што зва, о Уриси! — Би ли у оне мајке син? — О, није још! — Ага, и бољи ли га час прође! — А какав? — Био би, каже, први владоц у свијет! — О, Увиди! опет. — А што зва, о Уриси! — А би ли у оне мајке син! — О, каже, би! — Ага, рђави ли му се час догоди! — А какав? Каже — Биће својој мајци муж! Она се ђевојка породила. И све то слушала. Пошто имадни мушко дијете, узме малу иглицу и у њу уврзе свиле, те му проврзе кроз двије пете. И објеси га о једној јели. Наљезе један цар са слугама и са хртовима; хртови нануше и нађу мало дијете објешено. Жао било онијем вилама, да га не докопају хртови, дозову цара — Царе, ти немаш среће, узми то мало дијете, те га подигни да ти је син, пошто немаш порога од твога срца! Цар се поврне, види дијете о јели, нареди слугама, те скину дијете, а он га зави у скут од доламе, па врну кући. Зазове жену испред авлије — Види, госпођо, ево нам је Бог дао сина, нашао сам га у трави! Царица излети на авлију, прихвати мушко чело и рече — Благош мене, кад ја стекох сина изненада! Зави га у свилу и кадиву, добави три дојиље, те га подизала и одхранила. Пошто момче стасало, те се дохвати коња и оружја, ишло све у лов поред цара и мисли да је царев син. Било тешико другим слугама, те су ишли с царем. И њега су стагли корити — Ти нијеси царев син, но си курвино ко-

пите, које су нашли на трави, објешено о грани! Он кад дође кући с царем, пане на крило царичи и закуми је — Хоху, мајко, сад да ми кажеш, јесам ли твој син, или нијесам; данас ме коре, да нијесам ја твој син, но курвину копице! Царица му каже, ће га она није родила, но га нашао цар о грани — И узео те, а ја те подизала, ја се надам, да си и данас и по данас мој син, као да сам те родила! Он рече — Ја више ође стајати нећу, но ако има шта моје, дај ми; поћи ћу по свијету, да ови људи за мене не знају! Царице стаде писка и моли га као свога сина, да је не оставља, њу и цара. Он то не слуша, но опреми једнога коња и отаде крену. Преко свијета, све ко-нак по конак, докле га мангулија нанесе на конак, таман у своје мајке. Она била млада и добра, па јој се свидило момче, па ће рећи — Дај момче, ако ти је воља да се уземеш! Он рече — Ја хоху, ако неш ти! Ту заноће, Ујутру се сване, доведу пона и кума, вјенчају се. Пошто се вјенчаше, он отиде у лов. Кад дође у вече из лова мокар, изује обућу и да својој жени, да му остави. Пошто она узме обућу, нешто јој пане на ум, забечи му се у ноге. Пане јој пам, што су јој говориле виле, кад га је имала. Пига га — А окле си ти, тако ти Бота, да ми кажеш! Пошто јој он каже све, што је и како је и ће су га нашли, она се заплаче. Он завиче — Што плачеш, тако ти Бога! — А како нећу плакати, мој несретни синче! Пошто то чује заплаче и он и рече — Куку мене, мога несретнога случаја! Отаде скочи узме коња за узду, и рече — Вада ме, мајко, више с очима нећеш виђети! И оде у свијет, плачући, а она оста кукајући! И мајка више не знала за њега никад, ни он за њу.

59.

ИШАО НА НЕБО ОЦУ ЗА ВОДИЦУ

Један сиромаш поћера жито у редовнички млин, па кад је зауо да меље, бијаше отадањно, те умјесе

једну опарницу и запрља је у ватру. Још не бијаше печена, ево ти нос; бијаше и он гладан, па стаде нешто крупно лагати, не би ли намамно у сиромаша опарницу. А сиромаш му се домисли и рече — Е, мој носе, много ти је мене јада убило; да није више никад, но кад ми се отац родио: Некако бијашу у даљину попови, па ме мајка оћера да тражим водницу. Уз наку одраслу пшеницу почех се пети на небо, па кад ми нешта пшенице, те ја исчунај перчин из главе, па превежуну длаку за длаку, те једна изидох на небо. Зависках мало водине, те ми усуше у боцу. Озгор кренух у очи самог Иљина дие, те се спуштај полако. Док бих на сриједи, прекиде ми се веза, те падох доле у навке докве, па одмах од студени се обидях. Те ја зони да ми донесу мотику, па не могах да дозовем, те ја потраях кући, те узех мотику, те се једва откопах и донијех водницу! Носе рече — Ама за Бога, јеси ли могао се на небо испети? Сиромаш рече — Е, ево да видиш, брате, како vise и сад они конци озгор, само ти изиди пред млин да видиш! Изиде носе, а сиромаш затвори за њим и заклопи врата, одмах стаде падати опарницу и стаде је млатити. А кад носе опазн, стаде скакати уз млин и ударати ногом у врата. Сиромаш се пренаде и брзо стаде јести опарницу и сагоре се низ грло.

60.

БЕДОВ ПИЈЕВАЦ И БАВИНА КОКОШ

Имаше неки старац у селу. Немаше никог без једну бабу, имаше пијевца и кокош. Наједаред се понатише и сазваше сељаци да их дијеле. Сељаци их нагоде, даше једу пијевца, а баба кокош. Пијевац једу лијепе пјеваше, али му прихода не даваше; кокошка бабина често јаја носаше. Често баба феда надраживаше — Од мог мала имам лијепу корист, а ти немани! Наједанпут одаљи пијевца и запршка се у неку прлину. Намјера га намјери, где је неко ваكتиге за-

копао пара, све дуката жутих. Пијенац прљајући напуни пуна крила и поће дома. Бедо сјебаше и би-скаше кабанци: пијевац скочи на кабанци и стаде се ваљати, многе паре просинати. Бед заблагоша и стане паре купити и јадну бабу надражквати. Баба одмах стаде бити кокошку и викати јој — Ајде и ти, те нађи перо! Кокош оде и стане прикати у бунчак и нађе крњу кустуру, коју донесе у перушинава. Баба сјебаше пред кућом и са надом чекаше, кад ће кока доћи. Кад се кока приближи, баба јој просре мрчину и рече — Деде, коко, да се проваљаш! Како се стаде ваљати, баба се стаде подвиривати, да види хоће ли кока паре просути. Из перја паде кустура, те баби јадној изби око. Баба тешко кукаше и јадиковаше, али јој се јед светаше.

61.

ЗЛА ЖЕНА

Бијаше један сиромаш у селу, и имаше злу жену и само једно дијете. Жена га много кораше — Што се, блесо, како не протуриш и не домислиш, како ћемо живљети! Сиромаш мисли, шта ће и како ће. У том замисљену опази поњаву на лијенцу, узе сјекиру, па је просијече, па се стаде кроз њу прометати. Кад жена изиде из куће, закука и стаде га млатити. Он побјегне у кућу, а жена за њим — Зашто ми, блесо, исјече поњаву? — Ти си ми рекла, да се прометем! одговори он. Жена га стаде ударати. Он се обрну, нема ништа узети, докопа дијете и удари је с њиме. Па изађе пред кућу и запјева:

Синцир твојђе јесу мукe љуте,

А тавница гора од синцира,

А зла жена гора од обоје!

62.

ЗЛА ЖЕНА

У једног оца била су три сина. Два му сина била на женидбу, ожене се и лијепо су живјели са

својим женама. Млађи брат завидио је како су они живјели са својим женама. Колико су добри за својих жена, већ им почну жене да старуше. Брат млађи говораше — Мрши једни, какви сте ви, да вам ваше жене старуше! Они му рекоше — Не дао ти се Бог намерити на рђаву жену! Он каже — Кажите ми ће има у свијету најзлаја жена, да се ја од ње оженим! Они му кажу тамо подалеко злу жену и у ње кћер на удају, па јој је неће нико да проси, због ње. А он се закуне да ће ићи да јој је проси и да је узме. Браћа старија не даду му, но реку — Ако неш је узети, ајде да се подијелимо! Браћа се подијелише и најмлађи брат се опреми и оде, да је проси по питању. Дође пред кућу онога човјека, ће је била зла жена и упита га — Стари, моремо ли ноћити? А он рече — Ја бих те, сине, пуштио, него имам злу жену и она ти неће дати, него што јој речем — Хоћу! она рече — Ја нећу! Но ти мене моли, да те пуштим, ја ћу те ћерати, она ће чути у кућу, па ће изићи! Стари се стане на њега избрекивати, карати и гонити га испред своје куће, она чује, истричи пред кућу, па рече — Што ћераш човјека испред куће, ја га пуштам да ноћи, да није мене, код тебе не би могао нико ноћити! Он занови код ње, дочека га лијепо и зашпте у старогта њевојку. Стари рече — Ја ти је не дам, не знам ни коси, ни окле си, но ајде окле си дошао! Жена скочи на ноге, докопа утарак с ватре, стаде бити старогта и рече — Један неваљачко, да није мене, по тебе је не би никад узео, ја ћу му је дати и нека је води сјутра. И он ујутру одведе њевојку. Доћу Дође мајка под трпезу, он рече мајки — То ти ноћас опраштам, а други пут кад доћеш, нећеш лијепо проћи! Ујутру опет ставе, док ево мајке опет под трпезу, а он јој рече — Зар ти ја нијесам рекао да више не долазиш! Докопа мајку и размакну је. Нејеста грудно промисли — Кад како учини од мајке, а како ће од мене! Он тада рече — Нејеста и ти ћеш онако проћи, ако ништа учиниш без мога знања, онако ћу и тебе распргнути! Стане неки дан тако, дође му и пуница,

да види ће јој се ћер удала, дође код кћери у кућу и пољуби се с њом и срећне јој кућу, Шћер се заплаче, што јој не смије ништа дати да једе и да пије, догрчи домаћину на орање и рече — Дошла мије мајка, шта ћу јој дати да једе и да пије? Он рече — Иди кући и кад дођеш поведи је у избу, ће волови ноћивају, натакни јој огрлицу на врат, метни јој доста сламе, нека баба ричка и једе, не нађем ли вас тако, немојте ме у кућу чекати! Она се врати код куће и каже мајци — Ајдемо мајко у избу, да ти натакнем огрлицу и да ти метнем сламе да једеш, тако ми је наредио домаћин! Баба се зачуди, ама нема лијека, пође у избу и дође до јасала. Шћер јој натурн огрлицу на врат, тури сламе пред њу и рече — Мајко, ту стој и кад чујеш њега да дође пред кућу са воловима, а ти ричкај с главом и учини се да једеш, он ће те пуштити! Мало пронеби, зет пушти волове и доћера кући, догња пред избу, вичући волове да иду у избу. Баба чујући зета ће више на волове, маше главом и учини се као да једе, миследи да ће се зет на њу смилувати, како би је боље дочекао. Волови дођу пред избу поплаше се и утеку око куће. А он рече — Који ми ово ђаво гласи волове? Угрчи у избу са воловима у руци и нађе бабу свезану, стане бабу бити са великијем дрветом у руци. Колико је бабу био, она њега куми, одоле јој велике мукe, скине огрлицу с врата, побјеже и није се не окрене, док не дође својој кући. Кад дође кући, пита је домаћин, како је зет дочекао. А она рече — Потано, нити ме питај, ни ћу му ја више икад отићи! Пошто пређе неко вријеме, отац се ужели своје шћери: хохе и он да иде да је види и спреми се. Жена му брањаше, али је он не пита, него оде. Кад дође код шћери, она га не смије да дочека, отрчи своје домаћину и каже му, да јој је дошао отац. Он јој рече — Иди кући и начини му лијено да сједи и да му да лијено пиће, да пије и да једе. У томе дође и он, дочека га лијено и устави га једну неђељу. По томе крене да иде, а он га обуче лијено, да му чошници дамадан и стари оде. Кад приближи својој кући, жена

га угледа и види на њему дамадан, промисли да га је зет одро, па рече — Зар ти ја нијесам викала да ти и не илеш, нећеш амо у моју кућу! Стари се примакне кући, она кућу заклопи. Он је стане звати, она му говори, миследи да је одрт — Амо нећеш! Да ли ти ја нијесам казала, како ће те зет дочекаати? А он јој рече — Поздравно те зет, ако ме нећеш слушати, да ће он доћи! Она пошто чује чојека, истрчи, отвори му и више га је слушала као Бога, јер се бојала зета.

63.

КОД ПОБРАТИМА

Била два побратима. Побратим се ужели побратима и пође му на вијење. Кад дође код куће своја побратима, не нађе га код куће, само побратимову жену и назове јој — Помага Бог, моја снао! Она не шће ништа да му рече, ни да му да у кућу. Побратим угледе у кућу и не пита је. А она колико бијаше бољећа, ништа му не даде да вечера; он јадан и без вечере леже. Мало пронеби, дође јој јаран. Њему свега бијаше, да једе и да пије, мяса, погаче, јаја и разних јела. А он се учини, као да спава. Мало за-тијем, док ево ти његова побратима. Кад она опази ће јој иде домаћин, јаран завиче — Куд ћу ја сад? А она му рече — Бјежи под кревет! Уљеде домаћин и нађе свога побратима и стану се питати и љубити. Он му рече — Како си, побратиме? — Ја сам добро, побратиме, него сам данас на путу имао страдати! А он упита — Како, мој мили побратиме? — Изиде змија да ме уљеде, а ја докопах онаку плочу у руку, а она се преломи у руци, башко она погача, што је за онога онђе мијешана! И мој побратиме, пођох мало напријед, па ти сретох вука, а ја докопах четири камена, башко она четири јаја, што су за онога кувана; мало потрцах и надох вука, он искеси на ме, башко онај испод кревета. А он рече — Зар си ту под кре-

ветом? Извуче га и жену тури на њега, узе ћепаницу да их излупа, док чу душу у њима. Послејде следе са побратимом за готову вечеру и дочека га као кад се дође у жељу.

64.

НАЈВЕРНИЈИ ДРУГ

Ухвате вуци ђавола да га поједу. У толико избије човек, те га отме. Рече ђаво човеку — Сутра дођи на брдо и доведи са собом највернијег другог! Човек и ђаво раздвоје се. У јутру човек поведе своју жену, дође на брдо, па заспе. А жена га почне да биште, тако се човек успава. Избије ђаво на зелену коњу, вас у злату, па рече жени — Немој га будити, узеху те за своју жену! Ђаво дође до човека, дођа жени маљ да га убије. Жена замане да га убије. Тада ђаво рече — Диг се, уби те највернији друг! Кад се човек пробуди, кад жена заманула да га убије. Рече ђаво човеку — Ето ти то за оно јучерашње! Да си јадан повео пса, ја кад бих избио, пас би заглајао и ти би чуо и мене видио, но у жени вјере нема!

65.

ЗЛА ЖЕНА И ЂАВО

Зто живио човек са својом женом, што јој је год наредио, ништа није штега да послуша, а што јој је наредио да не чини, то је чинила. Човек пође да коси и рече жени, да не доноси ручак и да не долази да пласти. Косећи нађе једну јаму дубоку, па по оној јами простре стругу. Док ево ти жене, носи ручак и вигле у рукама. Човек узме да руча, а жени рече — Немој ми сјести на стругу, е сам је простро, да ми се суши! Жена потрчи да сједе на стругу, па пропадне у јаму. Док се у јами почује врисак. Човек мисли да жена врпшти, па му је опет жао би, пусти везу у јаму, да би жену извукао. Кад дође

крај од везе у дно јаме, привати се ђаво за везу. Човек повуче мисли да је жена. Кад био готово извући, види да није жена, но ђаво, па штедне да га опет пушти у јаму. Онда ђаво закуни — Не пуштај ме доље, да си ми по Богу брат! Човек извади ђавола. Ђаво говори човеку — Уби нас твоја жена, било нас је четири друга, три је доље убила са вилама и мене четвртоме изби око, те ме остави ћо-рава. Но чујеш, мој побратиме, ја ћу се увући у твојевојци краљеву, да је помами; краљ ће тражити докторе ко ће је извидати, давање два товара блага. Ти ћеш доћи и рећи краљу, да је можеш извидати. Зовнућеш — О, побратиме! Ја ћу изићи и девојка ће постати здрава. Ја ћу опет из краљеве девојке у цареву девојку увући, но немој ти доћи да видиш, бих ти траг утпо по трагу! Ђаво оде, те се увуче краљеву девојци у уво; помами се краљева девојка. Краљ иступи два товара блага, ко ће му извидати кхер. То дочује побратим ђаволов, па се јави краљу — Дај ми два товара блага, ја ћу ти извидати девојку! Краљ му дадне два товара блага, човек пође код девојке, па зовне побратима — Изиди из краљеве девојке! Ђаво изиде из девојке краљеве, па оде у девојку цареву. Девојка постане здрава, а царева девојка полуди. Дознаде цар за човека што је видао краљеву девојку и поручи за њега — Даћу три товара блага, да је извидаш! Он не смије да вида, јер му је ђаво запријетио. Онда цар рече — Ако је не извидаш, посејши ћу те! Човек приморат дође да вида цареву девојку и рече — Побратиме, излази! А ђаво рече — Побратиме, знаш ли како сам рекао? Човек ђаволу одговори — Невоља је, побратиме, ево оне моје зле жене, мене ћера, а тебе тражи са вилама у рукама. Ђаво то чује, па побеже у море.

66.

ЛОПОВ У ПРДАЛУ

Поћу два брата да краду, па доћу код једне куће; кућа утврђена не могу ништа да украву. Рече

млађи брат — Ја ћу се протурити на миша, да отворим врата и да изведем вола! — Како ћеш ти извести вола, хоћели те газда виђети? Он одговори ја ћу побјећи вољу у уво! Оде у подрум и пита брата — Ал ћу колоњу великог или малог извести? Брат одговори — Колоњу великог, и сјекиру велику! Газда чу, па рече — Ето дупеж у волове, запалите свијелу! Скоче слуге, запале свијелу, и сађу у подрум. Волови леже и жваћу траву. Не виде човјека вољу у уво. Газда пође натраг у камару. Лопов викну — Хоћу ли великог колоњу и сјекиру волику? Газда опет повиче слуге — Трчите, ене лопов у волове! Слуге сјиди у подрум, не нађу лопова, човјек склони вољу у уво. Онда се слуге поврате и газди реку — Газда, лопова нема, но се јавља сами ђавол! Да нијеси нешто погријешно? Газда рече — А да, Бога ми сам убио мишал! И диже се да се моли Богу, да му Бог опрости, што је миша удавио. Лопов врата отвори, вода поведе и доћера га у шуму, те га заведе са друштвом. Кад почну вода да дијеле, рече човјек, што се вољу крио у уво — Ја ви нећу дијелити никаква више, но научајте прдадо од вола, па ме турите у њега и баците на пут! Они научају прдадо, туре га у прдадо а завежу, па га баце на пут. Нађе вук, па ћапи оно прдадо. Човјек из прдада више — Не једи ме, изио си ђавола твога! Тако вук из три пута дозаћа га, четврти пут дохвата, прождаре прдадо и човјека. Оде вук једном газди, на прибој, била врата тијесна, увлачећи се из брва измиши прдадо и човјек у прдаду, па прихвати вук за реп, викне газду и чобане — Овамо те се, покла вук оцеп! Потрњи газда и чобани на врата, кад човјек држи вук за реп — Овамо газда, ја бијих сад мало прије у вуку, па му бише врата тијесна, истури ме вук за прибој и ево ти сад кривика, уби га! Газда заману сјекиром да убије вук, човјек пусти руке од репа, вук угроби, те побјегне. Лопов завиче — Ја, је побјеже, мртав ти си, мој газда, је вук не уби у мојим рукама! Оно је газда сами твој такспрат, пошто га не уби, но побјеже; сад ће покупити на те вукове и све ће

ти појести, но плати мене, па ћу те ја чувати, кад дођу вуци на торину, ја ћу их похватати, превезати за репове једног за другог, па их затвориати у колибу, да их побјеши! То се газди допане добро, па му обећа ђевојку, да небије вукове.

67.

ПЕПЕЉУГА

Била три брата, један мало гуд а два паметни. Онај гуди, све сједио у пенељу и звади га Пепељуга. Паметна браћа одијеле се од њега и све њино прдадо и оду у свијет. Пепељуга пође на рад и нађе једну. Једнога дана Пепељуга пође на рад и нађе један коњски улар, донесе га и метне у пенео: кад год задрма оним уларом, њему дође коњ, каква он замисли, или златан или од сребра. Чују браћа, да он кад хоће да иде под облаке, задрма уларом и дође му коњ крилат, или златан, или сребрн. Па се договоре да га убију и да му узму улар. Кад дођу код њега, виде га да и даље сједи у пенељу и помисле, да није то истина; замоле га да виде, да ли је то истина и он им рече, да се уклоне и да ће му доћи коњ од злата и крилат. Али браћа не спазе како је он радио, а кад се вратно замоле га да још једаред учини, а он им каже, да се склоне и да ће му опет доћи коњ од сребра. Браћа нијесу виђела ни други пут, па се рјеше да га убију. Али му коњ уз пут рече, да су браћа дошла да га убију, да му узму улар и да се не враћа одмах. Он тако и учини, остане и даље на путу. Али га браћа чекаше, да га убију. Кад се вратно браћа нијесу била ту; он је скинуо улар и метнуо у пенео. Кад су браћа дошла, нађу брата у пенељу и упитају га, како он може да му дођу коњи крилати, златни и сребрни. Пепељуга одговори, да само замисли. Они га питади, он им није хтио казати, браћа га убију и нађу улар

у пепелу. И док задрмају с уларом дође коњ крилат.
А браћа остану и даље на братово мјесто у пепелу.

ПРЕМУДРИ СОЛОМОН И ДИЈЕТЕ

68.

Поћера Соломон дрва на колима у варош, удари једињем пољем и види варош про поља. Кад нагази пољем, кад се ћена клисају — Помата Бог, ћецо! Једно дијете завика — Добра ти срећа, стари! — Тако ти Бога, колико има у варош олавле? упита Соломон. Дијете рече — Недаш ми се клисати, брате, но ме забављаш! Ако брже узидеш, доћи ћеш сјутра до подне, а ако лагано узидеш доћићеш данас до подне! Мудром Соломону мучно би што дијете пита и рече — А јесам ли ја манији од њега, што имам посла с ћецом! Па канцијом ошину коње, звигнуше кола, а коло долеће о камен у хиљаду комада, мало се и он не сломи. Каза му дијете, те Соломон у село брже нађе мајсторе, коло начини, док ухвати ноћ и ту ноћи. Уутру подрани, те у варош у подне, пред једну ашчиницу — Помата Бог! Испале ашчија — Добра ти срећа, брате! Приведе ашчија коње, па рече — Пошто даваш цијела кола ова? — За један златник! Рече Соломон и мисли добро прода. — Е сјаши! рече ашчија. Соломон сја, ашчија каже — Ајде ти, брате, ја сам плативо и дрва и кола и коње! Вине, неће. Она четворица свједоче, да је цијела кола купио и рекао му је — Пошто ти цијела кола ова даваш? Одоше пред кадију сва шесторица, четири свједока, ашчија и Соломон. Пупна се одја насу људи. Кадија кад то виђе насмија се и рече — Шта имате, шта ћете толики? Соломон рече — Шта ме нашло од овога ашчије! — Рече кадија — Нека је, Бога ми, не чувам говеда ја, но судим, ја ћу ви судити! Соломон каже — Доћерао сам кола, па ми је дао златник, па хоће да ми устави и кола, и коње, ја сам му дрва продао, нијесам више ништа! Она четворица кажу — Ми ћемо

се заклети да је све купио! Кадија рече — Е, ој се синко закуните на ћитабу, ово је синак књига најпотоња, најаклија књига! Заклеше се. — Дајте сине, кетварину по пелин, дај се закуните и ти ашчија! Заклеше и ашчија — Дај синак два ћекина, ти течеш! Закуне и мудрот Соломона — Дај и ти си штеговао! У њега не иште више, жао му га. Мудри Соломон уви руке у њедра, као осућен, па се врати пољем. Кад наљезе на оно исто мјесто, кад се клисају ћена и оно дијете, пришло. — Помата Бог! — Бог ти помагао! — Аирада! — Јадан ти анр, ја штеговао свет! Ти мене рече, да ћу лагано идући у варош доћи до подне, па те ја не послушах, но набрзилах, те сломих кола, те једва сјутра дан до подне! — Моли се Богу кад нијеси врат сломно, а знаш ли ти, ће је свака итња с њаволом на пола, њавољи посол! И све више дијете — Сметаш ми, продази, не даш ми се клисати! Мудри Соломон га пита — Дијете, шта ћу ја сад? Дијете рече — Добро, ако ме послушаш! Ајде, ако ћемо дијелити добит, да повратиш кола и добијеш још колико заштити; друкчије те нећу свјетовати! — Како ћу добити? пита га Соломон. — Каже му дијете: кад доћеш у ону варош натраг ти имаш тамо познаника, увешћеш их у другу ашчиницу, те их чисти, како најбоље можеш, па ћеш око подне доћи код оне ашчиннице, ће су ти коњи узета. Кад ашчија испече нециво и завиче — Муштерија стара, понеси ми пара, ко узме кајаће се, ко не узме кајаће се! А ти ћеш онда непути руку на његово рамо, а гледати доље и рећи — Пошто је цијело рамо, да ја осидјечем, куда ја хоћу? Они свједоци нек ухвате за руку, плати му најприје: не да човјек да осидјече руке, па се годи за паре, те му руку не осидјечи. Онда ајде с њим пред кадију, свједоци те неће пушћати; ама немој проћи да не подијелимо шићар, наљези одовд. Соломон оде у варош и нађе четири своја познаника, части их што боље може, па им рече — Да ми нешто мало осидјечите! Они рекоше — Хоћемо брате, Бога ми! Дође подне, кад ашчија занесе пециво у коритима и поче викати — Тазе вруће, ко узме кајаће се, ко не узме

кајаће се! — Вала брате ево врућа муштерија с па-
рама! рече Соломон. Метну му руку на рамо —
Кажи ти мене, да осијечемо пијело рамо, куда ја
хоћу, пошто ћу га сјени? — Даше тридесет гроша,
ако ћеш тако осијечати! Соломон да тридесет гроша
авичији и каза свједоцима — Држите да осијечем! По-
теже нож, ухватише људи за руку. — Шта јел! каже
авичија. — Нек осијече брате, рамо платно јел! —
Ајдемо пред кадију! Те сва шесторица пред кадију.

Кадија кад их виђе насмјеши се и рече — А ће
ћете ви? Поче авичија — Ама што ме нашло од овога
јабаније, не можеш вјеровати: дошао да му продам
једно рамо од пепива, па сад је изврнуо моје рамо
да осијечем! Она четири свједоче — Бога ми је платио!
— Одите се синко закуните, ја не чувам говеда, но
судим! Она се четири закуну — Е, дајте, синак, клетве
по цекин! Даду му по цекин. Кадија рече авичији —
Дај се и ти закуни, да није тако и дај десет гроша,
пропадан! И узме му десет гроша, па рече — Го-
дите се тамо; немој болан, пуштати рука да ти се
сијече! Закуне се и мудри Соломон — Дај два це-
кина, па ајде нагодите се, па ако не моћете, дођите
опет код мене! Изиђу из суда. Вели мудри Соломон —
Ја највише, Бога ми, брате, волим осјети рамо! — Ма
како неће, кад ти је платио! говоре она четворица.
Соломон рече — Знам ли ти авичија ће три пута у
вијеку до главе долази, а глава је хиљаду дуката,
положи три хиљаде, па да ти пуштим руку. Нећу ти
осијечати! Сједоши викну — Немој, тако ти Бога, но
нека ти да хиљаду дуката и кола и коњел! Соломон
рече — Послушаћу вас! Спустише на хиљаду ду-
ката; под свом спремом кола му и коње доведе, ње-
гови су и бигли! Соломон свједоцима даде по два це-
кина, што су свједочили, па уђа на кола и удари право
пољем, ће су се ћеча играли. Кад га виђе дијете,
упита — Носиш ли колнико, хоћемо ли простирати
струку? Соломон остави кола и коње, дијете про-
стрије струку и виче — Вали, да бројим! Соломон
меће све један цекин тамо, један амо, на једну томигу
пет стотина на другу пет стотина. Онда дијете рече

мудроме Соломону — Добро пази су чим у свијет
идеш, поклањам ти кола и коње, нећу ништа дије-
лити с тобом, ајде с Богом!

69.

ЖЕНА ЛУДА, АМА ИМА И ЛУЂИЈЕХ

Био је један домаћин, није му се допадала жена,
па јој рекао — Жено, ја олох по свијету, ако најем
иједну као тебе, нећу те убити; ако не најем убићу
те. Немој да су ћеча гладна, него мени меса на ку-
пци! Жена рече — Хоћу, хоћу, ајде ти домаћине у
добри час поћи! Он пође по свијету и дође пред
једну кућу. Кад једна жена излеће из куће и носи
решето у руци, па ја излети, ја улети. Човјек приђе
пред кућу и рече — Добар дан, сестро! Жена рече
— Добра ти срећа, брате, дај ми руку да ти пољуби-
вим! Пита је он — Бога ти, сестро, шта то радити?
Жена рече — Ткем брате, па ми је студено, бих мало
сунца да унесем у решето у кућу, па не могу! — А
шта би ти мени дала, да ти ја унесем сунца у кућу?
— Е, луда брата, рече жена, даћу ти што гој хонеш!
Човјек узе сјекиру и мердевине, па се испе на кућу,
развио кућу и жену сунце открија, па рече — О, Бог
ти дао здравље, кад ме тако окријепи! Е, брате шта
ћеш сад? Он рече — Ја, сестро, хоћу ћесу пара! Да
му ћесу пара, он узе паре и пође. Човјек дође пред
другу кућу. Тамо стоји звека, рекао би да се сва
кућа сорил! Он дође на врата и рече — Добар дан,
сестро! — Добра ти срећа, брате! — Шта то радити,
сестро? — А ево дижем орахе на таван на виле, па
не могу! — Шта ћеш мени дати, да ти ја дигнем орахе
на таван? Она рече — Даћу ти једну ћесу пара!
Човјек узе врећу, купио орахе и стави на таван,
уз паре и рече — Збогом, сестро! Она му рече —
У добри час поћи! Човјек дође пред трећу кућу, кад
жена музе краву — Добро вече, сестро! — Добра
ти срећа, брате! Теле дође код човјека, а крвава стане

риказати, жена завика — Башко да си свој овој кравини Човјек рече — А јесам женин брат, па сам дошмо да је водим на свадбу, жени ми се сини! — У, забога, моје срамоте, а крива ми готал рече жена. Брже докопа кошуљу и кошуљу, те тури по крави. Човјек узе краву и поведе, а жена запита — Бога ти, како ти је име? Он рече — Евојел и оде у мрак. Дођу људи са косидбе и викну — Снашо, дај воде! — Нема ђевере, Бога ми, говори она. нијесам имала кад да донесем! А кад је запиташе — Шта си радила? Она рече — Бога ми сам опремала краву на свадбу, дошао јој брат, жени му се син, па је одведе на свадбу! Скоче људу и пођу у поћеру. Били већ готово стигли, док жена стаде звати — О, Евоје, о, Евојел! Ђуди чуше, врате се и запиташу — Ђе је? А она рече — Није, него име му је Евојел Домаћин дође, доведе краву и упита ђецу — Јесте ли били гладни, јели ви метала мяса на купу? А ђеца причају оцу — Мајка изнијела пијелу врећу у врт и на сваку главицу метала по комад мяса, пашчад дођи и месу поједу, а ми гладни! Тада човјек рече жени — Ријешо сам се да те смакнем, пошто си тако гуда, но пошто најох и луђијех од тебе, остављам ти живот!

70.

ТЕ ЖИВИ ПОМАЖУ НЕ ТРАЖИ МРТВЕ

Возео се Турчин, Србин и Циганин на једној лађи. Поче лађа да плови низ воду. Узме Срб да се моли Богу и призива светог Николу и друге свеце, да их спасе. Турчин призива Мухамеда и друге његове свеце, које он имаде, да би му у помоћ прискочили. Циганин рече. Јесу ли ти људи живи, што их ви зовете у помоћ? Они му одговоре — Нијесу, како живи, то су добри и свети, који могу помоћи! Рече Циганин — Богме, од мртвих ви помоћи не тражите, но зовите у село! Онда дозову у село. Дођу сељани с канопима и кукама, те лађу спасу и њих у лађи.

71.

ПРЕТВОРИО СЕ У ВУКА

Био је један, имао је три брата и свега доста. Ставио је Ђурђеву дне, а он ишао по лову. Једном ујутру о Ђурђеву дне, а он ишао по лову, ама ћу се на Ђурђев дан, рети не — Одох ја у лов, ама ћу се сад вратити! Устављају га, ама не могу му ништа. Узме пушку, отиде од куће комад, изиде на једну пољану, стане за једно дрво, па стане гледати, неће ли виђети шта. Изби чојек на коњу зелену, стаде на ону пољану, па звижду. А из горе наја за њим, као вуци. Он би готов, па с коња из торбе посу, по оној пољани, а оно пријену зобати. Он све гледао. Пошто оно просу, мало пронечи, неста га. Он рече — Одох, да видим, шта је оно? Дође на солила. Кад завари, кад ће је сипае, башко елда, она зрна. Узме једно зрно, па заложки. Како заложки, оно зрно, претвори се на вука, па са онијем вуцима, као и дивина; остане му пушка за онијем дрветом. Браћа му у вече гледају, неће ли доћи; чеки, гледи, нема; сутра дан нема. Тражили горе, доље, нема није. Чуде се браћа — Шта ово може бити, те га нема! Пошто га није би, рекоше браћа — Нема га! Он тако пијелу годину скићи се, као вуц други. Дође други Ђурђев дан, избије опет чојек на зелену пољану, стаде па звижду и посу по оној пољани. А из горе наја дивина, вуци, па стаде зобати. А он за њима наклашио, па иде. Пошто приђе, не шће да зобље, пријави му Бог. Неста онијех вукова, док проврже се опет на чојека, обрете се чојек, као што је био, само го. Рече му онај на коњу — Шта си ти? Он рече — Не знам шта сам! Пита га опет — Знаш ли ти, ко сам ја? Он рече — Не знам? — Ја сам свети Ђорђијел! Славиш ли ти светогта Ђорђија. Имаш ли шта на кући? Он рече — Славам, а на кући имам света доста! Опет га пита — Виђе ли ти кад сам ја избио лани на ону пољану? — Он рече — Виђех! Е, јадан био, дао ти је Бог, те имаш доста, па нијеси

стио да сазвиши и да сједиши на кући, него си дошао ту да идеш у лов и изио си то зрно с те пољане и протуррио си се на вука; и годину дана све си собом обио дрвље и камење, па ето си се опет протуррио на чојека, ено ти пушке за оним дрветом, ђе ти је и бица, нико ти је нашао није, нити ти је узео; ајде узми је, па ајде кући, никад више од куће ниш немој! Пошто онга неста, он за оно дрво нађе пушку, ђе је и оставио и оде кући, кад дође кући зачудише се чељад, окле он и рекоше — Ђе си био, јадан био? Он им каже све, како се био претворио на вука и ђе је ишао годину дана. По томе је опет жњивно дуго времена и славно Светога Ђорђија.

72.

ТОП ПУЧЕ БАЈРАМ СЕ ПРОВУЧЕ

Дошао један ага у чипчији на Божих. Немао му ага ништа, па стио да задвољи свога чипчију, ни са чим, рекао ага — Вада доћи ћеш и ти мени синак на Бајрам! Пига чипчија — Кад ви је Бајрам, ага? Ага одговори — Кад чујеш синак, топ да пукне, онда је наш Бајрам и онда ајде! Дан по дан и топ пуче. Чипчија пође аги на част — Доброитро ага и сретан ти Бајрам! Ага рече — Доброга ти срећа, влаше! А ђе си ти, твога ти крста, што нијеси дошао, кад сам ти рекао! — Ада ага, ти си ми рекао, кад топ пукне да дођем! — Е, влаше, топ пуче Бајрам се провуче! Кад нијеси дошао онај час, кад је топ пукао: Бајрам прошао и код аге нема више посла!

73.

ПОРУГИШ ПО ВИТИЦИ

Дошла заова код снахе. Снаха је нешто радила око ђетета, а заова се галила, па снахи река — Што си тако галатна и нечиста? Снаха јој није ништа одго-

ворила. Послије неког времена, отиде снаха код заове, па кад види, како је заова очистила своје дијете, па онда неумишеном руком по витици се доватила, рекла заови — Секо, поругиш по витици!

74.

ДА СУ ЗНАЛИ КАКО РАЗГОВАРАЈУ

Довео један жену. Тепа чојек, па мисли жена му не тепа. А жена тепала, па мисли чојек јој не тепа. И тако су зановили у собу у два буцака и ђе зборили никако до зоре. Зора забијељела, онда ђе жена рећи — ораје! А чојек рекао — вануго. Жени се допадо, како се разговарају, па рекла — Да смо знали како тијешо разговарамо, сву ноћ би разговарали!

75.

ЗЕЦ ПУЧЕ ПЛАННИНА НЕ ЧУЈЕ

Давијао се сиромак. Био праз. Рекоше судди: Нема право! Сиромак полазећи рече — Зец пуче, планина не чује! Главари који судише, кад чуше, дозову сиромак и рекоше му — Од кога си чуо ту ријеч, сиромаше? Он одговори — Од једнога старога сам то чуо! А кад га упиташе — Шта ђе то рећи? Сиромак рече — Ви сте планина, ја сам зец. Зец пуче планина не чује!

76.

БИМБЕРОГА

Био један сиромак, није имао ниђе ништа и никога, само мајку. Па је ишао све по селу, те је зарђивао по комад хлеба, што су му давали. Име му је било Бимберога. Отиде Бимберога да врати говеда.

Кад погледа, кад се двије виле дохватиле за косе и међу њима стоји од злата трпеза, сва од својег злата; на трпези света и свашта. Виле се завадиле, хоће једна другој да отме трпезу. Чобанин завика — Фршум! А виле завикаше — Немој нас бити, па немо ти придати снаге, да си јачи од сваког чобана, само кажи фршум топузом. Примаком се, па опет у бој обје виле. Чобан крене кући, узме топуз на раме и дође код своје мајке, па јој рече — Ја ти мајко више говеда чувати нећу! Мајка рече — Ада, сине, хоћемо ли самрјети од гладн? Син јој рече — Ајде ми мајко, проси у цара ђевојку! Мајка рече — Прођи се, сине, ко ће тебе дати ђевојку, а не цар да ти дадне! Син мајку оћера на срамоту, да проси у цара ђевојку. Мајка му дође код цара, не смјелне ни проговорити о просидби. Цар даде Бимберогиној мајци три дуката и она се врати кући своје сину. Бимберога отаде крене са топузом у једну планину. Кад нагази на једнога носа, коме меље млин из нози, рече носу — Добар ли си јунак, кад тебе меље млин на нози! Ту се Бимберога и нос пообратиме. Одатле крену обојица у другу планину. Рекоше Бимберата и носу — Добар ли си ти, кад хоћеш да преврнеш ту планину! А див Бимберога завика — Ти си бољи, кад све виле поби у планини! Бимберога се побратими и с дивом. Глас од цара, да му је докопао нос шпер и са њоме побијгао у пенину. Цар рече — Ко би ми избавио шпер, даћу му блага, колико му драго и начинџу му чардак поред свог двора! То Бимберога чује, див и нос, доћу на ту јаму и пенину, те нађу конопце да се спуштају. Рекоше — Ко ће се најпрвије спустити? Носо рече — Ја ћу се најпрвије спустити! И спушти се нос донекле, препане се, па рече — Врните ме натрап! Див рече — Ја ћу се спустити! Носо рече — Не смјем за Бога спуштао се се и див рече — Ја ћу, спушите мене! Спусти се Бимберога с топузом и нађе цареву шпер у пенини. Кад нађе доље цареву шпер, сва у свили и кадиви; нос сједи у једном буцаку — Носо бре, држи ми се ту: фршум, топузом га

гађа. Носо побјеже у друти буцак. Опет, фршум! топузом га гађа, те нос опет у трећи буцак побјеже и рече — Још једном гађај, више нећеш слободни! Бимберога рече — Што сам ударио, ударио, одржи што си ухватио! У толико нос мртав. Изуче Бимберога један ковчег блага; спушташе конопце опет, да извуче други ковчег блага; трећи пут спустише да извучу свилу и кадиву, четврти пут да извучу цареву шпер, пето да извучу Бимберогу. Кад се Бимберога измоли, нос пушти конопца, те Бимберога опет натрап пане; тако су Бимберогу три пута варали и опет натрап враћаги. Нешто се јави Бимбероги, те се извади из пенине. Кад изиде горе на пенину, нађе нос и дива, побили се, који ће узети цареву шпер и блато. Бимберога рече — Фршум топузом! те убије нос и дива. Цар чуо ће му се шпер избавио, ама не зна ко је избавио. Бимберога потовари чоку, свилу и кадиву и ђевојку, те поведе цару. Чуо цар за негово велико јунаштво, ће је толико чула учинио и чуо да је Бимберога. Добави га цар преда се и рече — Јеси ли ти Бимберога, те си побио виле по планини и дива и нос? Имам три шпери, па бирај коју хоћеш и ево ти блага колико хоћеш и начинџу ти чардак покрај мога двора! Бимберога изабра цареву шпер, што је избавио и ту остане код цара, његов зет. А цар му начини поред његова двора чардак.

77.

КАКО ЈЕ И ЛИГА ДОЛИЛА

Једнога дана лежаше миш под лијеску. Паде лешник и погоди миша. Миш уплашен поче бјежати и сrete зета. Упита га зет — Ђе бјежиш, мијо? Рече му миш — Пуче трес из небес, уби мене једнога у трбес, бјежи да бјежимо, парева је војска! Поћу даље и сретну лисицу. Упита лисица — Ђе бјежиш, зетјо? — Питај мијал — Ђе бјежиш мијо? — Пуче трес из небес, уби мене у трбес, бјежите да бјежимо, парева

је војска! Пођу даље и сретну овна. Упита ован — Ђе бјежиш, лијо? — Питај зејал — Ђе бјежиш, зејо? — Питај мија? — Ђе бјежиш, лијо? — Пуче трес из небес, уби мене јаднога у трбес, бјежите да бјежимо царева, је војска! Пођу даље, срету вука. Упита вук — Ђе бјежиш овну? — Питај лију! — Ђе бјежиш лијо? — Питај зејал — Ђе бјежиш, зејо? — Питај мија! — Ђе бјежиш, мијо? — Пуче трес из небес, уби мене јаднога у трбес, бјежите да бјежимо, царева је војска! Пођу даље, сретну међеда. Упита међед, — Ђе бјежиш, вујо? — Питај овна! — Ђе бјежиш овну! — Питај лију! — Ђе бјежиш, лијо? — Питај зејал — Ђе бјежиш, зејо? — Питај мија! — Ђе бјежиш, мијо? — Пуче трес из небес, уби мене јаднога у трбес, бјежите да бјежимо, царева је војска! И сви побјегу. У бјежању огладне, Рече им међед — Погладићели смо, но сви да донесемо хране! Међед донесе ћуп меда, а вуц месца, ован траве, зед купуса, миш љешника. А лисица похвати кокоши и поједе их, па изнесе перје према друштву и пушти. Виетар однесе перје, а лисица рече — Ај стрико, побеглоше ми кокоши! Међед јој рече — Ајде амо, па нека су! Дође лисица у друштво, опазивући меда, који је међед донио; домисли се како ће га појести, па рече — А што зва што! Рече јој међед — Ко те зове, лијо? — Зове ме ова давоља кума, да јој колитам давоље дете, па немам, ни дарка, ни кољачка, па не знам што ћу! Рече јој међед — Узми једну кашнику меда из мога ћупа! Лисица оде, те поједе једну трећину, отиде у замак, као да је ништа на крштене, па се врати у друштво. Упита је међед — Како нађедосте име ћетегу? Лија рече — Овршина? Други дан поче се лија одзивати — А што зва што? Упита је међед — Ко те зове, лијо? — Зове ме она давоља кума, да јој колитам давоље дете, па немам дарка, ни кољачка, па не знам што ћу! Рече јој међед — Иди узми једну кашнику меда из мог ћупа! Лија оде и поједе још једну трећину и отиде у замак, те се излежи, па се врати у друштво. Упита је међед — Лијо, како нађедосте име ћетегу? Лија рече — Осредина! Трећи дан поче се лија одзивати — А што

зва што! Упита је је међед — Ко те зове, лијо? — Зове ме она давоља кума, да јој колитам давоље дете, па немам дарка, ни кољачка, не знам што ћу! Рече јој међед — Иди узми још једну кашнику меда из мог ћупа! Лисица оде и поједе оно меда што је остало, отиде у замак и излежи се, па се врте. Упита је међед — Лијо, како нађедосте име? Лија одговори — Стрико, ми смо му нађели име Огрбина! После тога међед дохвати ћуп и виђе да му нема меда, па се узлути и рече — Камо ми мед? Лисица рече — Ја нијесам стрико више, но колико си ми ти рекао, но је то неко други изио; а ми ћемо знати ко је мед појио! Међед рече — Како ми сад да знамо? Лија одговори — Ево како, да сви оставимо испод себе оно, па чије буде од меда, тај је мед појио; само сам ја жевска, а ви сви мушки, мене је стид пред вама, но ви завите очи! Међед нареди те сви завију очи, а лисица узме испод зеца брадобњак, а њего турци под зепа и онда рече — Сад развите очи, да видимо, ко је мед појио! Тада развију очи. И сви рекосте, да је зед мед појио. Онда изгреде зедца, зед се правдао, али му нијесу вјеровали. После тога погладне опер и рече међед — Шта ћемо сад од гладни? А лисица рече — Добро ћемо: ја сам виша, понавиша, стрико виши, понавиши, вујо виши, понавиши, ован виши, понавиши, зејо виши, понавиши, дајте зеја да чалабркнемо! И чалабркнусте га. Онда лисица рече — Ја виша, понавиша, стрико виши, понавиши, вујо виши, понавиши, ован мања, понавиша, дајте овна да чалабркнемо! Ован рече — На мене нема ништа наковано дака, немате шта сви, но нек вуц зине, да ја улетим у њег! Вук једва исечека и зину колико му природа дава. А ован се затрчи, погоди вука и смртно га обали, па побјеже на страну. Онда међед и лисица остану сами и пођу заједно. Навету на једно језеро, ноћно. Вјеште ведрина и у оном језеру видео се мје-

сел. Тада лисица рече мефеду — Стрико, ево груде сира у води, но да ми воду прелочемо и да сир извадимол! Поче лисица лискати, а мефед је локао, док се пун воде налио. Онда мефед рече — Лијо, ја више се пун воде налио. Па добро, стрико, а ти локати не могу! Лија рече — Па добро, стрико, а ти ајде да спавамо на ону стијену, више језера! Отиду и лисица рече — Ти стрико лези, тамо до стијена, бојим се панућеш, а ја ћу на крај, па и да панем, лака сам, нећу се сломиати! Тако и учине. Пошто мефед заспе, а лија полако прође за мефед, до стијене и рече — Потамо се, стрико, сломих сел! Мефед у сну помаче се, одлети низа стијену и сломи се. Лисица остане сама. Ујутру опазе орлови и почну падати, да кљују мефед. Лисица рече — Уј, орде, нећеш ти од мога стрика меса, но ако ћете ме дини да полетим као и ви, онда ви нећу бранити! Орлови реку — Па добро, лијо, ми ћемо те носити да летити, као и ми! И узму лисицу па се извију с њом у вину. Онда лисица рече — Пуштите ме сад. да виђу могу ли да летим, као и ви! Орлови је пуште, а лија не може летети, но завигла правцем земљи. Угледа пањ и мишљаше да је поп, пошто је пањ изгледао црн. Лисица рече — Бјежи, попе! Пане на пањ и разбје се.

78.

ЦАРУ НА ДИВАН

Био бѣд и баба. Бѣд је имао пијевца а баба кокош. Баби кокош носила јаја, све непрестано, па је баба кувала јаја, јела и бѣда надражњавала, говорећи — Ох, бжеко, видиш како ја од моје коке једем јаја! Бѣд је молио да и њему да које јаје. Баба није дала, но та је све више надражњавала. Бѣд се наљути и хтјевне да убије пијевца, тађа га и сломи му ногу. Пијевци побјегне пут царевoga дворца. У путовању срете га лисица и рече — Бжећеш, пијо? Пијевци рече — Хоћу цару на диван! Лисица рече — Хоћу и ја

с тобом! Пијевци рече — Ти се не смијеш тамо укапати, убиће те; но ћу ја зинути, па ти улези умел! Лисица приста и уђе у пијевца. Пође пијевци даље. Срете вука. Вук га упита — Бжећеш, пијо! Пијевци рече — Хоћу цару на диван! Вук замоли пијевца да и он с њим пође. Пијевци му рече — Како вуече, ти да идиш, ти си велики зликовац, чим те виде одмах ће те убити; но ако хоћеш са мном, ја ћу зинути, а ти уђи умел! Вук приста и уђе у пијевца. Продужи пијевци даље и срете мефед. Упита мефед — Пијо, бже идиш? Рече му пијевци — Хоћу цару на диван! Мефед му рече — Хоћу и ја с тобом, желим виђети цара и царске дворел! Пијевци му рече — Како да ти идиш, ти си велики људски штеточнија, бијеш им стоку, говеда, коње, па и саме људе убијаш, кад ти дође она твоја дивља нарав. А знаш да ћете убити, чим те виде! Ућути мефед, а пијевци му рече — Добро, мефед, кад ти је мило ићи да видиш, ја ти то могу учинити! Зине пијевци и рече — Мефед, ти сад уђи уме, па те неће дворани царски виђети, а ти ћеш моћи све виђети, што год желиш! Мефед уђе у пијевца. Пијевци продужи даље и срете осове. Упитаву осови — Лијо, бже идиш? Рече пијевци — Хоћу цару на диван! Осови му реку — Пијо, да и ми с тобом идемо! Пијевци им рече — Добро, ја бих вас пуштио, но ја ћу да приступам цару, а у вас је сурова зварка, то не подноси, да се чује у царском двору, пред једним царем! Осови се сневеселе. Тада им пијевци рече — Ја ви то могу учинити, пошто виђу да желите! Зину и рече им — Сад улетите умел! Осови улете у пијевца. Пијевци отпутује. Пошто се примаче царском двору, поче пјевати — Кукуријеку, хоћу цару на диван! Тако продужи пијесму неколико пута. Зачује цар и рече — Како је оно чудовиште, што жели да изиде преда ме! Цар нареди слугама — Идите, баците оно међу кокоши, да га убију! Слуге послушају царску заповијест и баце пијевца међу кокоши. Хтједну га кокоши убити, а пијевци пусти лисицу и лија појде царске кокоши. Пијевци поче пјевати — Кукуријеку, хоћу цару на диван! Цар рече

— Зар нијесу кокоши убиле ону погану уклетву? Слуге се наклоне, кад вишеше да су пронале све парске кокоши, јаве цару. Цар нареди — Носите ту цамагу и баците под стоку, да би га згазил! Слуге хитро понесу пијевца и баце међу стоку. Пијевац пушти вука, а вук краваријех и разјарених уста почини велику штету, док га припазе слуге царске и убију. Пијевац продужи своју пјесму — Кукуријеку, хоћу цару на диван! Цар нареди слугама својим — ОDMAH баците тога врата под коње, да би га згазил! Слуге хитро узму пијевца и баце га под коње. Пијевац пушти меједа. А мејед поче тући коње и многе поубија, док га дворани и слуге најпослије не убију. Пијевац настави своју пјесму — Кукуријеку, хоћу цару на диван! Кукуријеку хоћу цару на диван! Цар се разљути и рече слугама — ОDMAH ми донесите ту напасти! Слуге хитро ухвате пијевца, додаду га цару. Цар наљућен рече пијевцу — Напасти једна, коју ми штету почини! Не шке цар друге пресуде никавје, но га баши под своје ноге, да га згази. Но да видниш чуда, пијевац пушти осове, који се узарује око пара и стану га пецати. Цар кад се виђе на невољу, рече пијевцу — Напасти једна, мичи ми ову напаст из двораца и ништи што хоћеш! Пијевац рече — Хоћу, царе, да ми ову сломавну ногу измијечиш и да ми даш блага колико могу понијети! Цар на то пристане. Пијевац рашћера осове и поводи кљуном својим жаоке, које су осови у царско тијело убадали. Онда цар нареди лекару те измијечи пијевцу ногу и дадне му дуката, колико је могао понијети. Пијевац отпутује у своје мјесто, па кад дође измијети се на крилима више куће федове и зовне феда — Простри ми феко, да ти се мало пронерушам! Феда се обрадује, кад види пијевца, кога је био већ и прежалио, мислећи да га више никад виђети неће. Феда узме поњаву и простре, а пијевац склапенеће крилима и просу велики број дуката. Онда се феда обрадује и рече — Виђи, бако, мога пија, како ми је корист дошло! Баба стине молићи феда и рече — Мој феко, дај ти твојој баки који дукат, остаје и теби доста! Феда рече — Бако, бако,

имала си и ти јаја доста, па ја кад сам те молио, нијеси ми дала ниједно. Тада баба рече — Ја те нећу молићи, но ја знам шта ћу! Намисли да сломи кокоши ногу, да јој донесе злато, као и феда што је пијевац. Баба пребије ногу кокоши. А кокош отиде у бучњак, нађе кустуру и рече — Простри ми, бако, да ти се понерушам! Баба изнесе поњаву, а кокош пушти кустуру. Баба гледала у вис, кад ће кокош пуштити дукате, а кустура паде и по несрећи погоди бабу у око. И једна баба оста ћорав за навјек.

79

ПРАВДА И КАДИЈИНИ ПИТАПИ

Прецео кадија, селјаку волове на пашу, да му их чува, док пане стијет, а с њима да не ради ништа. Тако је трајало неколико времена. Волови одлебљају. А у селјака била су два вола негова. Како су волови одлебљали, ноћели се играти и један селјаков вола бучи кадијина вола и во паше. Било је близу селјакове куће, одмах дјеца потрче плачући код оца — Да виш, бабо, наше несреће, побили се наши волови и кадијини, па наш разбучио кадијинога вола; камо среће да је кадијини во нашета, јер ће нам кадија узети обавна за онога једнога! Отац вели — Шта, збо јутро ви! Дјеца говоре — Јест, Бога ми! Потрчи селјак, јакује уз пут, дође тамо и виђе, да је у ствари како кажу дјеца. Понио је и бритву, приклоље вола кадијина, одере га, а месо и кожу однесе кући. Кад му виђе жена, почне куќати, он је ћутка и прекогда говорити јој, да престане и да је таква судбина! Понито се одморно, селјак рече жени, да му стави мало брашњеника у торбицу. Онда то учини. И он пође право до кадије. Било му је подалеко, стигне у вече и занови близу куће кадијине. Ујутру рано пође кући кадијиној, закупа на авлију, отвори му врата кадунца, која га је познавала. Селјак се покљони. А она му рече — Добро ти срећа, рајол! Он је замолио да каже

кадији, да је дошао да га пита за нешто. Кадиница му одговори — Хзјде са мном! Изведе га ће сједи кадија с неколико бергова, пију каву и пуше на аргвије. Селјак се покљони и рече — Добро у господел! Кадија му одговори — Добра ти срећа, рајо, аирадла! Окде ти сад? А биједни му селјак одговори — Ја ни окде, честити кадија, но од нужде и невоље дошао сам до тебе, па Бог и ти како учиниш? Кадија му рече — Говори! Онда селјак почне да се јада — Да опрости Бог и ваши образи, дали сте ми на чуване ваша два вола и чувао их је један мој бретић с моја два вола. Волкови се раздебљали, а млади, па се почели играти. И у оној игри један твој во и један мој, пободу се; мојом нерешом твој разбучи мога вола, кога сам заклао, па од велике нужде и невоље, а како сам чојек сиромаш, дошао сам Богу и тебе, кад ти знаш дубоке књиге, да нема што у ћитану да пише, да би ти мене што платио, зашто је твој во мога вола разбучио! Аге се згледају, а кадија мане главом и рече — Ватај, влаше, грудно се догодило, жао ми је те штеге и баш ћу за љубав твоју узети ћитан, да прегледам: турска вјера и господар Бог, ћитан ће право казати, то оцу, то шоку; а нека зна и ова госнода, да је то природено уза ме, да колико знам, чиним право! Кадија донесе ћитан и стане претурати листове. Дуто је претурвао и тамо и овамо, најпошље рече — Е, влаше, ође овако каже: На ајвана ајван, разбучио га, да је и твој могао, ође не пише ништа да се плати! Селјак рече — Опрости евендија, што сам ти досадио, сад ме не боли, пошто си ми по каночу судио, као за мене, као за тебел! И оде селјак кући својој. Дошао је код куће и починуо неколико дана. Опет се поново спреми, да иде код кадије. Дође кући кадијиној, нађе кадију на истом мјесту у кући ће сједи, јави му се као и први пут. Кадија се зачуди кад га види — Окде ти рајо, кад си скоро отишао, има ли што ново? — Има евендија, ја сам се био побркао, а није ни чудо, ја сам тебе казао, да је твој во разбучио мога вола, а није него мој твога, па сам дошао, да поново видипш у

ћитану: имали што да ти платим! Кадија се одмах сјети да му је селјак подвало и рече — Чекај рајо, чекај опет ћу гледати у ћитану! И почне да претурати ћитан. Али како је био лукав, каже да ту нема ништа, него рече — Има један мали ћитан, кога нијесмо прије гледали, донешен је са гроба Муамедова, кога је он писао са својом руком; ако у њему не буде, фала је Богу, никоме ништа! Донесе мали ћитан и почне га прегледавати, наједанпут застане — Ево рајо, овђе прописује све, има бива и о томе. У овим ћитан пише: Око за око, зуб за зуб, а глава за главу. Турска вјера, господар Бог, ово гром разбити не може, него слушај рајо: Ако није твој во гори од мојета, они што ти је жив, да ми их доћераш; кад ми их доћераш, увиђећемо који је бољи, који гори! Селјак одговори кадији да не престаје. И тако се почну давати и доћу до цара. Свѣћ је кадија имао пријатеља, а сиромаш раја није. Дође дан кад треба да изаду пред цара. Близу двора у коме је цар сидио, пане селјак и стане викати — Помагај! Долићу дворјани царски, дижу га, али он неће да се дигне; долазе паше, па и сам везир, по наредби царској, па и тада неће да се дигне, но помага цара и говори — Нико ме дити не може, како онај што ме ође положио! Они га питају — Ко је то? Селјак је одговорио — Бог, Правда и цар! Кажу цару, шта говори раја. Цар дође код селјака — Рајо, диг се! Селјак му одговори — Ко си ти? Он говори — Ја сам цар! Селјак скочи, клекне на колџена, пољуби му скуте и руке. Цар га пита — Јеси ли говорио ти, да сам те ја положио ту? Раја рече — Јесам, честити царел! — Зашто? пита га цар — Зато што сам ја раја и у божјим сам и твојим рукама! Онда цару исприча све, што се у ствари догодило између њега и кадије. Цар кад разумије, постане му то загонетно. Одмах нареди, те затворе кадију, а селјаку даде новаца и онога другог вола кадијина!

БОСО И ДИЈЕТЕ У МЛИНУ

Било Тосо у млину. Донесе дијете десет ока шенице да самеле, нађе нос а је меље у млину. Тосо рече ђетету — Или си воли да поткуваш хлеб, или да натремо од твога брашна? Дијете рече — Тосо, у тебе је више, поткувај ти, па успи двије шаке, те натри од овога мога брашна. Тосо поткува од ње-гова брашна, примакне ђетњу торбицу, поче сипати и натрирати тијесто; сипао а натрирао, док отресао ђетњу торбу, не остало ни мало брашна. Умијеси Тосо велики колач, покрије га у ватру да пече, па онда рече ђетету — Депа, дијете, да се надлагујемо, који надлажемо, да буде његов цио колач! Дијете рече — Ја нос не умјем лагати, но почни ти први! Тосо је био почео — Затворио сам био онце у придојниже куће, ускочи вук међу овце, ја скочим да ишћерам вук; била ми је бунина и засадим се до пазуха и нијесам могао да се спасем, но сдем кући, донесем моткаку, те се откопаш! Дијете рече — Мој отац имао је велике чете и мене одреди да их чувам. Да ми један корабит у руку, тако ће коју наћем на грани, уларим онјем корабем, треснем је и она иде кући. У вече доћем да их избројим, кад ми нема двије. Сјетим се да ми нема чела и челице, те ја сјутри дан поћем по папњаку, куда су биле, да тражим. Наћем им траг, да их је оћерао вук; ћерао их је до мора. Кад су биле близу мора, дигле су се на крила и одлећете преко мора. Кад сам дошао до мора, нијесам могао даље да идем одводе, нашао сам двије срне на једној ноzi, ја сам гађао онјем корабем и пребио им и ону једну ногу, те сам их одро и начинио двије мешине, па онда сједнем на мјешине и одем преко мора. Кад сам се превезао преко мора, нашао сам чела и челицу, ће су начинели кућу и начинели велики мед. Ја сам мед спремио у оне двије мјешине, нијесам могао да га понесем. Нашао сам једно кљусе без самара, нијесам могао на голо кљусе да натоварим мјешине, но сам начинио соху орахову и побио кљу-

сету међу плећа, те сам објесио двије мјешине меда. Кад сам дошао до мора нијесам могао да прећем с кљусетом, ни чело и челцом. Куд ћу, шта ћу, те ја чулај длаке из рена кљусету, а превежу, те начиним мост преко мора, те прећи њиме и превели кљусе, чела и челицу. Кад сам дошао кући, стоварио сам мед, а заборавих извући соу из кљусета. Соха се прими на кљусету, излиста и порасте орах и почне рафати ораје. Беца стану објати бусењем и камењем оне ораје, а земља се и бусење устављај на ораху, док нарасте једно поље. Те ја шћерај волоне, те узори и посиј шеницу! Тосо вице — Зло дијете, Бога мил — Пошто ми је присијела шеница за жетву, покупим мобу да жњем шеницу; жетлице стану жети, а ја везати. Док ме заваше од куће — Ајде садте овамо! А ја вицем — Што ћу ви, немам каде! Кажу ми — Ајде брзо, родио ти се отац, да идеш Богу за водлицу! Те ја шта ћу, куд ћу, смислим како ћу се испети Богу, да донесем водлице за онда. Станем чулати длаке из перчина и превезивати и пети се навише! Тосо вице — Зло дијете, Бога мил — Испењем се и узем водлице у Бога. Поћем огоронет. Ухвати ме ноћ, не виђу да сидем, заноним на ономе једноме узлу и наложим ватру. Сјутри дан сидем и наћем извор воде, био сам веома жедан, нијесам могао да пијем, а нијесам имао су чим да захватим воду, скинем тјеме с главе, захватим воде, те се напијем! Тосо вице — Зло дијете, Бога мил — И у итњи заборавих тјеме код воде, кад будем близу куће, сјетих се ће ми је остало тјеме, те се вратих брже боље; кад нашао лисца, па га глође! Тосо вице — Зло дијете, Бога мил — Те ја, како сам вазда носио кораб у руци, тајам с њиме лисци; уларим је корабем, док јој испадне тевтер испод рена. Кад у њему пише — Тосу ништа, а ђетету колач!

ОДГОВОР НА ПИТАЊА ЦАРЕВА

Дошао цар у један манастир на конак, Дозове калуђера преда се и рече му — Да ми кажеш: Шта

ваља моја брада, ће је на сред свијета и шта ја мислим; смишљај се до сјутра, ако ми не одговорити ујутру на тебе главе нема! Калуђер мислио, цијелу ноћ није спавао, али није могао да смисли. Испред зоре појаше на коња и побјегне из манастира. Калуђерски маћупац био оћерао у млин да меље, самико мливно, патоварио на коња и поћерао манастиру. Срете калуђера, пита га — Бе ћеш? Калуђер му рече — Не питај ме, ја побјегао! Маћупац рече — Од шта бјежиш? Он му каже, како је цар дошао на конак у манастир и како му је задао те три ријечи, како је он мислио цијелу ноћ и није могао да смисли, па кренуо да бјежи. Маћупац рече калуђеру — Ајде се ти врати манастиру, а ја ћу ти пред паром! Калуђер рече — Будало једна, ти да одговорити, а ја не умјем! Он му рече — Ти се не бој, ја ћу ти пред цара, па ако мене смакне, неће тебе! Дођу обадва манастиру. Маћупац уљезе у манастир с калуђером и захтијева у калуђера дијели ручак, ако га цар погуби, бар да задовољан мре. Калуђер му виче — Поитај с ручком, док се није цар више ражљутео! Пошто се маћупац најде, рече калуђеру — Дај ми твоје хаљине! Калуђер му даде своје хаљине, он се обуче и начини калуђер. Узме једно клупко канаве и припаше под калуђерске хаљине, узме кутлачу што је мијешао с њоме чорбу као маћупац, објеси и њу под калуђерске хаљине и дође пред цара. Пита га цар — Јеси ли се смислио, калуђере? Маћупац му рече — Питај, честити цар! Цар му рече! — Шта ваља моја брада? Он му рече — Ваља једне љетње кише! Цар рече — Добро! Цар пита — Ђе је на сред свијета? Он рече — Овђе, ће ми стојимо, ако не вјерујеш, — баши му клупко кануре, — мјери, па ако не буде, погуби ме! Цар је био волији признати, него мјерити и рече — Добро! Онда цар пита — А шта ја мислим? — Ти мислиш, честити цар, да сам ја калуђер, а ја нијесам но маћупац, ако ми невјерујеш, — потеже кутлачу, — све с чиме мијешам чорбу! Цар рече — О, кад су овако паметни маћушци, а да какви су калуђери! И одмах продужи пут и оде из манастира.

82.

КО СЕ СРЕТАН РОДИ

Била три брата паметна, а четврти поблесав, па се стани дијелити. Дође један из села — Ајте, ви паметни тројица на три краја, а блесави на један крај, вајните овце, за ким ће поћи! Паметни вајну, оде свака овца за оним блесавим. Рече им сељак — Не мојте се дијелити, сва, душе ми, новака оде за блесавим! Они тројица рекоше — Ко блеса да рани, жену му и ћелу, нећемо више! Подијелише се. Оде сва новака за онијем блесавијем и он постане велики газда. А ћела оне тројице одоше сва да служе код њега.

83.

ОВЕ ГОДИНЕ ДВА, ДО ГОДИНЕ НИЈЕДАН

О Васкрсу били на служби код једне цркве пет попова. Друге године састала се само два. По служби сјели су да ручају. Била је за ручак цицвара преврућа. Један завати и заложу, изгори се и ударине му сузе. Други га питао — Што ти то сузе ударинце? Он каже — Сјетих се, прошле године ће нас је оће било пет, а ове године два, па зато ми ударинце сузе! Други завати, па се сагоре и њему ударинце сузе, па рече — Да Бог да, лани пет, ове године два, до године ни нас двојица, кад смо овакви један за другог!

84.

МЛИНАР И ЂАВО

Дође човјек у воденицу да меље по ноћи и заспе поред ватре. Кад се пробуди, сједи ђаво на утарку, држи рибу у руци и каже млинару — Испечи ми ову рибу! Ако се потпритиш, све ћу од тебе учинети

ноћац! Млинар се нађе у чуду, како да испече рибу, да се не потпришти! Смести. Изнесе је пред млин, на бере машине с камења, завије је у машину, помокри је, унесе у млин, запреће у ватру и риба се испече, ниђе се не потпришти! У млинара била глава од брвана, па рече ђаволу — Испечи ми ову главу! Ако искези зубе, свака чуда ћу од тебе ноћас чиниети! Ђаво узме главу, тури је на ватру. Одмах глава почне да указује зубе. Ђаво је навлачно кожу и месо на зубе. Али није могао никако да сачува, да се зуби не виде. Млинар узме мјералицу и с њоме удари ђавола. Ђаво побјегне и закука — Куку! мене, уби ме, иксави! А други му се јави из грете и рече — Убио си се и сам, док си ту! отишао!

85.

КАО ОНА ПРИГАНИЦЕ

Понијела једна ручак човјеку и ђеверима на ливаду. Напунила сахан приганица, тури сахан на главу и пође на ливаду. Пошто одмакла од куће, узме ону једну приганицу с главе и рече — Е, жив ми брат, више нећу но ову! Ону изјеле, узме другу. Осладиле јој се приганице, једну по једну, а све више — Нену више, жив ми брат, само ову! Док дођи косцима, изједи сваку. Кад дође на ливаду, скине сахан с главе, кад приганице нема ниједне!

86.

БАБА У БАДЉУ

Јавој се фамилији згадило на своју стару бабу. Па кад су им неки гости дошли, они је ставе у бадањ да се не гадни и гостима. Пошто су се фамилија и гости смирили, шнегли веш да спавају. Баба из бадања чула је све њине разговоре и осјетила се да су остали коњи испраћени и онда срже у бадњу. А они се тада

сјете ће нијесу спратили коње, набу коње и спрате, а бабу изваде из бадања. По тада им се више није гадило на бабу, јер су виђели да без старота чељадета деца у кући нема сјећања, без старота чељадета нема куће.

87.

ПОЗНАЛА ЦИГАНКА СУЉА

Доћерао Окица Чкиљо дуч у Сарајево на пазар. И стане гурбетка предањ, па му рече — Ево мога Суљо! Ђе си ти мој Суљо? Ево три године дана од кад те нема! Рече Окица — Одби се, гурбетко, нијесам ја Суљо, нето Окица Чкиљо! Гурбетка рече — Јеси Суљо, јеси! Потрчи на ућумет пред кадињу и пожали му се, како је домаћин напуштио кућу, па га је познала на пазару и неће да есани, но каже, да није он Суљо. Кадија добави Окицу преда се, заједно са Циганком. Подавијају се пред кадијом, питања једнако есани да је он њен Суљо. Окица се нађе у чуду и позве се на свиједоке. И свиједоци се добање и посвиједоше, да је он Окица Чкиљо и тла-вом и брадом. Циганка плаче и све једно те једно — Немој се Суљо бешит, ти си мој Суљо, те мој и нико други, а ево твога синчиња, кога си ти оставио под појасом, кад си пошао! Па му га пружи, а ди-јете грмачи, хоће Окица. Кадија примијети то и извади јабуку и пружи ђетету, дијете бризане у плач и неће да узме јабуку. Кадија пружи Окици јабуку и рече му, да он пружи ђетету јабуку. Окица узме и пружи, а дијете грмачи да загрли Окицу и узме јабуку. Кадија иза пресуду — Или пасја вјеро и носи дијете и води жену, то је пред судом овим доста, не по-маже лаж, ни свиједоци: крв тегли, па није други! Гурбетка са Окицом дође кући, овеселила се, пристави ибрике, да пече кану, па по свој кућници пјевуца, узима сито и сље, па пјева — Си ми се си, мијеси ми се мијеси, моме Суљу хоћу пину! Па са Суљом сједи на

меку постелеу. Окница замишљен и чудди се чуду, што га је снашло, вреба прилику, како ће омаћи. У том часу долази пред кућу крава, а циганка иде да је музе. Тада се Окница укаже прилика да бјежи, издије каву, а иборике у торбу, па на друга врата побегне. Нох, као нох, не зна куда ће, ни како ће. Види на једном мјесту ватру ће свити, те побегне оној ватри. Кад дође, кад туј колиба и у ној ватра гори, а постеља намештена и уређена добро. Окница уљезе у колибу. Мало је прошло времена, док сто ти једнога Турчина са булом, — обоје младо, — па право у колибу. Кад виђе Окница, разгледи ће да се склони и смотри један празан бадањ, на коме је био само један обруч, те он у њ се увуче. Турчин и була уљезу у колибу, па се стану миловати, а по том поваде свакорвсна јела из својих замотуљака. Али нијесу могли јести од неке неописане милости, нето се у великој милости доћерају до бадања, па була рукама по бадању, и рече — У-а! умрт и Муамед! Од удара пуче обруч на бадању. Кад обруч пуче, дуге се распојише, а сиромак Окница оста на отвореном мјесту. Или у страху, или у јунаштву, повали кубуру, рече — Турци ли си, копљанец! Тант! Преплашен Турчин са булом преко врата, остави све јело и сфело. А сиромак Окница све што по колиби најде, смога и понесе; тако се једва жив кући врати.

88.

С ГРАЂЉАМА У МЪБКАР

Била једна планинка, па кад су сједали на ручак или на вечеру, звали је — Сједј, планинка да вечерамол Она све говорила — Ја не могу, нешто сам слаба и нешто ми се јело одбио! Домаћи се злоговоре, да је пошљу да пласти, да виде може ли јести. Пође и планинка да пласти. Кад су сјели на ужину, говоре јој — Сједј планинка, да ужинамо. Она рече — Ја, Бога ми, не могу! У вече крену мало пораније колиби, као планинка. А једна јетрва ишла за њом,

како је није могла вијести. Планинка носила грабље за зубуи зајевене, а била заглањела добро, заборави извадити грабље, нето обједном онако с грабљама јурне да уљезе у колибу. Грабље се распрчијешаше, није могла да уљезе. Јетрва је гледала са стране, па рекога — Ујесу, Јерменка, мъбеккар, тебе гони из заједнице!

89.

И СУТРА САМ ОБЕ

Један кроз месо на тавану, па како се испео на панту, да сиди, омакне му се нога, паве на таван и стоми ногу. Чебад у кући чуу то, сјете се да је лупеж и повичу — Брже дуч, ево лупеж на тавану! А он стагно више с тавана — Не хитајте ништа, и сутра сам обе!

90.

ТРИ ЛУПЕЖА

Водио сељак козу на пазар, па кози било звонко, па је слезео коњ за реп. Три лупежа била крај пута у гори, па ће један рећи — Ја бих ономе сељаку сад украо козу, да он ништа не види! А други рече — Ја бих му украо и коња! Трећи рече — То је истине на пут, сељак га није видео; одријеш ми козу од коња, украде козу, а звонце привеза коњу на реп. Сељак мисли да му иде коза, пошто чује звоно. Неколико тако ишло, кад се обазре нема му козе, па се поспрати да је тражи. Срете га други лупеж и рече му — Шта тражиш? Он рече — Неко ми украде козу, да не вије овуда да је проведе? Лупеж му рече — Сад овуда један прође и проведе козу у шуму, сад неш га стивил! Сељак рече лупежу — Придржи ми коња! Лупеж држи коња, сељак оде у шуму. Кад се поврну, кад му нема ни коња. Стаде кукаати. Трећи

дупеж испаде из шуме, па рече — Сельаче, шта ти је, што кукаш? Он му рече — Украле ми неко козу, а неком дедош коња да ми придржи, па сад немам ни коња! — Немој болан кукасти и ја сам јутрост ште-товао, наново сам велико злато, па ме накрати белиј, зазимих у поду, па ми паде у воду, па некратијем да роним; ко би умно ронити да извади паре, оба бисмо остали богати! Сельак рече — Ја умријем ронити, је су ти паре? Он дође до једног вира и рече — Оре су ми паде паре! Сельак свуче све са себе, па оде у онај вир, и дупеж му украле одијело и однесе у гору. Сельак паре тражио, али не може наћи ништа, пошто није ни било. Кад изиде из воде то и јадан, кад нема ни халмица.

91.

РАЗАТРЕ БРКЕ

Један човек није нишао никако у гору, а жена му рекла — Што не идеш и ти у гору, кукаваче, да сијечеш? — Вада ћу данас ићи рече он. Жена му рекла — Чувај се кад, дођеш у гору, на гори су гране, најпорије разатри брке, па сијечи гору! Он оде у гору, дође под омор, па разатре брке, како му је жена рекла; онда узме сјекиру да сијече. Сјекира залпе за грану, па сам себе по глави, осијече уво и дође кући без ува. Жена га питаше — Што си такав, кукаваче, што си осјекао сам себи уво, што нијеси, како сам ти рекла? — Ја сам брке разатро! Јада се човек. Рече му жена — Нијесам ти ја рекла, да брке разатреш, но сам ти примједбу дала, да гране окрешеш, па дрво да сијечеш, јер ко не зна радити не зна ни живјети!

92.

БАЦИО ОЦА У ЈАМУ

Имао један ова стара, па га рђаво држао. Кад му шћело да дође крсно име, не стео никако да га

брије, но га вада истури из куће. И онда се бојао да ће опет доћи у кућу, па га упрти на леђа и понесе, да га тури у јаму. Дијете приставне за опем — Тага, ће неш баба? — Хоћу, сине, да га баца у јаму! — И ја ћу тебе, тата, кад порастем, бацити у јаму, што си ти мога баба турио у јаму! Он се сјети, што гој он уради и заслужи, да ће то од млађета стети, па поврати оца, нареди жени — Донеси воде и са-пуна те га изми, а ја ћу га обријати! Кад дођу гости, он погада све оцу прву чашу даје. А кад је син до-спино до старости, ћетету панс на ум у младости шта је било. Он узалуд што је оца повратио, а не башио у јаму, син њега понесе и баца у јаму, јер је заслужио привјех дана.

93.

ПОПОВ БАК

Стео поп да оре најпрви дан, а попадија се била сјаранила с једнијем селаком сјерожаним, и он стео да забразди крај попа. Попадија је рекла — Данас сретна бразда, попу треба приганица ручку! Поп је отишао с браком да забразди, један му во био баљаст, а у селака била оба баљаста. Так узме иглу, па стане босити онога вода, што му није баљаст. Во се стане гипати, и неће лијено да оре, јер га боде игла. Поп не зна ће га боде бак иглом и рече — Што му је, вуци га заклади, те неће данас љупки да иде, а вада је нишао лијено? Так рече — Ја знам шта му је, он види она два баљаста вода, а баљаст и овај његов друт, па му за зно, што није и он баљаст! Поп рече — Шта ћу му ја, што није баљаст! Так рече — Да му нагуримо мараму бијелу, па се неће гипати! Најку вољу мараму на главу и просијеку, је стоје очи, да може гледати. Во онда иде мирно. Поп рече — Како ти зна, јаче, шта мисли во? — Ја морам да знам, док сам бак рече бак. Дође попадија и до-несе ручак и зовне попа — Ајде да ручамо! Кад до-

буше да ручију, понадија рече — Попе, ајте да зов-
немо онога сиромаша, да и он руча, има и он шта
ручати, данас је прва бразда, па је свану! Поп рече
јаку — Ајте га зовни! Бак рече — Нећу, што ми
нећете доста приганаца доћи! Поп рече — Понеси,
божи бо, колико хоћеш! А бак знао је се понадија
сјеромашка са сјеромашком, па пошто приближи, не
смио да га зове на ручак, но му реко — Какао сам
ја поћу, шта ти радити с понадијом! Када се натраг
врати, поп рече — Како га, што не дође? Бак рече
— Он неће, док га ти не зовнеш! Понадија рече —
Ајте, попе, зови га! Поп оде да га зове, све тратом
куда је шао, бак нахоћи приганице, како коју изходно,
све купио. А сјеромашка помисли, да поп купи ка-
мење, да га бије, па кад приближи, поче бржећи, а
поп му рече — Што бржећи, божи бо, ајде да ру-
чамо! — Не превари, поет рече сиромашак, па утече.
Поп се врати натраг. Рече понадија јаку — Што оно
утече сјеромашак? — Како неће утећи, кад сам ја
казно поћу, да си ти с њим сјеранила, па јеси ли ви-
дела брe купи камење, да га бије, зато је утекао; мене
ако питаш, бржећи! Понадија тим чу утече. Пошто дође,
поп, пита јака — Куда оно оде понадија? — Како
неће отићи, ти купиш камење, да бијеш сјеромашка,
па оде да те давија! — А што ћу ја сад, вајче? пита
поп — Бржећи купи! Поп га послуша и бак остаје
сам и поједе приганице. Кад дођу кући, поп и пона-
дија, договоре се да стане јака у воду. Туре га у
ковчет, па га затворе, а не биши ковчет заковали.
Отиду они, а бак изиде из ковчета, тури у ковчет
камења, закује ковчет, па се скривне. Да ће поп и по-
надија, да га понесу у воду, па пошто нашла законан
ковчет, помислишели, да су они заковали, па понесу и
баца у воду. Кад се поврну кући, узму да једу и
реку — Барем ћемо сад мирно јести, пошто смо га
бацили у воду! Док бак иза врата рече — Нијесте
мене бацали но камен, а ево мене! Пошто виђеше
јака, обоје побеглоше и не зна се утекоше!

СКИТНИЦА

Скитница једнога дана проглазећи испред јелне
механе, видя људе, који су сјели и пили вино, за-
жели да и он попије мало вина, али пара није имао.
Мислио је, како да дође до јелне паре, за коју би
могао купити мало вина. Тада му паде на памет, да
се обрати Богу, подиже очи небу са капом у руци
издигнутом изнад главе, али на његово велико чудо,
паре у капи није било. За тим се обративо молбом
светом Петру, али је и то било узалуд. Трећи пут
уперио је носед небу, тражећи од Богородице, да
му ова испуни жељу. Кад је спустио руку у њој је
било једна пара. Весео поћри у механу, узме вина
и напие се, за тим се удати преко једнога поља да
тражи раја. Кад је био на сред поља, сретe га је-
дан човек, који је гонио на кобили дрва, а сјекиру
је био задио кобили у сани. — Поможи Боги! назва
му скитница. — Добри ти срећ! одговори му овај.
— Куда си пошао? запита га он. — Тражи раја! —
А би ли ти остао код мене, да нешто урадиш? — За-
што да не биш, одговори скитница, само ако би се
могли погодити! — Шта гој затражиш од мене, ја ћу
ти све испулити, само да ми зачепиш за шељду дана
ову јаму, што је поред нас. Ево ти кобилу, сјекиру
и јелне, твојадне опанке; на кобили ћерај дрва, сје-
киром сјечи, а опанке да подереш за шељду дана;
ако то све не би свршио, ујавићу од тебе што сам
нучио! Скитница се промисли мало, па рече — Хону
и ја! Послење тога за тили час онога човека нестане.
Тада се нему обрати кобила и рече му — Иавади
ми сјекиру из сани, па добро слушај шта ћу ти го-
ворити. И ја сам била криштена душа, па сам тајан
као ово ти данас, погодила се код ђавола да ра-
дим, али мојом несрећом нијесам могла да свршим
посло и он ме претворио у кобилу. Него ти ћеш кад
доћераш на мене дрва, узети два дрвета и прекрстити
преко јаме, па ћеш одмах јаму затпати; опанке да

би могао подерати, туратеш их сваке вечери, да се ја на њих мокрим; кад ђаво дође и види да си му све свршио, затражи да ти да за то само врећу пепела, више ти не смијем ништа рећи! Он одмах пријоне на посао, те га сврши. Кад је ђаво дошао, затражио је од њега врећу пепела. Он га је за дуго одвратио, нудио му сребро и злато, и разне ствари, али он ништа друго није стео, него пенео. Пошто је узео пенео и упртено га на деџа, пође крстијем пољем; ни сам није знао куда. Уморан спусти се да почине, мислећи у себи за што ће му овај пенео и у томе и заспа. У врећи су биле све душе, које је ђаво утрибио. Кад он заспа, оне изиду из вреће и претворе се у јагњад. Бог рече светоме Петру, да иде и да душе затражи од човјека. Свети Петар дође и затражи, али човјек, кад сазна ко је, одјурн га с багином од јагњада. По том је долазио Бог, али је и Он исто тако пронао; напоилвтку дође Богородица, те га замоли и он јој их даде. Богородица му рече, да тражи шта хоће од ње за то. Он јој затражи једне карте са којима ће свакога добити с ким поигра, једну батину, која ће само ударати и једне свираде, које кад засвирају, свак ко их чује, да мора играти. Она му све то даде. Он весео, упути се у механу, где није никога било, без газде, који се хитно спремаше да оде, затражи вина, газда му рече, да нема кад, јер мора да иде. Кад га је упитно — Зашто? Он му исприча, како сваке вечери долазе ђаволи и ко кој занони, ујутру мора осванути мртви. Газда оде, а он остане да чека ђаволе; нађе мало брашна и настави да кува качамак. Мало пронеби, кад ево два ђавола носе пуне двије торбе блага, погледаше у наоколо, па кад не виђеше никог, засједоше да се картају. Тада им он приђе, замоли их, да се и он карта с њима. Они му дозволише. Пошто су играли на његове карте, то мало не прође, а он им све доби. Ђаволи скочише да га удаве и отму блага, а он засвира на свираде и батини нареди, те по њима. Пошто их добро измлати, пушти их да иду, а он сједи, замисли качамак, па поче да једе. Кад на једном с гор-

вет тавана, паде једна човјечија нога, затим друга, па трпа, а напоствјетку глава. То је био ђавољи пар, па пошто су му ђаволи казали, како су прошли с њим, дошао је он сам да покуша, али и он је прошао као и они. У јутру газда је мислио, да су га удавили ђаволи, позове попа и крене се народ, да га сахрани. Он изиде пред механу, засвира на свираде, а батини нареди, да бије попа. Пошто се мало прошало, опрости се с њима и пође да тражи зараде. Већ му се било навршило сто година, кад му изненада једне вечери приђе смрт и рече. — Шта желиш? Он дохвати свираде, нареди батини да бије, а сам рашири врећу, ућера с помоћу батине смрт у врећу и баца је у једну дубоку јаму. Пошто је прошло сто година, Бог се забрине где може бити смрт, свијет се намножи, па нема више где да стаје на земљи. Тада ће се сретити свети Петар и сам Бог оне на земљу и замоли човјека да му каже где је смрт. Он пристаје под погодбом, да му оставе, да живи још сто година. Послије сто година дође смрт поново, да му узме душу. Он пристаје, јер је био погодио, али опет није стео да пође ни на тај свијет, без карата, свираде и батине. Смрт му допушти да понесе све то. Кад је дошао горе, Бог га дође ђавољем цару, али га овај не шедне правити, но рече — Водите га, ја сам једном једна остао жин од његове батине! Онда Бог рече светом Петру, да га он прими у рај, али и он не шедне. Пошто виђе, да га нико неће, он узме десни крај рајских врата и остане са светим Петром, да дијели правду на ономе свијету, са својом батином.

95.

МЕД

Кад је Бог основао свијет, не могли свети да се домигле, како ће преклопити небеса, да учине све у равни. Онда ђаво рече — Ја бих то лако, Господи! Господ и свети дођу њему, кад ђаво уђао на зеца, зауздао га граном, па ћера на попријекко. Свети кад

то виде, стану му се смијати и ругати. Ђаво се даљуги, врне се на траг и не штедне им казати. Господ пошље за њим чела и рече јој — Ајде за њих, слушај шта ће зборити! Пошто онамо дође, пуцали га ђаволи — Што се врну? Он каже — Врну се, почесе ми се ругати Господ и свети, ће сам појаво на земљи — А како би се ти домислио, да преклопиш земљу небом? питају га ђаволи. Он рече — Ја бих највише греде и султуљиде и погрбао јекну! Случајала чела, пошто чуј, пољети. А ђаво чу, да чела аукују, па рече — Ајде изно ти . . . онај што те послао! Пошто дође чела, упита је Господ — Шта говори? Чела рече — Направи ме и рече да изјекне онај од мене, што ме је послао! А Господ рече — Ја ћу лако за то учиниети! И нареди Господ, те назначише љуги уштите и чела је проијела мед и вас свијет од ње јио.

96.

ДУКЛИЈАН

Дуклијан проклијети ћерао се са светим Илијом. Дуклијан дошао у једнога ковача на Божић. Ковач му рекао — Шта ћеш, Дуклијане? — Хоћу да ми скујеш синцир! — А што ће ти синцир? упита ковач. — Има један Илија, што се дербечи према мене, па хоћу да га ухватим, да га свежем у синцир! А свети Илија бани, упрљао се, а урпало се. И упита Дуклијана — Шта то радиш, шта кујеш то? Он рече — Има један Илија, па се дербечи према мене, па хоћу да га закујем у ово! Свети Илија му рече — Ја га знам, то је тијесно њему, то му не може сучити око врата, у њега је виши врат но у тебе, но да ја пробај то тебе, ако тебе не буде тијесно, неће ни њему! Онда Дуклијан, синцир сам себе око врата, свети Илија закључа. Пошто му спуци око врата, онда га је башио у воду^у.

^у Чуп сам ће кажу, да је Зета, Дуклијанова земља, проклета и гони проклетством. Причају, да је Дуклијан околан под безирод мост, и сваки ковач кује на Божић у панковац, да се боље причерпују вериге, да се не би набавио инкад.

97.

ЗЕТА

Била су два Дуклијана, два брата, имали су сестру, гледују прећерано и штеди да је узму, па не могли да се искуле. Један рекао — Ја ћу је узети! А онај други — Ја ћу јел! Онда она река — Неморје, но како ја речем, онако да буде да један вадите воду испод Подгорице, а један да градије град, па који прије сврши да га узем! Те они један јавно воду испод Подгорице на Цијеву, а други градио град. Овај прије свршио воду, него онај град^у. Пошто види, они што је градио град, да је они прије уграбио и да је свршио његову јавну, уби га. Онда сестра побјеће и скочи у Зету, брат за њом пушти ронице, те је изваде мртву и с њом мртвом био три ноћи. Онда је казао — Земља стече зет! И по томе се поди, што тече кроз Бјелопаланке, прозиваје Зета.

98.

НЕСРЕТАН СЕЛВ И МРТАВ

Био један несретан човјек и свему је селу био од теже, затурао свиљу и неред. Кад ће разболити на смрт, нареди селанима, кад умре да му свежу узницу око врата, па један крај да оставе да види из гроба. Пошто умре, селаци му навежу узницу око врата, закопају га и оставе један крај да види из гроба. Наљегу Турци на пробоље, виде ће вири узница из гроба и реку — Ово су селаци удавили овога човјека! И одмах скупе све селане и запиташу — Зашто овоме вири узница? Они кажу, да је наредио на смрти, да му се тако учини. Турски суд то не вјерује, но све селаци поћера у таваницу и одузме њихова иманња. И тако су селани страдали више пута, док је био жив, па страдаше и од мртва.

^у И сад се, кажу, помање волат, куда је водио воду кроз земљу, и граду се зна мјесто.

КРАВА СУНЦА

Био је ђаво украо сунце, за три године није гријало. Онда народу догужжило и плакао је код Господа Бога, па је Бог послао светог Аранђела и рекао му — Нејли преварити ђавола, да украдеш сунце, да утекнеш с њиме! А свети Аранђео рече — Ја га не могу никако преварити! А Бог му рече овако — Ајде, па кад дођеш код ђавола, он ће те запитати: Аранђеле, што си дошао? А ти ћеш му одговорити — Ја сам дошао, одринуо ме Бог, да будем друг твој! Он ти неће веровати, но ће рећи — Закуни ми се именом Божијем! А ти му се закуни два пута — Јесам имена ми Божијег! Он ће захтјевати, да три пута речеш: Имена ми Божијег! А ти заступи, а немој изговорити трећи пут, нипошто. И тада ће ти вјеровати! Тада је свети Аранђео сишао у море, на дну од мора нађе ђавола ће лежи и поред себе ставио сунце у море, а имао једну тицу као швраку, те га стражи. Кад свети Аранђео дође, шврака кречку, а ђаво скочи, па рече — Аранђеле, је си то пошао? А он рече — Мене је одринуо Бог, хоћу да будем друг твој! Он му рече — Није истина, но си ти дошао, да мене превариш, да ми сунце понесеш! Аранђео рече — Нијесам, но да будем твој друг! А он му рече — Јеси ли, имена ти Божијег? А он му се закле из два пута — Јесам, имена ми Божијег! А ђаво рече — И трећи пут, закуни се именом Божијем! Он заступи, али не наговори; ђаво га тада повјерова. Неколико времена продужкише заједно, док се ђаво увјери у светог Аранђела. Пошто се ослободи ђаво, свети Аранђео га превари и дохвати му сунце и побјеже с њим из морске дубине, а његов стражар шврака кречку. Ђаво се осјети, па полете за њим. Свети Аранђео излете поприје мало на суво, прекрсти штаном тако му Бог рече, и затека море. А ђаво долете, пошто виђе да је затежено море, он се поврну у морске дубине и скопа један камен на главу и поћера

светог Аранђела. Свети Аранђео полете на небеске висине, а поћера га ђаво. Пошто га близу бјеше пристигао, писну свети Аранђео. Свети Аранђео имао четири крила, Бог му придале још два, и данас је шестокрил! Свети Аранђео утече на небеске висине; а ђаво га стиже мало, вѣ кад ступи на небеса и ујед га за табан од ноге. Рече свети Аранђео — Што ћу ја сад, да будем грлан мимо свијет! А Бог рече — После ће се свак тако рађати!

100.

ОРАО И ЛИСИЦА

Орао ухватио зеча, а дође лисица, па хукну и рече — Добро ти га ухватисмо, орле! А орао рече — Вада лијо, како си га ухватила, тако ћеш га и јести!

101.

ДВА ПОБРАТИМА

Побратимио се вуц и чоек, па дође вуц код чока. Чоек вука нахрани добро месом, па га затори у једну магазу, у магazi било једно буре ракије, а вуц ожедно, па рече — Побратиме, бих пичинуо одакле воде! Чоек му рече — Не, побратиме, то је манита вода! Вук не послуша, но се напи; као пјана, манита ракија рече — Бога ми, побратиме, ја ћу сад вићушуту малол! А чоек му рече — Не, побратиме, оназиће село, па ће те утуби! Вук не послуша, но заврја у магazi. Припази га село, па га поћера; неко држанице, неко пугимнице, утече вуц на зор у гору, кад се мало растријезано рече — Ох, да има ко ухвати за реп, па све по мени! А туј се бјеше десило један мајстор дрвоћеља, ухвати вука за реп, па све држалицом по њему. Измаче му се вуц, утече у гору, па ондај сам собом говори — Ада море, не треба ни у гори зло говорити!

102.

МАЧКА И МИШЕВИ

Хаптао вјеру миши и мачка. Па пошто су из своје рупе изгледали на двор, те их је мачка измислила, један сакати миш, што га је прије мачка трљала, рекао — Ко је тој мој, блезу рупе стој! Неки не послушаће, скоци мачка и све их поздравн, а сакати утече.

103.

МЕЂЕД И КРМАК

Пошто човек у лов у планину, кад би подаље у планину, нађе крмка и кеџета заједно, је риве, а не смије један на другог. Човек размислила — Кога ћу гађати, који би ми био кориснији, да га убијем? Дај, корисније ми је, ако убијем крмка, него међед! Па гађе крмка и погоди. Крмка промислила, да га уби међед, акне са својом ћупом и зубима, па уби међед. Тако осташе за ловца обадва.

104.

ДОНИО С НЕБА ОЛУ ВОДИЦУ

— О, домаћине, родно ти се огач! Пођем пону за водницу, кад поп отишло на небо. Те ја дођем на море. Кад из мора поникнула шапа до неба. Кад изајдох горе на небо, задобило поп ездовав качамак у млијеко, па куса; поп ми даде водницу. Кад се поврнух мору, кад придошла вода и шапу опнијела; ја се виђох на невољу, на скоцих с неба у гњизу, пропадох до кољена, те ја одох кући за мотику, те се откопах и понијех олу водницу.

105.

ИГЉАТИЈЕ

Био један висок човјек, и прозвали га, што су му гњвати велики, Игљатије. Убио је девелесет и де-

вет људи и нећ се сјети, да је велики грјех учинио и да треба да се исповједа владици. Кад се исповједао, владици му рече — Ти не можеш никак тај грјех открити, што нећеш отићи на једну воду, на којој нема моста, нити се могло направити! Пођи ту и пречеши, ко би тој дошао, направн код воде колибу малу, да можеш до погодине бити у сувоти, а од паса на двор, један сухи пань, што је код воде, наспнај свакодневно из уста водом, док би ударила из њега два млаза; кад два млаза ударе из пань, тада нека знаш, да си се откајо грјеха. Игљатије је пошао, стаљно то чинио, преносио ко је тој дошао, у малу колибу спнао; до паса му је било у сувоти, од паса на двор, сухи пань је наспнао сваки дан из уста. Док ево ти једнога младина, брзо хита, да га пречесе преко воде. Питао га Игљатије — Што хиташ тако? — Немој ме питати, но епа брзо, па ћу ти казати на сред воде. Пита га Игљатије на сред воде — Беси то кренуо, што тако хиташ? Младић рече — Хоће један мој друг да узме једну венољу, нада му то ометем, да је не узме! — Немој, мој синко, моли га Игљатије, но да те вратим! — Не бих се повратио ни за шта на свијет! рече младић. Три пута га је заклео — Муке ти Христове! И он не шехте. Игљатије се наљути и утопи младића на сред оне ријеке, поврати се сјетно, јер је стотину наспнао и наду изгубио на откајање. Пође да каже владици. Кад се одмакао мало, обрне се за собом и види из паньа ударица два млаза; оде и каже владици, све шта је учинио. Пита га владица — Јеси ли га заклео муком Христовом? А он му к же — Јесам три пута! — Јеси ли се окренуо на онај пань? Пита га владица. — Јесам и види сам два млаза, кад сам се окренуо! — Игљатије, рече владица, ти си твоје грјехе откајао; а да си младића пренио, кад си то знао, не би још грјех откајао!

106.

ВУК И ЛИСИЦА

Удружио се вук и лисица и тако путовали. Дођу на једну докву и угледају мјесец у води доље. Пита

вук лисицу — Шта је оно? Она му рече — Оно је гурда сира! Како бисмо је докучили да је поједемо? пита вук и поче копати шапама воду; али није могао да дохвати. Лисица рекне вуку — Не можемо друкчије, нако да поључемо сву воду, па ће гурда остати на суву. Нагли су се да пољу воду. Лисица по мало лискала, а вук непрестано љокао, док се налио као мјешина. На води се није ништа познавало, што су они полокали. Пошто нијесу могли више воде, лисица рече — Хајде, сада да лежемо, да спавамо! Била једна гурда близу воде. Лисица рече — Хајдемо на ону гурду! Вук је легао до гурде, а лисица до њега. У сну рекла лисица — Тамо се, тамо се вујо, при- тијеснио си ме! Вук у сну, помакне се, одлети с гурде и сав се сломи.

107.

ШЕР ЖЕНСКИ

Био један човек, па имао добру жену, све викиао — Каква је ова жена, а ја бих од ње тако; а каква — Немој ти тако причати, но реци: Сачувај ме Боже од женскога шера! А он рече — И њој не би могао шер код мене помоћи! Тако се чуло пута ријечали. Пође човек да оре и рече жени — Донеси ми да ручам! Жена понесе ручак и купи десетак риба. Кад дође на орање, човек јој окренуо леђа, те оре, а она се затрчи и тури му оно десетак риба по бразди, па се сакри у четар. Он врати волове и нагна на бразду, скиде капу и покупи рибе. Тада му се и жена указа, а он јој рече — Да видиш, жено, шта сам изорао, понеси кући, те скувај, да вечерамо! Жена понесе рибе и скува. Кође човек у вече и зашпте у жене — Дај, да вечерамо! Она му говори — Ја не знам, шта ћемо? — Дај оне рибе, што сам данас изорао! Она му се оде спрдати — Окле рибе, кукаваче, у орању, јесу ли рибе у води! Човек рече — Дај, кучко, из-

миљете су из земље! Жена се томе оде спрдати. Он скочи да је бије, она побјегне пред кућу и викне — Којевтега! Дотрчи село и рече — Шта је то? Каже жена, да се он згрнуо. Ухватице људи, свежу га и повећу попа, да му чита, а жена поред њега, држи једну више главе, па чита, а жена поред њега, држи једну рибу у руци. Он види у жене рибу, па рече — Ене је, попе! А поп књигом у главу — Излази ђаволе из њега! Свежу га и ноћи пред кућом. Кад ујутру, питају га — Јеси ли оздравно? Он каже — Јесам! питају га — Јеси ли се прекрстио? — Умијем! Пошто виде да се умије прекрстити, пуште га, преболно. Онда човек рече жени — Дај жено, да што ручамо, да идем да ухватим оне пусте волове! Жена скочи и донесе му хљеба и рибе. Он рече — Жено, убио те Бог, што ти мене синој ово не донесе, но ме турише на мукер! Жена му одговори — Много смо се ја и ти вардали, и ја сам тебе казала: Сачувај те Боже од женскога шера! За то сам ти ове рибе узаптала, да видиш, какав је шер женски!

108.

ЖЕНА И ЂАВОЛИ

Био човек жену, не могао јој ништа. Она рекла — Свеједно што ме бијеш, на мене има десет кожа! — Е, чекај, чекај, рече човек, кад имаш десет кожа, ово ћу ти осам одријети, а ову ћу једну оставити, као што је на мене! Докопа нож, а жена рече. Нема но једна! Човек онда рече — Е, кад нема но једна, нећу! Човек отиде да коси, а жени нареди да донесе грабље. Кад она носи јарам. — Што то, каже, носиш, тај јарам! — Ово си ми, наредно! — Није сам! каже он. — Јеси! вели она. Била једна јамка, он они гуњ по оној јами тури и рече жени. — Немој сједати на тај гуњ! Холу, Бога ми! — Не, не! вели он — Холу, Бога ми! Жена на она гуњ, па у јаму. Било у јами триста и седамдесет ђавола. Она по оној

јами, онота онђе, онота онђе, рашћерај све, без једнога. Човјек спушти уже, да је извади. Кад оздо по-вучи, кад ћаво снџен, пријовуо за оно уже. Он пошто види ће је ћаво пријевуо за уже, стиво опет у јаму да га спушти. Молио га ћаво — Немој ме спуштати у јаму доље! Ђаво нас је триста и седмадесет. И улезе један ћаво, савкота рашћера и поби и мене наби око, ево ме снџена! Пошто пиди, изауче га горе, на пушти — Ајде куд хоћеш, кад си снџен!

109.

БАВИНЕ КОНАЋИЈЕ

Заклада баба ову, на је растурила, пржила ноге, некла дигерину, кувала трбух и месо. Доћи јој у рече конатџије на врата и питију с врата — Можемо ли ноћити? Баба каже — Не можете, има их пуно на коњаку: два ротана и четирн ноћина, трбух делија и мртви презија и дигербего! Конатџије се врата, ми-љабели да је пува кућа људи. Све их баба преварила.

110.

ЗА ХРИСТА НА КРСТУ

Кад је Исусе Христос разанет, питао с крста. — Шта ради народ Српски? Рекли му — Кука за тобом! А он одговорио — Вагда кукелит! — А Турци, шта они раде? — Они припремају коње да јану, да те отму! Он им одговорио — Вагда их јали! Нар-последје питао — Шта раде Латини? — Купе наред, да те откупе! Он им одговорио — Вагда их имајли! — С тога Срби све кукају, нико коње не уманје про-јакати као Турци, а у Латини нара доста.

111.

ДАР БОЖИЈИ

Послао Бог анђела, да пита Србина, Латинина и Турчина, шта им је најмилије, да нааберу, да им

Бог да. Анђел рече има. — Ја сам слуга божији, Бог ме је спремио, да изаберете по један дар! Латинин рече — Ја највољу повнше памети! С тога доби-јају без эле среће земљу и градове. Турчин вели — Ја највољу добра коња! За Турчина је добар коњ и јаше побоље, него нико. — Шта ти волиш? пита ан-ђел Србина. А Србин рече — Док се смислим! И још се није смислио, до Божијета кијамета тај дан неће доћи.

112.

ИГЛУ ВИДИ, ПОЈАТУ НЕ ВИДИ

Било један чоек на пазар, па га пита баба — Те би данас, синко? Каже — Бих на пазар! — А шта тамо говори? — Бога ми говорашу — Која гој баба види иглу на појати, одмах ће се удати! А баба о-проба, туррила руку на очи, па говори — Душе ми, иглу вињу, а појату не вињу!

113.

ПОП И ОЦА

Поп и оца сложили се, па раджили, поп оци у петак, а оца пону у неђељу. Ондај ће рећи оца пону — Бога ми, попе, ако нам се Бог разуми, оба ће нас слаћ учинџети!

114.

БОГ НЕ ЗНА ЗА ШАЈУ

Један чоек пошао да тражи челу, па рекне — Боже, дај ми данас да нађем челу, па бих мед дао спиротњи да поједе, а восак у цркву! Тако иде кроз гору далеко, док опази челу у једној букви, високо.

Пошто се попење, те горе нађе чезу, онда рече — Еј, Боже, добро те превари: мед ћу појести, а восак продати за моју користи! Сломи му се грана под ногам и он одлеће низ бујкву, добро се згрупва, па рече — Еј, Боже, мећер ти не знаш за шаду!

115.

МУХАМЕД И СВЕТИ ИЛИЈА

Мухамед и Свети Илија страшили један другога, па ће рећи Мухамед — Дај, да предамо један другога, да видимо, који ће кога боље препанути, који је страшљивији? Свети Илија рече — Еда вада, ти прије, плаши ме чим гој знаш, па ћу ја тебе пошљел! Мухамед повуче срњетине и међегине, бућњеве и пискове, страшиелни Светог Илију. Протутње Мухамед с том великом његовом силом и страхом. Свети Илија не претвори се ништа, но рече — Имаш ли још шта? А Мухамед рече — Вада ја више немам ништа! Онда Свети Илија рече — Е чекај, ја тебе сад мало да поплашим! Па загрмље и тресну поред њега, не шће да га убије, но се Мухамед претвори и вас се од страха стресе. И тада кажу да је постао дуван.

116.

СЕЉАК И ЛАТИНИН

Пошао сељак у варош да прода зеца, не прода зеца и врати се из назара. Среће га Латинин, па рече — Прода ли зеца? Сељак одговори, да није! Латинин му рече — Хајде ти да га попритамо, ја немам мисла, а ти скрешти зеца, ко љепши сан усни, он да га поједе. Тако и учинише! Када је Латинин спавао, сељак се побоја, да га Латинин не превари, дигне се и зеца дохвати и поједе. Кад се сване, упита сељак Латинина — Шта си снијаво? А он одговори — Понице златна жлица из земље на небо, ја се уз њу услухах на

небо!.. Сељак рече — Тамн и ја то виђех, па се побојах да се неј вртнути, те ја зеца изједох!

117.

КАКО ЈЕ НАПРАВЉЕН МЛИН

Кад су пошли људи да питају ђавола, како ће традити млин, ђаво је казао — Нек се скупи народ и људи, па ћу ја доћи да вам о свему кажем, како ћете, ако се нико не смије, ништа вам казати нећу! Кад се скупило много народа, дође ђаво, зауздао зеца, па јаше на њему. Пошто народ виђе, ће јаше ђаво на зеца, сви се насмијаше, а ђаво побјеже. Онда рекоше чели — Ајде ти све поред њега јети и слушај што ће говорити! Чела полеће, а ђаво говори са собом — Требамо би вајприје куну начинети, удесити бодневе, купити камење, па воду наводнати!.. Пошто све исприча о млину, како би требало, да се направил, онда чела зукну, полеће, а ђаво се осјети па за њом поћера; не може да је стигне, но је шину прутом и мало остаде прекидена. Рече ђаво — Ко те на то научио... ти изио! Пошто дође чела, људима све исприча, како је ђаво говорио, да се уређује млин, па рече — Што ћу ја сад овако грдити, мимо све моје друге! А Бог рече — Ја ћу створити и остале челе као тебе, па ти неће ништа ружно бити! И од тада се почео мед јести.

118.

ОПКАД

Била три дрндара, само пили и што су гој стекли промили. Пошто виђеше ће оставше без ништа, зарекоше се — Ко проговори о вини, да да мај рину! П ћу уз једну пљанку, понесу дрнде и мањине, ухвати их ватра од сунца, па под једну јелику дођоше, па доше у лад, па један завика — О да га је! А други

каже: — Њега! Трети рече — Продај маљ, па продај за њ! Сваки оглет да пије, но не смије да мислије онкјад.

119.

ПАМЕТ ЦАРУЈЕ

Путујући мачка сретe лав. Лав се раздрје — Шта си ти? Рече мачка — Једна смо рођал — Па што си тако ситна а ја лав? — Рођаче у т шкој сам служби у човјека, кад обједује ђекад ми да мрву да изједем, а ђекад кинију иза врата стечем, ваада сам у страху, стоа сам малешнал! Лав не зна чојека и пита мачку — Какав је човјек, смије ли мени на мејдан изаћи? Мачка рече — Згодна је памет човјекова, он ти смије на мејдан изаћи! Лав рече — Воли ме, кажи ми које је човјек! Поведe га мачка, кад се два бика боду. — Јесу ли то људи? — Не, рођаче, то је марва љуика, с њом човјек оре земљу, а кад остари дере им кожу, месо једе, а опанке носи, да му је мекше табанима, да се не би убио! Пођоше даље. Кад се два пастува кољу, стоји их цика. Рече лав — Родине, јесу ли оно људи? — Оно је марва љуика, човјек је седла, па трка од сеира по пољима на њима, а кад остари згули кожу, да гради опанке, да му је мекше табанима! — Воли ме, да ми кажеш човјека! рече лав. Пођу уз једну јеловину, кад нађе киша, уврo се мајстор од кише под једну јелу, један ћутурум. — Ено човјека! каже мачка. Лав дође на-дањ, па се раздере — Ја сам лав, смијеш ли ти мене на мејдан изаћи? Рече мајстор — Немам алата, но да оставимо биљету, не ћемо се састати на мејдан! Пружи ноту на ову жиду јелову, јер се бојим, нећу те наћи бe речемол рече човјек. Лав послуша, човјек узe клампу, привеза ноту лаву иза шапе, узe клампу друту, па му и друту ноту прикова маљем на дугу дршку и рече — Идем за алат, сад знам да ми нећеш утећи одавље! Човјек оде у биков омар, усјече

дуг лемез, осјече му киту, па дође на лав, те га стаде ударати, докле му испале душа. Онда мајстор оде пјевајући.

120.

ПУТНИК И ТРЕШЊЕ

Идући путник, виђе уз пут трешњу добро ро-дила и помисли весео — Сад ћу се назобити до миле воље! Путник дође под дрво. Тране су високо од земље биле. Дуго се мучио да се испуже, а кад виђе да не може никако, дуг и уморан сједe под трешњу и рече — Ја вам муктач не бијах, но окушах да видим, могу ли испузати уз трешњу!

121.

ТРИ БРАТА ГАТАРА

Мре Турчин, смрт му дошла очима, а три сина се принијела ону и велe — Како ти стари умре, а ништа не каза? Отца рече — Немам ништа казати, него коња добро чувајте, да ви га ко не украде! То рече и умрије. До три ноћи украде се коњ. Најстарији брат говори браћи — Дај да гатамо ко нам коња украде! — Ти си најстарији рекоше му браћа, ти почини гатајти! Каже — Ко је да је, дугачак је! — Де ти гатај рече најмлађи средњем. Каже средњи — Ако је дугачак, оно је брадат, севап га је убити на Божић! Рече најмлађи — Ако је дугачак, а брадат, име му је Мамут! То гатају и рекоше — Ајде да тражимо по свијету таквота човјека! Пођоше, у једну варош до-роше, кад ево ти брадата Турчина, дугачка. Упитају га — Брате како ти је име? Он вели — Мамут! Каже они најстарији — Брате, Мамуте, нек ти није атар, украо си ми коња! — Окле ти знаш да сам ја тебе коња украо? — Ја сам нагатао! — А ти знаш гатајти Вице Мамут. — Ајдемо пред кадију! рекоше три

брата. Узвезе гомила људи пред кадију. Шта је то? Кадрија завика. — Ефендија, видиш шта ме је од ових јабаница нашло! виче Мамут. — Шта Мамуте? — Они кажу да сам ја њима коња украо! — А окле знаду? — Ми смо ефендија нагатали! Кадрија нереди сви да да изиђу из одаје, а кад оста сам, узвезе један лимун, па га метну под сепалду, а онда рече браћи — Узвезте ви тројица, што гатате. Кад ви звате добро гатати ко ви је коња украо, шта је оће доље мене под сепалдом? Рече најстарији брат — Шта је да је обојо јел Средњи каже — Кад је обојо, жуто јел Рече најмлађи — Кад је обојо, а жуто, то је лимун! Зове кадрија Мамута. Кад узвезе, рече му — Коња плаћал! А браћи рече — Је ли ви ваљао колико коњ? Браћа рекосе — Ваљао нам је стотину дуката! Кадрија избори за Мамута стотину дуката и устави сва три брата на муабет и да ноће код њега. Новаше и добро их дочека. Сутра кад свану, рече кадрија — Дате, вјере ви, преданите, нијесам био за вас, да вас угостим немамо! Хоче да их угости. Кадрија је имао доста кметова, каже једноме кмету — Донеси ми брашна пенишча десетак окол! Другоме поручи — Донеси добро јагње! Момци донјеше месо, кадуне приправише пите и алаванте и гурабије вечери; донијели су заједно, све што треба. Рече кадрија — Ја ћу ићи с мојом ханумом да вечерам, а ви оће вечерајте! Каже једном момку — Зби се пред врата, а добро слушај, шта ће зборити док вечерају! Слуга оста с двора. Почеше да једу, док завика најстарији — Вада дијете погаче! — Дијета брата, ама неће на вакул, порасла! Почеше месо да једу, најстарији каже — Дијета меса! А средњи — Чудна меса, да не доноси крметином! — Вада чудна овчја ефендије нашега, што нас уставни на муабет! разговарају браћа. Један рече — Поштен је, но је велик коливан! Вечераше, упаде слуга однесе судове. Пита га кадрија — Шта су зборили? Он му све право каже. Дојави кадрија она два кмета — Окле си ми оно брашно пенишчино донио? — С подгајнице, што јој вратнице у врата црквена ударају! Каже другоме — Окле си ми јагње донио? — Ја,

Бота ми, сироче! — Како си га одхрањив? — Ја имао једну крмачу, па је у ње дојио! Браћа се спремају да иду — Немојте, вјере ми, да ви још десет дуката дами Браћа се уставе. А кадрија оде мајци у чардак дами Браћа се уставе. — Турске ти вјере, мати, јесам ли слободи је и рече — Турске ти вјере, мати, јесам ли ја раветли кадрије старога син, или нечији други, право ми кажи, ништа се не бој! Каже — Турске ми вјере, кад ме тако закле! Отишла сам у дућан код кадрије старога, неке работе узимала, па се вратим кући; крајем једне зајније, бет изађе па рече — Ефендинице, серни, турске ти вјере, да кажу полијеш! Ту се сврхтих. Бота ми се ашик учиње бет на ме и ту си асул био, ја сам с њиме била, као с ефендијом! Ондај кадрија узме десет дуката, да браћи и рече — Ала се-ламет, види како знадoste све, тога јада!

122.

СЈЕТ СЕСТРЕ СОЛОМОНОВЕ

Мудри Соломон градио бурета и начинио је пет стотина, а није се могао докислити, како ће дво ударити. Соломон је имао сестру одјелиту, подалеко од њега и рече слуги — Ајде отиди у госпоње сестре моје, дивно ће те дочекаати; питање те — Што си дошав? Кажу јој — Од жеље живе дошав сам код вас госпојо! Она ће ти казати — Добро дошав! Кад те упита — Како је Соломон, гради ли бурета? Ти кажи — Свирио јел — Је ли их заднио? Ти рече — Он се сад заљактио почива, бурета су готови! Слуга пође и дође у сестре Соломонове, полети пољубе је у руку. Она рече — Слуго, добро дошав, што си дошав? — Од жеље живе! — А како ти Соломон, гради ли бурета? — Свирио је бурета, сад почива! — Јели заднио бурета? — Свако му је готово, сад се заљактио па почива! Она се зачуди и рече — Анате мате бивола, шта ће му пасти на ум, небеска шестал! Дође слуга Соломону. — Вије ли госпоњу сестру моју, како те дочека? — Како најдивније бити може! Пита

ме — Камо ти Соломон, греди ли бурета? Ја сам јој казало — Свршио је бурета, сад се налактио, па почива! Она се зачуди како је заднио и ошестало и рече — Анате мате ђавола, шта ће му пасти на ум, небеска шеста! Соломон начини једно рачвасто дрво, ошеста мали суд, па и виши угоди, шеста бурета и заклопи. Тако је сестра Соломона насјетовала!

123.

ПРИЧА С ТАЂЕГА КРАЈА

Полазио један паша на хабу, а имао је једнога слугу, који се звао Злоговор. Рекне му паша — Немож ти слуго ништа зборити, кад доћем с хабе, узету ти од злата ођега! Слуга се замисли много са златним ођегом и при поваску рече паши — Ако ти не доћеш, ко ће ми ођега узети? Паша га је искарао и рекао, да га сретеш кад дође с хабе. Слуга кад чује да се враћа паша с хабе, пође му у сретанье, упитају се и паша рече — Да ну ми слуго што гој причај! Слуга рече — Ам ну с танкога краја, али с дебелог! Паша рече — Ајде узред мало с танкога краја, па тамо мало кад починемо с дебелог! рече Слуга рече — Крепала мада биза! — А шта јој је било? — Прејела се меса од девел — Што је било, болан, деви? — Крепала, Бога ми, занемогла носећи калу у гробљел — Па зар је умрла када, јадан не био? — Јесте, Бога ми, од жалости за она два бизанића сини! — Зар су ми помрли синови? — Јесу, Бога ми, па тебе пријети народ, да си покراо паре народске и с њима отишао на хабу! Паша не свједне кући да иде, ишао је по шуми неколико дана, докле га је велика глал ухватила. Потреси једно коварче српско, паша га — Имаш ли синак мало хлеба? Коварче рече — Имаш, Бога ми, али је опсени! — Ану мало да виђу! Почне га јести и учини му се слатко као мед и рече паша — Ада, лукави ли су власти, ово је најслађи хлеб, па му најјели име опсеница!

ЗЛО НЕ ОСТАВЉА ЧОВЈЕКА

124.

Повалио сечовјек са женом, ишћера је из куће и жена оде у стају код говеди; кривила се и плакала, а во преживео. Жена мишљела да се во н-оји руга, па рекла из неколико пута — Не ругај ми се, рогонал! Во је стало преживао и она скочи, докопа сјекиру и цуп, убије вола. Човјек се још већма о трдигу забави и рече — Што ну од тебе, Бог те посекао! Одера вола и рече — Заввар је да туримо главицу купуса на месо зимус! Жена промисли, да она носи у врт, па кад човјек оде, а она све комад по комад сијечи, па на сваку главицу тури у врт. Кад човјек дође и види шта му је жена учинила, рече, — Бежаћу у бијели свијет од тебе! А она рече — И ја за тобом! И пође за њим. Он је ућера у кућу и заклопи је у собу, а жена кроз прозор; човјек јој затвори плетенице у наћвар и оде у гору, она за њим са наћваром, стигне га у гори бизау пута, човјек утече на јегу, жена за њим на јегу с наћваром. Доље сијели трговици и жена рече — Ја ну сада пуштити наћвар низ јегу! Пушти наћвар затутњи као гром. Трговици и кирипије побјегну и све оставе, а човјек са женом све покупи и оде.

125.

БОЉА ПОЛУГА НО ЗАДРУГА

Опранио ђед бабу да чула репу, а баба не могла да исчула репу. Ђед онда повуче бабу, а баба репу, ђепа ђепа, а кучка ђецу; сви не могли да исчулају репу. Док донијеше полугу, баба сама извади репу и рече — Боља полуга но ми сви!

126.

ПРАВИ ПРИЛАТЕЉ

Био је један човјек мудар и радан, уредно је своје имање и имао света доста, имао је једнога сина,

кота је подигао, као у добру. Али овај син му, како је дорастао, поче се са сваким дружити, трошати и пресинати имање и у томе трошењу стипати побратиме и другове. Отац га савјетовао да то није добро, да то не иде на корист и да га то његово друштво све вара и ласка. Син је одговарао оцу — Шта си ти, ти ништа не знаш шта су људи, шта је друштво! Отац да би му дао примјер, закоље једнога јарца и завеже у арар. Кад му дође син са тијех сједница, отац му се учине неесео. Син га пита — Што си неесео, шта ти је мањак? Отац каже — Бога ми, зло синко, ударио сам на крв, убио сам човјека! Те да му покуша, те његове љубавнике рече — Зовни кога од тијех твојих побратима, нећемо ли куда овај таксират уклонити! Син колико се у њих био увјерио, пође радо и рече — Доћиће одмах сви! Али кад их покуша, свакога редом, не шћелне ни један, но рече — Ми нећемо у томе послу да смо, ви ако сте на крв ударили, ето ви га! Врне се син, дође неесео оцу и каже му, шта је у ствари. Отац му је имао у свему нијеку једнога уздана и вјерна човјека у кога је подигао узданицу, као у сама себе и звали су се побратими. Отац рече сину — Ајде, отиди зовни мога побратима, кад смо млади били ми смо се дружили, неће ли по чем доћи и каки му шта је у ствари! Син весео отиде и каже све шта је било. Побратим одговори — Не бој се дијете, мој је побратим прави човјек, никак насилник налетео на њега, Бог ће нам помоћи, да то склонимо! И одмах и ће и почне хробрити ћетића, који је долазио за нећа. Кад дођу викне — О, побратиме, ће си, шта радиш? Побратим престава какав је случај био, а он рече — Рђав случај да га Бог убије, но камо то да видимо и да склонимо! Побратим га доведе на ону врсту ће је јарца завезан — Ето, побратиме, па ради шта знаш! Он кад види одрта јарца, насмија се и рече — И опет ми побратиме на оваку крв ударио! Одмах побратим скреше јарца и наставе, да кувају. Кад стану јести, стану ћетића разговарати, шта су његови побратими, какви су, како му маме и како с њима

просина имање очино, које је отац зарадио. Али узалуд, он је и даље пошло истијем путем. Отац кад види да ће му син све прогутати и да ће остати без ништа, једанпут када је био сам, подигне једну таваницу у соби, ископа греду и у њу сипае готове паре, таваницу удеси како је и била, а у греду заврти клин. Дође већ судбина да мре, син му рече на смрти — Имаш ли ми шта казати, бабо? — Све што сам знао, све сам ти кажевао и ништа ме нијеси стиво послушати; још ћу ти ово при пошљетку рећи: да си проклет, ако ти дође до живота и до образа, па се не би стиво објесити о овоме клину! Пошто отац умрије, син потроши свеколико имање и остане без ништа. Пошто постане сиромаш, један му се побратим женио и није га стиво у сватове да зове. Он се послије са женом разговарао — Хвала Богу, у нас кад беше доста, побратим код нас вазда долазаше, а он не шће да нас зове ни на свадбу, а не у сватове; дај жено, неј ли у кога заредити на пресилу мало скоруца, а ја ћу на надницу мало пара, те исели једну питу, а ја ћу узети мало ракије, па ћемо ићи и не-звани, кад је и он више пута долазио нама! Тако и учине. Жена је и он више пута долазио нама! Тако и зором да крену. Али на рђу и на сиромаштину сви-шта је поклатно. Опазе миши по ноћи питу, — у кући није било ни мачке, — поштете и опогане питу сву. Кад уутру виде да је оно срамота носити, рече же и — Ајдемо с овом боцом ракије! Кад дођу на свадбу, сабо им се ко разумљивао и мјесто им чинио. Сити, пјани људи почну о свему разговарати, па и он настави причу, како се трудио да дође с образом и како су му мачке оштетиле питу. Ови учине театор с њиме и стану викати — Окле у рђе мел, окле у њега пита, а не да је миши поштете! Стану се смијати и псовати га, њему дође тешко и већ му је дошло да му се образ узима; пане му на ум рјеч очина, шта му је на смрти рекао и како га је проклео, стисне се између варода и оде одмах кући својој и једнак објеси се о клину. Клин је удешен тако, како је он затегао на њему, да се замакао и

паре су се показале кроз јаму. Он се освијести и о-брадује, кад види велико благо и рече — Слава ти, мој свети бабо, тек садаво јако ћу твоје савјете слушати и твојим путем ићи у свему! Одмах отпочне и настави редити, као што му је и отац радио, откупи имање и поправи и дође све у ред, као што му је и у оца било. Пошто постане газда и богаташ, један се женио у селу и њега позвали у сатове за старог свата. Кад су сита и пијани се разговарали, пане му на ум за ону прошлост, како су га на свадби ондај изиграли и почне да прича. Сви су га радо слушали, као старог свата и газду, а он реке — Нешто ћу причати, истину, а нећете вјеровати: Туј пред ове свеце Ускрсне, слуге и синови уобразили, па нешто орали, раонници остали на ралимма. Кад по Васкрсу да ору, зазваше с њиве — О, газда, ми не-мамо чим да оремо! Те ја онамо, да виђу шта је, кад да виш чула, миши све раонике изјели, од њих није ништа! Сви редом реку — Вјерујемо ти, газда, Бо-га ми, миш је пасја вјера, има оштре зубе, њему остати ништа не може! Тадај се он насмије и све их стане псовати, па рече — Кад бијаш сиромаш и кад ми миши изједоше питу, онда нијесте ми вјеровали, а данас ће сам газда, вјерујете што не може бити, да могу миши изјести раоник!

127.

ЉЕПШИ ХЉЕБ ОД ПОГАЧЕ

Пошао калуђер и ђак, да траже љепши хљеб од погаче. Ђак калуђеру говорио, да не иду, али он хоће па хоће, ђак понесе три четири колача. Пучу-јући зају у једну планину и уђу у једну пећину, ће су нетда биле козе. У вече калуђер огладни и ђак стане да једе од онијех колача, а калуђер рече ђаку — Шта то једеш, дај и менел Он одговори, да једе брабонџек! Калуђер стане купити и јести. Ђак сми-јући се рече калуђеру — Море ли се? Калуђер рече

— Може при невољи! Сутра дан поћу даље, доћу код јадне куће ће су биле три невјесте, калуђер и ђак сједу код ватре. У когњу се кувао скроб, једна невјесте доће и пуну шаку солу тури у скроб, доће друга исто тако. Ђак са калуђером рече — Ово оне нешто татају! Па и ђак тури једну шаку. Калуђер стиво објема рукама, завуче у ћуп обадвије руке. Али их није могао натраг вратити, па сакрије ћуп међу ноге. Кад фамилија уђе, сташе да се вечера. Ђак приђе и поче јести, а калуђер рече, да не може. Кад полиежу, бидла тмуша, калуђер рече ђаку да је огладнио, да га напига, а ђак рече — Како ћу, кад не видим! Онда калуђер изиде, — а била баба пред кућом, — он мислио, да је пањ, па удари бабу по глави, разобије ћуп и оле. Више никад није тражио љепшега хљеба од погаче.

128.

МЕД ПОД ЈЕЗИКОМ

Намолио један моћу, да му косе, па рекао кос-цима — Али сте воли јутрос хљеба, али доведете хљеба и меда? Они рекли да су волији доведете хљеба и меда. Домашин све носио воду, нудио косце да нију. А у вече кад дошли гладни грудни са ливаде, не донио им мед, но само љеба. Моба која је у сласт јела сува хљеба, питага — Камо онај мед? А домашин рекао косцима — Ето ви га под језиком!

129.

НЕМАО КАД ДА ЧЕКА

Био један нијема, па све путовао. Доће у једну механу, види једну подугу крметине објешену. Бјеше огладнио, покаже нишаретом руком, машући на ону подугу и заиште у газде нишаретом да заложу. Газда се сажали на нијемога, упита људе који бијашу

Још у механи — Имате ли који ножич, да му осмјечем и дадем крметине! Он нема кад да чек, но се сам изговори, извади бритву и рече — Ево, имам ја, газда!

130.

СНИЈЕГ И НЕРАДИН

Побратимио се снјег и нерадин. Нерадин тражио у побратима снјега, да му се јави унапред, кад ће да паве и он му обећа, да ће му се јавити два пута унапријед, да зна. Сви су људи радни у јесен, уређивали своје станове и спремали се за зиму, нерадин није стео ништа да прибавља за зиме, ни дрва, ни хране. Сељаци питали га, зашто се не спрема за зиме, ни прилагачи дрва, ни ништа. Он казао — Ја знам нешто друго, ја се не бојим снјега! Једно јутро, први снјег по брдима обијелио и нерадин види снјег и није стео да се спрема ништа. Опет спушти се снјег ниже, већ до испод планина, до самога поља. Једно јутро нерадин био у својој савардаку, жинкото и бос, дигне се ујутру да отвори врата од савардака, кад снјег затрпао и не може да отвори врата. Пошто је с муком мало отшкринуо, умете се снјег у савардак иза врата, и он рече — Шта је то, побратиме, Бог ти образ поцрпано, је ли си ми рекао, да ћеш ми се јавити напријед два пута? Снјег му одговори — Ја сам ти се јавио два пута: први пут видео си ти мене поврх планина, други пут по дну планина, до поља, па се био спремити, него сад трпи како можеш!

131.

СЕЉАК И НАУЧЕНЈАК

Ишао научењак са сељаком, тако путујући, заузму се међу се у разговор. Сељак рече научењаку

— Шта си ти научио, кад бих те ја превео жедна преко воде! Научењак каже — Не би! А сељак, да би. Научењак бијаше ожедно и знајући за један извор завика — Одох да пијем! А сељак рече — Та вода не ваља ништа! Највегу на другу добру воду. Научењак мртав жедан, а сељак опет рече — Та се вода сад не пије, пуна је стонота и црва! Сељак превеле научењака жедна и преко добре воде. Кад дођоше и код треће воде, близу до мјеста ће су пошлти, онда рече сељак научењаку — Превео сам те жедна преко двије воде, сад пиј и запамти, да је свака вода лијепа и слатка, само кад је човјек жедан!

132.

ВАМПИР* ЛИСИВРАДА

Био је некакав, знали га Лисибрада, па умро, пошље се повампирисао. А био је један млин у једној гори у Вашкову, и ту кишло све те мљетло, све замркли роб, не освану. Један реко — Шта ово може бити, шта ово дави и једе ово робље, одох ја ноћас да мељем! Бринули му и не могли му забранити!) но огишао да меље, па засуо жит, жито се мљетло, а он затворио воденицу, па се склони под коло, које се обрће под воденицом. Дође Лисибрада, отвори воденицу, на рече — Е, јадни Лисибрада, ево четрдесет година, свако си вече имао вечерати, а ноћас нема! Лисибрада се из воденице поврнуо спокровом преко рамена. А оној под колом гледао и слушао и једва од страха под колом преночио. Ујутру, пошто се свануло, изађе испод кола, у Вашково, у село и каза

*) Исти дотадаш у прича и овако причају у овоме мјесту: Разбијали га и не могли му ништа, но пође. Он и дожи ватру, па испред затре, тури једно дрво и површије струком, док мавна на бочу од мавна. Спушти се док се обрете се чојек брзлет, подигне струку и види да је дрво, ухвати се за брду и рече — Е, Галибграда, ово четрдесет година нијеси осто без вечере, до ноћас! Отале га нестане...

— Знате ли ко дави и пије крв у воденици сваку ноћ? Они су рекли — А кор — Дави поп Лисибрада, који је умро има четрдесет година, знате ли које је његов гроб, да идемо да видимо, шта има у гробу! Нашо се Лисибрадин гроб, и врата на гробу, ће се изваљачи и увлачио. Откопали су му гроб, кад он се ничим не могу убити, без глоговињем дрветам пробошти. Осјекли су глогови колац, заопштрили га на елдовно зрно, како ће боље пробити, завиле се, да не би крв његова доватила кога, јер не би могао живјети. Све су гвозденијем маљем купали, два десет је гађаго и све одскако маљ. Један што му је брата удавио, једном је ударио, колац је замакао: раздерио се више но да је жив био, и кљу-чула је крв. Онда су му гроб загнули, око истога коца глогова. И данас је глог из гроба израстао, и ако дрвета није на гробљу више ни у близини нема, је био гроб, а из њега порастао глог, кога зову Ди-сибрадин глог. А место ће глог расте, вампирив гроб. Место које се и данас зове Пусто Вапково, опустило је вампир за четрдесет година, давети највише у млину. Кога није удавио, одагте је побјегао, а мјесто остало пусто.

133.

ЈЕЖ ЖЕНАМА У РАКИЈУ

Послале жене о материцама јежа у ракију. Кад дошао јеж трећи дан, хукнуо и прешао преко прета, боце му паде, те се подомиле, ракија се просула. А јеж рекао — Еј, у зао час похитао!

134.

НЕ ЖАЛИ СЕ ЧОВЛЕКОВИЦИ

Двије жене се разогавале, па је једна сјетовала другу — Никад се немој пожалити човјековици (која

има човјека), она те не разумије, но оној, што човјека нема, она све мукe и нужде зна!

135.

РАКИЈА И ХЉЕБ

Срела се ракија и хљеб. Ракија рече хљебу — Добројутро, кућња мрво! А хљеб одговори ракији — Добра ти срећа, људска разурот! Прође дуго времена, опет се срегу. Каже ракија хљебу — Добројутро, кућњи берихете! Хљеб одговори — Добра ти срећа, људски разговоре!

136.

ПОТОНЊА СЕ БРОЈИ

Био Турчин са два сина у чети, па му Турци посјекли два сина, а он утекао. Па га питали Турци — Шта би тамо? — Како би, добро би, оно двоје ћеце мушко Турци ми посјеклоше, а ја здраво утекох!

137.

ОД НЕСРЕЋНА ЗЛО И ОД МРТВА

Био један несрећко у седу, свакоме досадио, давијајући се и гонети се по судловима и тако радио много времена. Окупе се једанпут сељаци на скупштину, данешто вијећају. Тада ће он рећи — Моја божи аманет: по времену кад би ми дошла смрт, да умрем, узехете једну личину, те ми навеките око врата, јер сам овога свијета много тријешио и људе нападио, па сам заслужио велику казну, барем да бисте се тијем мало осветили! Дође врјијеме да Несрећко умре, и умрије. Пођу сељани да га копају. Док једноме паде на ум, што је предао аманет, да

му навезу личину око врата. И тако му је навезаше, с личином га укопаше и оставише крвај, да види из гроба. Наљеже муктија на то гробље, виђе онај гроб и запита — Шта је ово? Казаше му, како је умро један сељак и како је предао аманет, да му свежу личину око врата! Тада муктија рече — Откопајте, ово сте га ви удавили и замакнули, да видимо шта је од њега било! Сељани откопаше, кад личина свезана око врата. Тада муктија навали велику глобу на село, јер каза да су га удавили сељаци.

138.

ПИВСКА ЦИЦВАРА

Рече питанче чобанчету — Хвала Богу, слатка ли је Пивска цицвара! Окле ти знаш? Упита чобанче. — Знам, причао је наш Аџија, да је гледао кад једе харачија!

139.

КРВНА ОСВЕТА

Наљетао један трговац кроз једну планину, нанесе га пут на једног старца, који је имао три сина. Синови кад виђеше трговца, скоче да га убију. Отца им говори — Не, ћено, на зло ћете ударити, крва ври стоте године! Синови му рекоше — Хоћемо, Бога ми! Не послушаше оца, но убише трговца и бацаше га у јаму, скину пушку са трговца и поврате се кући! Отца упита синоне — Учинисте ли зло, убисте ли га? Они рекоше — Убасмо и бацисмо у јаму! Отца узне крва од трговца, те закопа под камен. Неколико година било тако, она крв узаврела и отац рече синовима — Ајте да мичемо отле, погинућемо! Пошли су и четири дана хода ишли, док су код једног газде дошли. Газда им рече — Бе сте то тако кривули? Они рекоше — Рјава нам баштина, а ми мом-

ци добри и радни, па тражимо премјештај, ће би добра земља била, да радимо, да нам рад није узалуду! Газда их задржи на своју земљу, да им куће и баштину и зараде се код њега. Они измакну једног дана ону пушку и дајну је газди. Газда рече — Окле ви ова пушка? Они му казаше све по истини, како су убили једнога трговца. — А који сте га убили? пита их газда. Најмаћи брат рече — Ја сам га убио! Газда онда рече — Ово је пушка баба могла, немојте да вам је криво што ћу урадити! Потегне, па оном истом пушком, убије убицу свога оца. Онда рече — Платио онај што је крив, а ви ако ћете да га укопамо и да радите опет са мном! Укопаше мртвога и остави опет с газдом да раде.

140.

МИЉОЉСКО ЉЕТО

Једна планинка не купила ништа љети, но све јеја, па јој викале друге — Што не купиш ти што? — Ја ћу купити, ево иде миљољско љето, па ће бити скорупа доста! Кад дошло миљољско љето, вареника утекла, она не укупила ништа, но јој остале празне мјешине.

141.

БАВУ НЕ ИСТЕЧЕ

Једна снаха, све пекала по ибрик каве, па све пила, а свекру не нудила. Он погледавао како она пије. Пошто све попила, нагне ибрик, па свекру — Ето бабо, тебе не истече!

142.

СВЕКРВИНА КОШУЉА

Снаха кад прала свекрви кошуље, па у љутини притисни међу обе руке — О, пушта ти остала, много ти ме јада уби! Кад опрада, прострла, свекрвине кошуље најоље.

143.
СИН УСЛУЖУЈЕ

Једна млада добро услуживала свекра: у сред поноћи се дизала, воду му са извора доносила, каву пекала, чинук пунила, ватру доносила. А он је миловао као своје очи, па рекао — Снахо моја мила, добро си ме услужила, а мој син мене боље услужује: то ти син наређује, да ме ти добро услужујеш!

144.

НЕУМИВЕНА С ВОДЕ

Снаха прага свекрвину кошуљу. С брда се вода виђела. Снаха дошла неумивена кући, свекра јој рекла — Што нијеси, снахо, ову кошуљу оправа? Она рекла — Ја сам је опрала! Свекра је врне опет на воду, да пере кошуљу, а снаха се неумила опет, ни руке ни образ, но тако опет кући дошла. Свекра је и по трећи пут вратила, и најпослије казала — Снахо, ја те не шаљем за кошуљу, но да не долазиш неумивена с воде!

145.

СНАШИНА КАВА

Кувала снаха свекру каву у вече за ујутру. Свекар је питао — Шта то радиш ноћас, снашо, коме ћеш каву? Она одговори — Ја тебе, бабо, за ујутру, да ти је готово, кад се дигнеш!

146.

ЗАБОРАВИЛА СЕ УМИТИ

Млада отишла да пере. Кад дошла кући с воде, свекра јој рекла — Шта си заборавила снахо на

води? Она рече — Ништа нијесам заборавила! Свекра рекла — Јеси, јеси, но отиди, па види! Снаха отиде, тражи, тражи, нема. Кад дође рече — Нема ништа на води! Свекра јој каже — Иди види, да није пало у воду! Она отиде, наднесе се над воду, види да није умивена, па се умиле. Кад дође кући, опет рекла свекри — Нема ништа! А свекра рече — Заборавила си била да се умилеш, ето то!

147.

КО ТИ ЛОМИ

Била једна ђевојка свијетла и њежна у живот. Питали је — О, ђевојко, што си тако свијетла, а сјеромашни сте на кући, ко ти ломе хљеб? Она рекла — Негда тата, негда мама, ја кад се привали, понављање одвали, за то сам овако обична у глави!

148.

ШТА ЈЕ НАЈТЕЖЕ НАЊИ

Разговарала двојица, шта је најтеже наћи. Један рекао — Девет сега, у свакоме по девет вреда и око њих по девет једнаких дрвета! Другим ријечима, оно што се не може наћи никако. А други рекао — Не, то се може наћи. Само се не може наћи: једна ђевојка, да не мисли на удају!

149.

ЧЕПРКАЊЕ НЕ ГИНЕ

Викали пијевцу — Пијевче, продаћемо те! Пијевцу питао — Шта ћу радити тамо, кад ме продаћете? Кад му казаше, да ће чепркати, не ожалости се, но рече — Сведно ми, чепркати ја тамо, ја амо, чепркање ми гини!

150.

НИЈЕ ПОП ПОГАН

Зготовили за попа ручак. А циганин преви ноге и сјеле до попа. Говори му домаћин — Немој, мајсторе, ти неш пошље, то је за попа ручак! — За што ми браниш, брате, није поп поган! рече циганин и руча с попом.

151.

ЗАРОК

Било девет чобана код оваца. Вијали вуци у планини сваку ноћ. Чобани рекли — Ко би ноће отишао садево, да преноћи, нас девет чобана дали бисмо му по овцу, девет оваца! Један се истакао — Ходете ли мене дати, ја ћу поћи! Они му рекли дати и он пође. У гори је била пољана међу гором, чобанин се испе на једну омор. Дошоше вуци на ону пољану, под омором, на уаму вијати. Кад би око поноћи, дође човек на бијелу коњу, нас у злату. Вуци га садеге, он повали па им узме бацати, свакоме по једном бацно. А један био хром, њему не баши ништа. Хроми вук рече — Шта ћу ја? А он му рече — Тебе овај на омор! Отале човек на бијелу коњу отиде, а вуци се разиђу. Чобанин је био на омор док је свануло. Пошто свану, скину се с оморе и оде чобанима, ће су ошце. Они му рекли — Јеси ли преноћио онде? — Јесам! рече чобанин. — Ајде да ти истуримо девет оваца! Он рече — Не требају ми ни оне моје! — А што ти не требају, кад си здрав дошао? — За то ми не требају, што ће ме изјести хроми вук! — Како ће те изјести вук у савардаку, међу нама; биће вагре и ми ћемо те чувати! Чобанин вечерали и сијели. Кад је било поноћи, помијетали и њега турили у средину и поспу. Хроми вук дође, између свијех извуче чобанина пред савардак и појде. Зато се не смије зарочити, ко иде у зарак може страдати, па ће било.

152.

ОЧЕВ САВЈЕТ

Умирао отац, па га син питао, да га шта савјетје — Нареди ми штогод, бабо! А он му рекао — Ја ти немам шта наредити, но кад ти се уда сестра, немој јој често ићи кући; куму немој давати кобилу у млин; а жену немој слати често у род! Отп умре и он уда сестру. Прошла година и ожени се, друга прошла имао сина. Онда му пало на ум на очине ријечи — Шта ово ми рече отац, да не идем често у сестре, ваља хоћу се опремити, да идем сестри! Опреди се и оде. Кад га сестра виђела, рекла — Благо мене, ево ми брат! Тако га частила и једну ноћ преноћио, а кад у јутру освануло, брат рече — Хоћу, сестро, да идем кући! Сестра га уставља, он не стиде да сједи, но пошасо кући. Сестра му спремила пшенишњијех колача и ракије и поздраве се; брат пође кући, зађе за главицу и ту данно. Пред ноћ се поврнуо опет сестри и она не вели — Благош, еве брат! Ту ноћ ноћили и јели јечмена хљеба. У јутру кад је свануло, ручали јечмена хљеба и брат кренуо кући; сестра га не уставља и спремила му јечменијех колача. Брат отишао за главицу, опет се јрнуо пред ноћ сестри. Сестра кад га виђе, рече — Ух, шта је било за Бога брате, јеси ли се згрануо? Брат рече — Нијесам се згрануо, но дошао сестри у жезлу! Довесе му сестра овсена хљеба. Ујутру кад освануло, он кренуо кући, сестра му рече — Ајде, ако Бога знаш! И спреми му овсенијех колача. Кад дошао кући, колаче остави у избу. Тамак сино, дође му кум и рече — Куме, да ми даш кобилу, да поћем у млин! — Богме, куме, жвао ми је дати кобилу, е је суждребна, па ће се изајовити! — Неће, куме, за Бога, но ћу је чувати, као кумовску кобилу, а нећу мало натоварити, понијету јој сијена да једет! Он му даде кобилу и кум је отведе; кад дође кући, принеза је пред кућу, не тура јој ништа. Кућа била близу чечара, кум гледао из чечара: Кум изнесе товар,

има стотину и педесет ока, натовари на кобилу и поћера у млин. Кад дође у млин, отвори и засу да меље, а кобилу свежа пред млин, не тура јој ништа. Кобила рже од глади. Кад би око поноћи, кобила се истури. Кум, што меље, казиде да види кобилу, кад се кобила истурила. Он кад виђе рече — Куку мене, ће се истури кумона кобила, како ћу је куму довести! Узе оно ждријебе, па га баши у поток, а привеле кобилу потоку, те је опере и онет поврну код млина, те је свежа, уљезе у млин и млин затвори, да спава. А то гледа кум што је његова кобила, оде у поток, извади ждријебе, па га тури за се на другога коња, однесе кући и баши у магазу. Таман сино, дође му писмо од шуре, хоће да се жени и зове га у сватове. Он дозва жену и рече јој — Ево дође писмо од твога брата и мота шуре, зове ме у сватове, да носим барјак, ја не могу поћи и оставити имовину, а ти жено поћи и понеси дијете и оспадбу, колико да сам ја! Жена једва дочека и рече — Баш не можеш поћи! Он опреми коња и рече — Ајде, жено, поћи и понеси дијете! Отладе она крену и дошла у род. А он свлачи оно његово дијело одијело, а облачи најдровњавије што може бити, начини се просјак и крене путем за невестом. Кад је дошао у тавобину, сватови су били отишли за њевојку; он је дошао у кућу, назовао им Бога. Невјеста његова рекла — Добра ти срећа, просјаче! И донесе му за севан ракију. У томе су дошли сватови и њевојку довели, а жена му отрацијала, све излази из куће у кућу, а просјак сидио до врата; кад је гој крај њета навргла, просјак рекао својој невести — Ја бих се пошамло мало! А она му рекла — Мрш тамо он! па прошла. Кад се онет винула, просјак онет тако рекао, она му није шћела ништа; кад се трећи пут винула, просјак је онет рекао оне ријечи, она му је рекла — Довече, кад се умрачи, доћићеш мене! Просјак јој рекао — А ће ћеш ти бити? — Ја ћу бити сама с њетом у колиби, а заклапати нећу! Онда се он скрајнуо крај плоче, као просјак, а она све нафривала — Подајте просјаку и ракије и јела, севан је! Кад дошло вријеме

да спавају, легли ће који морао, а она рекла — Ја хоћу, мајко, у колибу с њетом да спавам! Мајка јој одобрла и питала је, хоће ли и она с њом, а она рекла — Немој, мајко, не требаш ми ништа, не могу да спавам, нао сама, ни с ким! Мајка јој поничела да спава, а она с њетом за њом и доћоше у колибу и она мајци рекла — Запали виђело, па ти ајде те спавај и затвори врата за собом, а ја ћу их заклопити! Мајка отишла и легла да спава, а она остала сједећи на кревету и чека просјака. А он се привукао до колибе и гледао шта она ради и не стигло да уљезе у колибу, но све сидио крај врата, док је превази сан. Кад је заспао, онда он уљезао у колибу и украо јој своје дијете и одио кући, а она остала спавајући. Кад се пробуди, око поноћи, нани јој нам за просјака, кад просјака нема, нити јој има њега. Закукала за њетом — Шта ћу сад, грдна, како ћу доћи кући, без њега? Све мислила шта ће и како ће — Вада ћу запалити колибу, да речем ње ми сагоре дијете у колиби! Запали колибу, па не шћела да казује, док колибу сву обугмила ватра. Онда закукала и рекла — Ко је витез, изгоре колиба и у колиби дијете! Сватови скоче и остала чељад. Кад колибу обугмила ватра, а невести кука и виче — Тулите, ако Бога знате, изгоре ми дијете! Али учинену послу не моглоше ништа да учине, изгоре колиба и у колиби све што је било. Она све једнако кука за њетом — Што ћу ја сад грдна овако, како ћу отићи кући без њега, хоће ли ме момче обесити! А брат је сјетуге и ћеша — Не бој се, ја ћу с тобом отићи зету моме, зет је добар човек и зна шта су редови, ја ћу му казати све што се догодило, неће ти ништа он учинити! Тада се она мало обрадовала, тада су весеље начинили. Кад је свадба свршена и сватови сваки својој кући одоше, она данила један дан, и брату рекла — Ајде да идемо мојој кући! Кад су дошли, зет их је дочекао и рекао — Добро сте дошли! И дао им је да једу и пију. И одмах посла за сестру, да му дође. Сестра му је дошла и угостио је код шуре и одмах је онет другу сину послао за

кума. Кад му је кум дошао, питао је кума — Куме, да ми се онда не изјави кобила? — Није, куме, Боже сачувај! Онда је жену питао — Камо, ти, жено, дијете? Она се заплакала и про плача казала му је, да је сагорео! Шура му рекао — Зете, немој да будеш на жену увријеђен, такви случаји био и сагорео и моје све што сам имао у колини! Он рекао — Па шта је она крива рјаву случају, Боже здравља нама, имаћемо ми ћете; но ми да сједимо и пијемо, ко би ми јутрос милини дошао, што сам желио то сам у кући видио, све саставио што ми је мило, но сестро, што си се смрзла, ајде у магазу те донеси ракије да пијемо! Она је једва дочекала, јер се стићела, како је брата дочекала. Оде у магазу да изнесе ракије. Кад уљезе у магазу, кад виђе како је брата даровала, све колаче што је дала ту је нашла; окаменила се, није умјела натраг да се врне. Брже се сјети ће није умјела да се врне, кад је виђела колаче и рече куму — Куме, што си се смрзаво, ће си дошао у свога кума, па ти не баста донијети ракије, ено оне вакируше ће је нема, да изнесе, но ти ајде, па изнеси ракије и изиђите да пијемо! Кум је једва дочекао и оде у магазу, кад у магазу ждријебе; он се окаменио и не умјне да се врне, кад виђе ждријебе. Онда човек рекао жени — Ево не би кума и сестре, но ајде ти, донеси ракију и вичи их да виду да пијемо! Једва је дочекала и оде у магазу. Кад у магазу дијете и колијевка; она се окамени, пошто виђе дијете и колијевку. Најпослије рече шури — Ајде у магазу изнесите ракије да пијемо, е не баста им изајди! Шура је отишао. Кад виђе гдјиго у магазу, не умјне ни он да изиде. Тада домаћин скочио, сишао у магазу и рекао сестри — Што не носиш ракију, или се стидиш од дара, што си брата даровала? Куму рече — Што ти куме не донесе ракију, или се стидиш, што си куму изјавио кобилу? А рекао жени — Што ти нијеси изиђела ракију, или се стидиш ће нијесу чувала дијете, но си тражила просјака! Онда им рече — Ајдемо те у собу! Сви су невесело пошли и сјели за совру. Он их је угостно што је боље могао.

Сестри рече — Ти сестро, ајде кући и више ти нигда кући доћи нећу! Куму рече — Ајде куме кући поћи, више ми немој долазити да ништеш кобилу у млини! А жени рече — Опреди се, па ајде кући и више ми немој нигда долазити, а ја ћу моје дијете гледати! Како ракао, тако се све учинио.

153.

ВУКОВ КАНТАР

Вук досадно селу, чинио штету и клао много. Сельаци га дозову, да му осјеку, колико му треба дневно тајина, толико да чини штете, а више не. Вук им се потпише: оку и по дневно и да га не ћера нико. Сутра дан вук дође, па заклоље једноме сельаку и кобилу и ждребе. Сельаци га позову опет и вук дође. Питају га — Што си учинио штету вишу но што смо ти ми рекли? Вук одговори — Нијесам! За-клао сам кобилу и измјерио на мој кантар било ока, те ја пошље и ждребе, пола ока; изно сам оку и по, намирио оно што сте ми рекли! Сельаци раскидоше углор са вуком, те је остало што ухватити да изјде и да му нема мјере. А ће га ухватити да плати чапром

154.

ПО ПОВРАТКУ С ЂАБЕ

Отишао кадија на ђабу. Путовао годину отуда и отуда. Кад дође с ђабе, угледа га дијете, потрча у сурет и рече — Добро дошао, бабо! — Воље тебе нашао, синко! — Јеси ли добро путовао, бабо? — Вада и шућур, добро је! А како сте ви, синко, јесте ли сви здрави? — Боту шућур, сви смо здрави! — Да није, синко, каква штета била, од како сам отишао ја? — Вадај, бабо, јесте, крепала купи! — А шта би купи! — Бота ми, отровала се од месал! — А од шта је било месал? — Крепала велика бедевнија, па се купи

најела и кренала! — А да што јој нијесте дали воде?
— Бога ми, умрла мајка, на није имао ко напојити
кучу! Адија рече — Ада, таксирата! Ада, синко, јесте
ли имали говедима хране? — Бога ми, дошли власи
још лани, на говеда оћерали! — А окле? — Ето отоле
из Голота брда! А адија гурну коња, ишћера на брдо
опали двије кубуре и рече — Вада је право гласнуги
се за својјем малом!

155.

КО ШТА БОДА

Млада кад се довела, јела месо, није шћела ку
пус. Свекрва јој рекла — Једи јадна кучус, немој све
месо! А она рекла — Мене бабо кад је искао у мота
баба, казао је: у мојој кући има свега доста, па ко
шта вода! А ја волим више месо, но кучус!

156.

ЈАКА МИШИЦА СУДИ

Зет у пунине резао меки сир. Рече му пунница
— Вада имаш оштар нож! Одговори зет — Јака ми-
шица суди!

157.

ВУК И ЛИСИЦА

Поћерао вук срну и ухватио је. А лисица нишла
за вуком. Кад стане вук да једе срну, рече лисица
— Е, вујо, силно ти уловисмо! Вук јој рече — Како
си уловила, тако ћеш изјести! Вук изједе сам срну,
лисица не даде ништа.

158.

СМРТ

Говорили људи, да има неће некако мјесто гдје
зову кад се стане мријети. Рече једна будала — Ја

ћу или у то мјесто и кад ме стану зваги, ја им нећу
поћи! Доће у то мјесто, уће у једну берберинцу и
рече берберинцу, да га обрије. Бербер га стане бријати,
док га смрт зава. Бербер му један образ обријаше
бријаше, а други тек почео. Он ухвати бербера руком
за бритву и рече — Пуштај ме да идем, смрт ме
зове! Бербер рече — Стани, да те обријем! — Нема
се кад, морам или и овако рече будала. И оде таман
онако, полу обријан на онај свијет.

159.

ДОВАР ОТАЦ

Био један старцац, имао три сина, па никако их
не стео наљутити. Синови се злоговоре — Дај ми да
учинимо, неће ли се отац на нас наљутити! Па наложе
ватру велику о Петрову дану, ће су косили. Кад стан
њима дође, приђе код оне велике ватре, те се орије,
па онда рече — Е, ћецо, Бог ви помогао, дивно ли
ме јутрос огријасте!

160.

ПРОГОВОР И ОДГОВОР

Једнога старота који је на далеко чувен био са
своје памети, питали — До кад ти је мило дијете,
стари? Он рекао — Мило ми је, од кад почне про-
говарати, па док не почне одговарати!

161.

ПИЈЕВАЦ СНИО ЈАЈЕ

Рекао један човјек — Снито пијевац јајел! Други
рекао — Јест вада и ја сам видио! Људи и ако не
повјероваше, остала је ријеч — Посједочиниће му, као
онај ономе, да му је пијевац снито јајел!

162.

ЊЕН ПЕТАК

Била се испросила девојка, па уговорили, да је воде у петак по Бурђеву дане. Дан по дан, дође и Бурђев дан. Ној се учинило то далеко, да неће њен петак долазити, па све говорила — А кад ће мој петак?

163.

УДАДА СЕ

Једна се удада, што се не надада, па све превага: Крушно ти ми ово љето прође, мене добро и фогату моме!

164.

КАД ЈЕ СВАК НЕМА СУДА

Био један кнез, па га убили, и цијело село дошло на суд. Пата их суд — Ко уби кнеза? Сви рекоше — Уби га бат — А ко диже бат најриви? — Богме сваки рекоше сакупљени. — Пошто је свак, нема суда!

165.

УЧИНИО ЗЛО МРТАВ

Био један кнез, па све зло чинио народу. И већ дошао на умрће, па окупио сву своју кнежину, па им рекао — Чујете, моја браћо, чинио сам вам зло и умирем, кад умрем нека свака кућа дође са свом чељади, па на ме гомилу ставите, тако ће ми лашке бити, а и вама; кад навалите гомилу на ме, онда ће ви доћи осуда за моје погрешке! Кнез онда начини писмо и уписа у оно писмо, како су га убили и на-

валили на њега гомилу. Пошто умре кнез, народ се искупи и навала на њега гомилу. Виши им је учинио злум мртав, но кад је жив био.

166.

ЧИСТО СРЦЕ

Два хајдука украду по ноћи вола, одеру, начине опанке од њега, па у јутру с опанцима у цркву католичку ушли да краду. Један чувао стражу, а други се испео на свету трпезу, ће но се моли Богу у цркви. Онај с врата, кад виђе шта му ради друг, повиче — Не, јадан био и ту се Бог моли и ако је католичка црква! А он му рече — Шути, лудове, ако су калаве опанчине, чисто је срце!

167.

ПРИЛЕКОР

Биле две жене, среде се, једна ишла на воду, а друга с воде. Па као жене, запричале се и задржале у разговору, мало подуже. У неко доба, она што је ишла на воду, рече оној другој — У зао час стага, кад ћу спремити вечеру, не може ми домаћин ништа врће да изјеле, колико ни пав! А она друга рече — Мучи кукала, како то говориш своје домаћину, а ја моме да речем тако, па да ме чује, напео би на ме турин као прасица!

168.

КРШТАВАЛИ ВУКА

Крштавали вука да не једе јагњаци. А он реко — Крстите брзо, Бога ми, умакоше јагњад преко бријег!

НЕ ПРОДАЈЕ ПЛАНИНУ

169.

Продавао један краву. Пита га купац — Јели каква на млијеку? А он му рекао — У мене добра, док ми је добра планина, имало је доста млијека. Ама ја продајем краву, не продајем ти планину!

170.

ЛИСИЦА, МАЧКА, МЕЂЕД, И КРМАК

Била лисица у друштву с међедом и крмком. Једном лисица оде мачку у ашиковане, па пошто се врати, упита је мејед и крмак — Ђе си била, лијо? — Ишла те се удавалад рече лисица. Упиташе је — За кога, лијо? — За мачка! рече лисица. — А какав ти је тај мачак? — То је сила на свијету! рече лисица. — Доведи га да га видим! реку јој мејед и крмак. — Ви га, каже лисица, не бисте смјели ипчекати! Они рекоше — Сакрићемо се ми, само га доведи, да га видим! Лисица се спучи, па оде код мачка, те га позове, да иде с њом. Мачак заметне реп на леђа, начини се силан, па све скаче поред лисице. Крмак се сакрије у шушкор, а мејед се испнење на дрво. Кад мачак дође с лисицом, чује крмак ће шушка у лишћу, помисли да је миш, па се завлета и фрипа на крмака. А крмак се препане, па скочи низа стијену, те се сломи. Мачак се препане од крмака, па побјеже уз дрво. А мејед помисли, да ће мачак да га поједе, те и он скочи с дрвета и сломи се. Тако лисица и мачак начине доста меса^а те се почасте.

171.

НАСРАДИН НАПЛАТИО ВЕРЕСИЈУ

Био некакав Насрадин оца, па имао једову краву. Еге ти он њу једном закоље, па сазове сву пашчад

из села и разда им месо на вересију. Кад дође вријеме да му плаћају вересију, а пашчад му дуг не донесе. Насрадин начини прибој, сазове пашчад у прибој, па све кривом по њима, а ово све једно по једно побјегне. Само остане један стари пас, те оца по њему, удри, удри, а он све копај и јавчи, док прокопај прибој; те се једва провучи. Кад оца погледа, кад један ђуп златних пара. Насрадин поче да се туче у прси и да виче — Ада, што сам се огријешо, оно је он све викао: Ево пара, ево пара! А ја нијесам разумио, но сам га убио! Тако Насрадин оца наплати вересију.

172.

ПОТОЊА ЖЕЉА

Имао отац једнога сина. Пошто је био на смрти, призове га и рече му — Ево ти синко, онога лончиња пара у скровишту! — Ти тата хоћеш да мреш? ожаложбено син рече — Хоћу, синко! рече отац — Шта ти је, тата, најжалтије — Најжалтије, синко, што лончиња не долунних, но оста онако недолунчен! — Е, мој тата, рече син, мене је најжалтије, што нећу доживјети да га испразим!

173.

ТРИ ВРСТЕ ЖЕНА

Кад је ишао Исус Пингамбер по земљи, дође један младић из једнога села код њега, да му каже ће добру ђевојку, да га ожени. И он му дадне добру ђевојку и ожени га. Други младић дође из истога села, да га ожени, као и онога првога. Он му говори, да нема онакве ђевојке више код њега. Младић га је молио, да га ожени. Код њега није било ђевојке, него се тревиди кучка; удари штапом по куји, те се од ње претвори ђевојка, дадне је младићу и он је

одведе. Дође опет трећи, из истога села. Пошто му се свиђеше ове двије прве, замоли и он да га ожени. А он му рече да нема више онаквијех ђевојака. Младић га је молио и кумио. Немајући код себе више ништа но једну крмачу, удари штапом по крмачи и од ње се претвори ђевојка и онај је младић одведе. Затим прође једна година. Господин дође у исто село и замоли у другу кућу, а не шћедне код овијех одива, и пита домаћина — Како су ове ђевојке, што сам их ја удавао? Он му одговори — Што је прва, да Бог да се њене стопе замтиле по земљи, куда ниша; а друга што је, то је једна несрећа и дајавица, да је не би кучка надрајала; а трећа што је, то је једна безобразница, да не море безобразнија бити никака женска од ње! Тако су остале три врсте жена: Дobre жене, оне су од добре ђевојке, мирне и поштене; дајавице, што не даду никоме путем поштено проћи; а трећа врста жена, безобразне женске, што безобразно раде.

174.

ДОБИО И У ГРОВУ НЕ ГИНЕ

Имао је отац три сина, два паметна била, трећи слудан, па га нијесу могла браћенци гледати, но казали оцу да га више тријета не могу. Отац дозва сина судуднога, па му казао — Драги сине, ево ти пара, ајде у свијет! Извадио триста гроша и јабуку зелену и рече му — Драги сине, с ким се у путу удружиш, ако вам дођу жи жефа, узмите ту јабуку, ако је на пода раскине, онда путуј с њиме! Нађе једнога на путу, поред тесте, узео на камен кости, па туче. Упита га — Шта то тучеш, Бога ти? Он рече — Овога свијета био ми је дужан три стопине гроша, па никако нијесам могао наплатити, па да ми се насладити, макар његове кости, да стучем! Судуди рече — Немој, Бога ти, закопај те кости, ево ти триста гроша! Он једва дочека, закопа оне кости;

судудни врати се оцу. Закукала су браћа његова — Кукку нама, како није смирити не може! Он своје оцу казао, све шта је било, да је откупио кости туђе! Отац му опет да триста гроша, те опет сина спреми у свијет. Путовао је и управо је дошао до оне тесте, ђе је онеме кости откупио и онђе је нашао друга; онда путовали су заједно у бијели свијет и зарадили силни новац. Побратимили су се, један другом из мишице крви се напили. Онда казао судуди — Ајдемо кући својој! Путовали су неколико дана па их у једној пуствовини мрак затекао. Отишли су у једну шуму, нашли тамо једну малу колибу и питали испред врата — Имали нко у кући? Изашао је један стари човјек, било му је осамдесет година. Питали су старца, могу ли ноћити? Он је одговорио — Браћо моја, можете ноћити, али за вас вечере нема; видите браћо моја, под сакенју, да сам мјетнуо батегу да печемо, друго ништа нема! Они су рекли — Ми имамо шта вечерати! Увргли су у колибу и сјели. Кад угледаше младу невјесту, питају старца — Бога ти, стари, шта ти је ова невјеста? — Бога ми, браћо моја, шћер ми, па се досе три пута удавала, ниједан пут није јој домаћину јутра освануло, освани мртав; сва три домаћина, који год се пут удавала! Паметни дочека — Дај ми, молим те за овога побратима, ту твоју шћер! Стари одговори — Немој брате, такав момак, да погине невидно! Он му одговори — Ја сам за то одговоран! Онда стари опрошћење дао и узео су се. Одмах је у један ношак момак легао са невјестом, а побратим привукао се, па гледао од шта ће погинути. Кад на једанпут из невјесте сину змија, да пецине њезина домаћина, а побратим наненада маказе извади иза паса и откину змији главу. Тако се догодио узасобице четири пута, змија да га пецине, а побратим сваки пут откину главу, а труп остани у њој. У томе се свануло. Стари се врло обвеселио; они су старога даривали и казали — Ми ћемо вѣч

путовати! Стари је остао кукајући сам у колибини, као црна кукавица на гранама. Отишли су путовати путем и путовали су неколико дана. Кад дођу онђе ће је кости откупно, казао је побратим — Побратиме, овђена смо се састали, овђе и да се растанемо; дај, побратиме, да благо дијелимо! Растурили су благо, па су га подијелили. Онда је рекао побратим — Побратиме, благо смо подијелили, треба невести да подијелимо, држи побратиме за једну руку, а ја ћу за другу! Он му је одговорио — Јеси ли за ме узео невесту, како ћемо дијелити? — Држи, побратиме, за једну руку, да негине нож велики пут невесте, да је пресијече у пола, а из ње од страха труп од змије. Тако је држи, побратиме, не држиш добро! Замане опет — Држи добро, побратиме! Он опет замане, а труп из ње. Тако четири пута из ње трупови излазе од великог страха и ножа. Онда побратим извади из рупца четири главе, иза паса и казао — Ево ти, побратиме, у овоме рупцу, видиш да сам ти главу сачувао, ја сам онај човјек, што си му ти кости откупно. Молим те, побратиме, затруднеће невеста и зови ме на кумство, купи твојом шљаком на овај мој вјечни гроб, ја ћу доћи на крштење! Дошло је вријеме, жена се породила. Ишао је побратим на његову вјечну кућу и растворио се — Ајде, куме, да држиш кумче! У то се упутујеш, дошли су до куће, тамо је свештеник био. Почели су дијете кршћавати, а све кум вице — Ложите ватру! Кад се крстило дијете, разтрнуо је кум ватру, запретао кумче опет брже запанути у бреме, зови ме на кумство! Опет кума родила. Завика њезин домаћин — Идем да зовнем кума, да крстимо дијете! Жена га псовала — Не, крвниче, једно ми је спалио, бојим се и друго, да ми не спали! Он је вјеру држао, отишао је и с његовом шљакком вјечну кумову кућу купуно. Растворио се вјечна кућа — Ајде куме, да крстимо кумче! Кум једва дочекао, отишли су кући. Почели су кршћавати дијете, а кум све вице — Ложи ватру!

кумо! Она се јаду осјетила, а није смјела да не ложи. Крстише дијете, кум разтрну ватру, запрета и друго дијете. Онда опет рече — Куме, Божки ти аманет, зови ме опет на кумство! Опет је жена запала у своје бреме и родила мушко дијете. Човјек каза својој домаћини — Идем врати кума на кумство! Жена му говори — Крвниче једни, спалио ми је двоје, хоћеш и треће! Он је одговорио — Жено моја, ја сам њему и Богу једин учинио, да ћу га увијек звати! И отишао је на вјечну кућу и купуно, вјечна кућа растворио се — Ајде куме, да крстимо кумче! Он једва дочека, ишао је с кумом и тамо су свештеника нашли код куће и дијете су по часноме крсту крстили дијете. Онда је кум узео своје кумче, подубио га у чело и у два образа и рекао — Драги куме, ја знам да жаовицу имаш на ме за твоју ћуцу, али драги куме, оно би ти били пољавиници, курварари, свака вјера, а ово је сад прави пород и од њета ћеш срећу имати и користи; ја те више поздрављам, дођи и ти у моју вјечну кућу, да видиш ће ја станујем! И оде у своју вјечну кућу. Неко вријеме потрајало је. Једном рече човјек жени својој — Идем и ја у кумову вјечну кућу, да видим, како је куму! Отишао је на кумову вјечну кућу, купуно шљакком, растворио се и увртао је у вјечну кућу. Сифтели су и починудли су мало. Рекао му је кум — Драги куме, питај ти мене, што гоћ видиш у мојој вјечној кући, ја ћу теби казивати! Кад угледа његов кум ће двоје из корита крв дочу, рече — Шта је оно, мој драги куме? Он му одговори — Оно се жена и човјек оног свијета рђаво гледали, па и овога! Вилио је опет, ће се два голуба милују и бишту — Шта је оно, куме? — Оно се жена и човјек лијепо гледали оног свијета, па и овога! — Шта је оно куме у оној страни, што она баба кљује у оно јаве? Онда кум рече — Оно је баба обетала ћетету јаје, да јој врати телад, па му није дала, па за то васи вијек кљује у оно јаве, колико је велика грехота! Опет га пита — Шта је оно, куме, она ватра,

што једнако гори? Кум му одговара — Оно је човек путник био, па јадан и мокар ишао у толико кућа, да се огрије и да ноћи, а нико га није пуштио него јадан сјеромашак, који није имао шта наложити, па је извадио трупину из кога сијенских, и отпријео путика, па му васи вијек гори једнако, колико је севапа учинио путнику! Кум га је дочекао дивно. Кум рече — Драги куме, мене се мало чини да сам с тобом посидио! А то је било пута и хода годину дана. И ту се пољубили и поздравили, кум је остао у вјечној кући, а он отишао кући својој.

175.

ДУВАН БАВОЉА ТРАВА

Сијали анђели тамјан, а ђаво сијао дуван. Анђели рекли, кад су тамјан посидио — Ово ће највише троштити људи! А ђаво, пошто поси дуван — Ово ће највише народ трошити! Дуван је ђаво посидио.

176.

МАРКО КРАЉЕВИЋ И БЕРЈЕЛЕЗ

Марко се прогласио, а прогласио се Берјелез. Рећи ће Берјелез — Одох да га тражим, да видим какав је Марко! Кад му налезе под кућу, кад Марко оре. Берјелез упита — Које је кула Маркова? Марко волове и рало у једну руку дигне и рече — Оно! — А да шта си му ти? Пита Берјелез. Марко рече — Слуга! — А да, рећи ће Берјелез, кад је нави слуга, какав је Марко! Марко се досети ће је Берјелез, па они час у кућу, те се преобуче. Берјелез сидио, не смио да удари на Марка, но лактом подигне ношак од куле, па потури ћурак, да види

море ли га Марко извадити; ако га извади нема рашта на њега. Пошто крене и мало одмакне, дозове — Оста ми, Марко, ћурак у твојој кући, донеси ми га! Марко пође да извади, не море, па шће да оснијече. Сестра му рече — Не оснијечај! Онда Марко гуљваца на прекрети, те извади. Пошто му га донесе, те види да му није оснијечено од ћурка, Берјелез није смио на Марка ударити. Пита га Турци — Какав је Марко? — Какав? Јунака га у вас бијели свијет нема! Рекао је Берјелез.

177.

МАРКОВ ПОВРАТАК ИЗ УЧЕВИНЕ

Кад је наљезао Марко из учевине преко Дровњака, у сред Буквињачке горе срете Циганина, ће носи малу пушку. До тада Марко није видио ово оружје, те упита Циганина — Шта ти је то? Он каже — Пушка, ја бих те убио с њом! — Удри рече Марко. Циганин рече — Не смијем! Марко пружи руку и рече — Удри у длан! — Не смијем! одговори Циганин. Марко онда рече — Удри керал! Не смио Циганин, док му Марко није рекао, да се не боји, да му ништа учинити неће. Циганин заждије пушком, те му уби керал. Кад то Марко виђе рече — Пошто је то на-стало, нема већ живовања! Марко је онда сабљом гађао један камен, расјекао га и казао — Кад се ове двије половине преврнуле, други свијет настао! Онда је отишао и није се више вртао амо.

178.

МАРКО КРАЉЕВИЋ И ПУШКА

Путовао Марко Краљевић и нађе једнога Циганина бе држи пушку. Марко га запита — Шта ти је то? Циганин рече — Ово је пушка, војвода! — Каква пушка! Зашто ће ти то? — Њом може да убије чојека!

— То не може убити чојека, како то да убије чојека! рекао Марко. Циганин рече — Морс, Бога ми Онда Марко рече Циганину — Удри ти мене? Он рече — Нећу, војвода! А Марко рече — А кад нећеш мене, удри ми Шарина! Он каже — Не смијем, војвода, убићу ти Шарина, па нећ ме посједи! Марко рече — Кад нећеш Шарца, ти удри мога хрта, ријеч ти моју давам, нећу ти ништа! Циганин опали пушку и погоди хрта, кога стане писка и одмах мртав. Онда Марко, кад то виђе, рече — Види, хвала Богу, кад ова сорта с овиме може узети најбољему јунаку живот, онда ође више стана нема; дошто је пријеме да више нема јунака! И одмах појаше Шарца и некуда оде, да се за њ није знало.

179.

СРЕЋА

Била два брата, један био богат, а један сиро-
мах. Брат богатнишао на ћабу, па рекли људи —
Алија, што ти не даш кад си богат твоје брату, да
је и он богат, да има паре? — Ја му давам, Бог му
не да! — Ти да му даш и Бог би дао! Алија рече
— Ако ме не верујете, ајде да видите! Извади један
бијели пешкир, завеже у њета сто дуката и каже —
Понесите га на сред ћуприје преко воде, а ја ћу брата
сад послати преко ћуприје, да види тамо неку моју
стоку: и ако има срећу, он ће их наћи! Кад је турио
сто дуката у бијели пешкир на сред ћуприје, пошље
брата да иде преко ћуприје, да види ошце. Његов
брат кад је пошао преко ћуприје, рече — Хвала Богу,
прешао сам преко ове ћуприје више пута, све гле-
дајући, а сад да идем да жмурим, могу ли прећи!
Зажмурио је и тако је прешао жмурени и прошао
паре. И алија узео паре и турио у џеп, и брат се
без среће вратио. Алија рече — Видите ли људи, ви
ме не верујете! Онет рече брату — Имам тамо ер-
гету коња, највише коње у планини, да понесеш

соли да ми даш! Он узме једну торбу соли, оде да
види алине коње и да им да мало соли. Кад дође код
коња, најде алине коње у једном долу, све у купу;
ждрепице се ждријебале. Погледа код коња, једна
ћевојка, легла. Рече јој алин брат — Помози Бог, ће-
војко! — Бог ти помогао! — Шта ћеш ти оће? —
Ја сам алина срећа! — А да, бога ти, кад си ти алина
срећа, имам ли ја срећу? — Имаш, али како која,
није свака једнака! — Имаш ли је икако? — Имаш,
имаш! — Каж ми је ће је, да видим ту моју срећу!
Ђевојка му рече — Да ти је кажем: погледај тамо,
видиш ли један црн панџ, отида иза оног панџа, па
ћеш своју срећу виђети! Он се диже, па отида и
погледа иза оног црног панџа. Кад виђе једну тр-
дуљу, он јој рече — А ти ли си моја срећа! Опро-
сти ми... ошова је узео један крљетак, па је удари.
Његова срећа скочи иза панџа, узео крљец, па све њета
по дењама стаде ударати. Он отаде једна жив утече
код оне алине среће, кукајући. Алина срећа пита га
— Виђе ли твоју срећу? — Вићох, каже, она ме уби,
шта ћу сад, шта да радим? Алина му срећа рече —
Или код алије и кажи му да те жени: Има једна
глува ћевојка у селу, коју нико неће, она има добру
срећу; знали су је Грубана — И другу немој да
узмеш, она има бољу срећу но и алија! Он отида.
Кад дође код алије, код брата свога, рече — Алија,
ја хоћу да се женим! Рече му брат — Ја ћу те оже-
нити, имам блага доста! — Алија, ја нећу, но да ми
узмеш Грубану! Алија рече — Бог наградио тебе, а
ћу још горе! — Бога ми, ја другу нећу! Алина му
срећа казала — Кад будеш добар домаћин и газда,
немој казати нигда, да је то твоје, него све Груба-
нино. Ако икад кажеш, да је то твоје, све ће изго-
рети! Алија узме Грубану и ожени брата. Кад га о-
жени, да му Бог срећу, синове, и поставне газда бољи
но алија. Зову га људи у сватове. Појашу коње. Имао
поље шенице, а људи кажу — Хвала Богу, силе ове
шенице у овоме пољу! Он се мало опмо и кад упи-
таше — Чија је ово шеница? Рече — Мој! Чим рече

његова, западали се, до пола све сагоре. А он се сјести и рече — Није моја но Грубанина! И одмах се ватра претргне.

180.

КАКО ЈЕ ПИЈАНАЦ ЛИЧЕО ЦАРА

Био један човек богат, па све упронастио и пропио. Пошто је све своје упронастио и остао без није ништа, турио ћебе преко рамена, па низа свијет. Дође у једно царство у једну варош и пева цему ноћ. Цар га чује ће пјева, по цијелу ноћ, не да му да спава. Прати слуге да га зову и да га пита, како може бити тако весео? Кад дође, цар му рече — Ја цар један, који влада царвином и ја не могу да будем весео као ти; дали имаш неђе благо, те си тако вагда весео? А он му каже — Ја немам бллага, него имам јадан лек са којим се лечим и вагда сам весео! Цар му рече — Дај и мене од тога лека, па и ја да будем весео, као ти! Донеси му ракију, даде му једну чашу. Цар је попи и рече — Ово је лутко, ти ћеш ме отровати, ја ћу те објесити! Он опет каже — Ако не буде весео и ако не буде добро, обеси ме, него још једну да попијеш! Цар га слуша и пије. Кад попије повнше, рече цар — Ово је добро! Се-доше да вечерају, поче цар да пјева. А пијанец му рече — Има једно још боље! Донесе вино, попије цар и каже — Истина је добро! Поче да пјева још више. Леже цар да спава, а пијанец побјеже, па оде у чаршију и сакрије се; јер он зна шта ће да буде. Кад се сване, ујутру цар се дигне и боли га глава. Прати слуге — Тражите онога да га питам, он ме отровао, боли ме глава! Слуге траже, он се сакрио; траже га и наједанпут нађу га и реку му — Ајде, зове те цар! — Шта ћу му? — Одмах да идеш код њега! Морао је да отиде. Кад дође код цара, рече му цар — Ти мене отрова синоћ! — Имам ја лека, па ћу да те излечим, да будеш здрав и весео и да пјеваш! Донесе опет ракију — Ово је оно што смо

синоћ пили; ако ћеш да те лечим, како ја кажем, ако не будеш здрав и весео, ево моја глава осецни! Цар мора да га слуша. Кад попио повнше, оздравео је и поче да пјева. Тако и други дан, боли га глава и он га опет лечи; тако неколика дана. Цар се про-мисли, па поче да га пита — Па докле ћемо овако? Пијанец рече — Царе, док претуриси ћебе преко ра-мена и останеш без ништа као ја! — То ли је тако! Онда цар викне слуге да га протерају, да га нилде нема! И тако га слуге отерају.

181.

МОЖЕ ЛИ ПОГИНУТИ ПРАВ

Кадиди украдени волови. Кадиди нареди у чар-шију добош — Ко ће свједок бити да је украо кадидне волове, да му дам хиљаду гроша бакшиш! Добошар иде уз чаршију и виче — Ко је украо кадидне во-лове, кадиди дава хиљаду гроша бакшиш; ко ће свједок бити за кадидне волове! Један био субудалгет, па дође пред добошара, па каже — Ја сам украо кадидне во-лове! Они га одбаце — Ђути будало! И на другу страну и на трећу, а он све искаче и вели — Ја сам!.. Пошто три пута призна, јавише кадиди. Кадиди на-реди, да се објеси. Ови што је украо кадидне волове гледа и слуша. Па кад нареди кадиди да онога објесе, и кад га дигну на вјешала, он извади један нож и пре-сијече конопал, и онај паде на земљу. Ухвати и њега и доведу пред кадиду. — Откуд си ти сино да осло-бодиш човека, а кадиди наредио да се објеси! — Како, кад он није украо волове, него ја, и да погине човек на правди! Кадиди је сам загијевао водом онога што је био објешен. Док поврати душу и остане жив, пита га — А што си ти то казао, да си украо волове, а нијеси; ево човека што је украо волове! — Ја, вада, кадиди, то сам рекао, да видим може ли погинути човек прав; истина поможе ми Бог и правда, али у-сах чакшире! Кадиди последије поклони ономе што је украо волове, и ономе што га је вешао, дара хи-љаду гроша.

182.

БОГ СВАКОМЕ ДАВА ПО ЗАРАДИ

Неки свеци рекли људима — Немој да радите ове године ништа, јер рекао је Бог да ништа родити нећеш! Једни су казали — Аге ми да радимо, као што смо свакад радилли! Други су казали — А што да радимо, кад је Бог рекао да неће родити ништа! Једни су радилли, а други нијесу шћели да раде. Они што радилше, роди се по нешто, сабраше; они могу да презиме. А они што нијесу радилли, нема ништа. Кад видеше, да ће да мру гладни, рекоше — Ајдемо те, да се жалимо код Бога, што нас свеци преварише, да се жалимо код Бога, што они радилли! Одоше код Бога, па се жалеше — Господе, ми смо дошли да се жалимо код тебе! Бог рече — Зашто? — Свеци нас преварише и рекоше: Немојте радити ове године, не да Бог и ништа неће родити. Па ми ништа не радисмо. А који радилше набреше жита, могу се пре замити. А ми ћемо да мремо гладни, па смо дошли код тебе Господе, да се жалимо! Бог рече — Идите код онога ко ви је то казао, а ја нећам тога амбара да дам никоме ништа; ја сам једном дао за свакад: Ја нијесам казао да се не ради; ајд' нити! Они одоше, плачу. Бог рече — Братите их, дозовите их амо! Кад се поврате рече — Аге они што су орали, они стри да живете, па на гувно носите; ја ви друго не знам ништа! Они отаде одоше, па оне стрнове жњу, па вежу, па носе на гувно, па вршу, узимају виде, па претресају; кад погледаш неко зрно испада. И тако су остали живи и Бог им је дао по заради.

183.

ЗЛЕ СНАЈЕ

Била једна баба, имала три сина и три снаје. Биле јој зле снаје. Па како куд синови отиду, оне при-
готови ужину и сједу да ужинају, а бабу примораву

да игра око њих. Баба спави на рћу, осуши се. Питио је један син — Бога ти, мајко, што си ти тако рђава у нашој пуној кући; ми имамо свега доста! А она му рекла — Е, синко, не могу ти ја никако казати, што нећеш сјутра испети се на таван, да ме зају снаје за те, па ћеш онда вићети шта ми јел! Он тако сјутра дан и учини: скрије се на таван. Кад буде на пола дана, оне по обичају приреде ужину и примораву бабу да игра. Како почне играти, тако почне и пјевати и викати — Вако синко сваки дан! А снаје реку — Ух, што но кучка стара како данас пјева, а није прије пјевала! У толико скочи јој син с тавана и рече — Зар је мајко сваки дан тако? И онда узме све три невјесте и привеже им косе, бијући их, док је у њих дух чуо. Онда одузме све кључе и све баби да у руке, да она њима дава испод кључа.

184.

СТИГЛА ГА РАКИЈА

Срби пили ракију. А најезе Турчин, каже — Дај влаше, да пијем! Он му да једну, другу. И другу и трећу попије. Турчин се напије, па каже — Дај ми још! — Немој ага, дина ти, напићеш много, па те може стићи! — Ајде море, мога ага не може ни курак стићи! — Ајде ага, вјере ми, стићи ће те! Пи, пи, док се напи, пушти ага оде. Стигне га ракија, пане Турчин, ат отиди. Турчин лежи на сред пута и повраћа — Ага, турске ми вјере, рече ми вла: стићи ће те! Вада нека ме стиже, но што ми се опогани под главу!

185.

КАКО ЈЕ ТУРЧИН КУКАО ЗА БАБОМ

Срби пили ракију и сарањивали једну бабу. А дође један Турчин пољак — Шта радите Срби? — Сарањујемо бабу и пијемо ракије! — А хоћете

ли да дате и мене, да пијем! — Да мало кукаш, па да ти дамо да пијеш! — Турске ми вјере, кукасти нећу! — Бога ми, ако кукасти нећеш, не дамо ти ракије! — Како да кукам, влаше! — Кукај мало, па ћемо ти дати Турчин кад виђе, да нема да пије, без кукања, раздрије се — Куку баба! Ниси ти ту рада лежати, ни се ја више тебе дерати, но не даду власи ракије!

186.

БАБИ СЕ НЕ МРЕ

Викала ћеца баби — Мари баба! — Чекај ћело, душе ми ја сам била у пазару, па сам виђела више кожица од јарипца, но од старијех оваца!

187.

НЕ МОГАО СЕ ПОТУРЧИТИ

Био побратим Турчин и Србин. Оца знао читати и писати, а Србин није знао, ни читати, ни писати. — Дај ме научи, побратиме, да и ја знам читати и писати! Каже Србин. — Побратиме, ја не могу да те научим на турско писмо, што се не би потурчио! — Па ја хоћу да се потурчим! — Не можеш, побратиме, то је тешко, ти си стар чојек! — Хоћу, Бога ми, како се турчи? — То је тешко, побратиме, не можеш, побратиме!.. — Хоћу, па хоћу! — Ходи побратиме, да видиш може ли бити! Скине чакшире, Турчин погледа — Молим те, побратиме, прерадио је, турске ми вјере, не може се ништа!

188.

НЕ ВЈЕРУЈЕ НИ СВЕТОМ НИКОЛИ

Порађала се једна жена и при порођају била много патња. Била мајка јој дошла, придржавала је,

помагала јој при порођају. У оној великој патњи и мучи, кад јој се шћер мучила, мајка рече — Помози свети Николас! Кад чу шћер, рече — Не збори мајко о крвнику, за Бога! — Не велу ја шћери твој Николас! Трешти је мајка. — Бога ми, мајко, одговори шћер, по моме Николасу, не вјерујем ни светом Николасу!

189.

КЛЕТВА СРБИНА И ТУРЧИНА

Сидио заједно Србин и Турчин. Рече Турчин — Дај, влаше, да се кунемо, ја ћу крети Србе, а ти куни Турке! Рече Србин — Елатимо вјерајбог и ајде куни Србе и ја ћу викати амин! А кад ја ускунем Турке, ти вичи амин! Рече Турчин — Да Бог да, сви српски, и турски свеци наредили, колико се у очи Божија заклало брва, толико полетнего српских глава! Србин говори: амин! Говори Турчин — Е, сад куни ти на Турке! Србин говори — Да Бог да, сви српски и турски свеци наредили, колико на Васкрсеније престо јаја, толико се посјекло турских глава! Турчин рече — Амин, влаше, ма не би остао један ђавољби!

190.

ЗЛА КЛЕТВА

Састали се Турчин и Србин у млину. Рекао Турчин — Вала, влаше, ноћас ме куни колико год хоћеш и на који год хоћеш начин, а и ја ћу тебе са неколике ријечи! Србин му је клео царство, да му Бог ископа кућу!.. И што му је на језик долазило, сад му и говорио. Рекао Турчин — Е, чекај, влаше, сад ћу ја тебе — Умрла ти жена, остала ти луда ћеца, млад коња јахао, стар торбу носио! И доста ти је влаше зла.

191.

СВЕЦУ ЗА СЛАВУ

Познати су Бајнице као побожни људи! Залуду поп благосиља у цркви, њих није нема. Кад зазвони

звонно, ни десет се неће прекрстити, на било и испред своје куће. Једнога дана Баица пред кућом у прквеном гробљу прекопавао неко гробље у грохоту и испану му несрећом пет крајцара. Вадио је камен по камен, и нара је све дубље падала. Кад је видио е би пијели дан издангубио, а пару не би нашао, побожно ће се окренути пркви, те се прекрсти и ускликне — Тебе, свети Јоване за славу и милост, остављавам ову пару!

192.

ТОСКА У СВАТОВЕ

Позове један Тоску — Да ми идеш у сватове! — Како у сватове? пита Тоска — Да будеш стари сват! — Па како стари сват? — Да се купи сватови код тебе на ручак! — А немам хесел рече Тоска. — А ти да будеш барјактар! — Како барјактар? — Да носиш барјак у сватове, па паре тураш у здравницу и ће нојимо, а ђевојци у пољевачину!.. Тоска рече — Немам хесел — А ти да будеш ђевер! — Па како ђевер? — Богме, кад изведемо младу да је предаду тебе, па ти све с њом да будеш и ти с њом да спаваш! — О, има и два хеса за то! рече Тоска радосно.

193.

ЈАВИЛИ СЕЛУ ПОГИБИЈУ

За вријеме турског вакта, одскоче два Ускока у хајдуке. Тако четујући запану у клопку, ударе им Турци изненада. Они утеку у два противна правца, мислећи један за другог да је погинуо. Један и други су премисливали, како ће жалосноме селу да јаве погибљу. Први те се, примакао селу, залегече — Леле мене, Шнепанел!.. Окупи се село. И док су били у највишој кукњави и лелеку, предноћ далеко с врха једнога брда, чује се легек другога — Леле мене, Милутинел! Оба зграва дома дошли.

194.

ЕРИНА СТАНИЦА

Ишао Ера и терао коње натоварене катраном. Па му коњи поустали и Ера упита једнога, кога је срео у путу, шта ће да ради, јер су му коњи поустали. А он му рекао, да сваком коњу завуче по напнику под реп и да ће коњи добити снагу и куражи и да ће моћи отићи до куће, да их не може стићи. Ера то и уради, свакоме коњу завуче под реп по једну љуту напнику. А коњи, обрнути им се испод репа и почну бегати, да их не могаше стићи. Онда Ера опет пита онога, како ће их стићи? А он му рече, да и себи завуче напнику, да ће их стићи. Он тако и уради. Пре него је дошао кући, жена стовара коње, а мужа јој нема. Док ето ти Ере, трчи и каже жени — Раствовао! а ја ћу да продужим још даље, јер моја станица није овде!

195.

ЦИГАНИН И ЛОПОВ

Дошао циганин на пазар и продавао један котао. Дође муштерија и пита — Пошто, циге, котао? — Два дуката, гадал! рече циганин. Он му даје један дукат и не погоде се. Док су се они годили, приђе лопов, узме циганину котао, па га себе метне на главу. Кад се циге окрене, а когла му нема. Лопов рече — Е, мој драги, био га метнути на главу, као ја овај мој! Циганин промисли збиља, да је оно котао онога човјека, па му рече — Вага ћу и ја од сада све котлове кад будем продавао раинити на глави!

196.

ОЧИН САВЈЕТ

Имао отац једног сина и био је одвише богат. Пошто је доживио дубоку старост, разболи се на српске народне приче

смрт. Син много жалио за оцем, па пошто виђе да ће да умре, онда упића оца — Оче, зашто ми на са- мртном часу што не наредиш? Отац му рече — Сине мој, а шта ће ти отац мртав да нареди! Али ето кад тражиш савјет од мене, даду ти га; Пази сине, ли- јено се владај и немој се дружити са неваљалијем! А ово нека ти је највећи савјет: Куму не дај су- ждребну кобицу, у сестре не иди често, а жену не пуштај много у рад!

Послије тога отац умрије, а син остаде да управља имањем. По очиној смрти мислио је много, шта му је отац рекао и какав му је савјет дао, па се одлучи да прова. Прво дође у сестре. Кад је дошао, сестра се ужељева, овесели се кад виђе брата, па га срете, за- грли и љуби. У кући сестриној имао велики дочак. Ноћи дивје ноћи, па се крене да иде. Сва устављања сестрина и пријатеља му узалудна су била. Он пође, сестра му спреми дарове и колаче. Кад је одматео од куће, остави колане и дарове, па лене и заспе. Пошто се пробуди, било се више смркло, он се опет врати код сестре. Сестра кад га виђе, рече му — Баш сам радосна, пошто смо те и устављали! И угосте па и те ноћи доста дијено. Уутру крече, али га много не устављају; сестра му спреми неке колаче, али много мање него први пут. Он се крене и дође на мјесто где је и први дан оставио колаче, стави и оне код њих, па леже те се наспава. Пошто се смркле, крене се опет у сестре. Кад га је сестра виђела, зачуди се и рече — Бог с тобом брате, како се мораш од стила на- враћати толико? И ја се од тебе стидим! Брат нема- јући куд, уљезе у кућу и преноћи. Уутру крече, Нико не рече — Устави се! Сестра и опет спреми, само један мали колач. Он пође, навезе на мјесто где је оставио прве колаче, покупи све и понесе кући, па остави у подрум. Дође му кум и иште кобицу у млину. Он му је даде и рече куму — Куме, кобица ми је су- дребна, него је пази, да се не избаци! Кум поведе ко- бичу, оћера у млину и у млину законачи. Тада се он спре- ми, пошто се смркло, пође у млин, да види како му кум

пази кобицу. Кад је дошао млину, нашао је кобицу свежану, ништа јој није било мегато. Како је било студен, а гладна, избацила се и разла, а кум из млина говорио јој је — Ржи кобо, живиндиробо! Он се при- близу колача. Уутру кум доводи кобицу, он га упића говори — Зобала је зоб, па се зато, улоштилга? Кум од- дијено дочека и испрати кума и на томе се расставе. Тако не прође дуго, жени му се шура и зове зета у сватове и сестру на свадбу. Он не шћедне ићи, а разбио је и жену, да не иде; пошто јој не могње ништа, пушти је. Уставља дијете, да га не носи са собом и говори јој — Свадба као свадба, дијете несе дијете са собом. Пошто је жена отишла, смисли: гондри, па ето га у тазбину. Тамо велико весеље и пјеванија. Он кад дође, сви га радосно дочекаше, га да и он пође у коло. Он се ухвати у коло, поред своје жене, која га није познала и говори с њом. Она му обећа да заједно могу у постеле у бабову кобицу. Прошло је вријеме игре и пјесме, вечерало се, свак своје мјесто нађе; бег за вријеме легне међу сватове. Но како су сватови и свадбари заморени, све заспа као поклано, а он се латано спреми и пође у бабову кобицу, ће нађе своју жену у постели и намјести се. Пошто је испунио вољу жени, жена задовољна заспа, а он узме дијете своје и спреми се, па појаха коња и дијете понесе својој кући и тако дијете намјести у подрум, ће су секини колачи и кумово ждребе. Жена зли мислима обузета смисли, да запали кобицу и пошто се запали кобица, она врисне и запомага, го- из колибе и рече, да јој је дијете сагорело у колони. Плакала је и кукала. Браћа је тешаху, али задулд, она све једнако кука и каже, да не смије кући од чо- вјека, јер је он устављао дијете, да га не носи. Ње-

зина браћа јаве за случај њезину човјеку, а он одговори — Пошљите што прије жену, феце ће бити, за све је лако, кад је она из ватре спасена! Жена се спреми на пут, дође кући; човјек ни збора, само је овеселјаје; она само кука од велике жалости. За жалост чује кум и сестра, па дођу на жалбу. Пошто су плакали и ожалили дијете, тада домаћин рече жени — Жено, сведно плакати, дијете се не диже, нето иди и донеси из подрума ракије и да пригледаш што за јело куму и сестри! Она пође. Кад у подруму нађе дијете пренерази се, палине и не умије поћи даље. Домаћин рече сестри — Сестро, поћи у подрум, те вићи ону несретницу, неће је пала у несвијест! Она пође у подрум. Кад има шта виђети! И своје колаче познаде, а снаха над колијевком пренеражена. Она се при том чуду зачуди и не знајући ништа шта ће, и она поред снахе остаде нијема и без проговора. Домаћин рече куму — Ну, као у своју кућу, спогодан буди и види у подрум шта раде твоје кумед! Кум пође у подрум, кад и он у чуду, нађе ждријеве и никаква разговора не чини са кумама. Домаћин се дигне, па онда приправљену тојагу сподобије, уљезе у подрум, те избацие једно по једно, говорећи — Ето, то вам је за учињено добро. А до овог са- знања довео ме очин савјет!

197.

УЖИНА ПОЗАСУНИЦА

Један газда најми једнога сиромаша, да му копа њиву. Не донијели ужину, но рекли — Чекај докме сунце зађе! Сиромаш гледао кад ће сунце заћи и све му се чини сунце стоји на једноме мјесту. Кад је за- лизило, рекао — Никад се очи наше не виђели више!

198.

СВИЈЕЋА КОЛИКА БУДЕ

Ферада двојица пиће за светог Алимпија, а крснога имена. Нађу на једну воду која је била јака

без моста. Моге се светом Алимпију, један говори — Помози ми свети Алимпије, заждићу ти свијећу, колико највиша мотка! Друг говори — Нема толика свијећа! А он рече — А ја будало, лажем, само да пре- феко, па свијећа колика буде!

199.

ОВО ОВОЛИКО ЈЕ МОЈЕ

Довео једну младу, па стала да двори по ста- ром обичају сватове. Сватови рекли — Сједи млада! А она река — Немојте ме, Бога ви, ово оволико је моје! За оне, што мисле, да доброта и услужност престаје са одласком сватова, остала је ријеч — Ово оволико је моје!

200.

У ДЕЛИЈЕ СВЕ ДИМИЈЕ

Један обукао димије, па просио њевојку. Женска вечеруна памет, питала га — Шта имаш? А он рекао — Имаш света: што год видиш по ономе броду оваца, према мени! Пошто је довео, она га питала — Камо имање и обећање? Кад се увјерила да нема није ни- шта, но њета јада, закукала је:

У делије све димије,

А у кући брашна није,

Куку њојзи!

201.

ШТА ЈЕ ЦАР ЗВОРИО С ИХТИЛАРОМ?

Цар пође с великијем везиром уз рамазан, да ходи. Па наљетао кроз табане, нађе ихтијара бијеле браде, и упита га — Зар ти не море једанајест

дванајестоме нарадити? Он каже — Може, али не дају тридесет и два! Онда ће рећи цар — Што нијеси уранио? Он му одговори — Уранио сам, али ми није Бог дао! — Јели ти који пут кућа горела? Пита га цар. — Јест, каже он, три пута! Рекао му цар — А да ти пане гуска у шаке, били је умно оперутати? Он рече бих! Цар се врати на своје двореце, па упита везира — Знаде ли ти, шта сам ја с оним царем, рече — Ја не знадох, шта се разговараште? Рече цар — Кад нијеси знао, ево да ти кажем ја: Сјутра до ово доба, ако ми не кажеш, шта смо разговарали, ја твој живот ништим и скидам главу с рамена! Како то цар рече, везир пође да тражи онога иктијара табана, ће му је кућа, залупа на врата по мряку и зазове га — Изиди овамо! Иктијар изађе и рече — Што лупаш, што ме зовеш на врата? Везир рече — Молим те да ми кажеш, шта си данас разговарао с оним чојеком у табани? Он каже — Ја мислим ти мене нешто зовеш за моју корист, бежи ми с врата, или ћеш погинути! Опет пошто било пола ноћи, оде везир други пут на врата иктијару, па га изазове и он му изађе и каже — Зар си ме опет зовнуо! И зграби једно велико дрво, да га удари и рече му — Мичи ми се с очију! Везир опет побегне натраг. Пошто већ зора свани, хоће везир да иде цару да казује или зна или не зна! Онда хоће да га глава размине. Оде по трећи пут иктијару, па га изазове и каже му — Молим те, кажи ми шта си разговарао с оним чојеком, ишти блага колико ти драго! Онда му рече — Казаћу ти, али ми дај триста дуката! Везир потегне те изброји триста дуката и даде му. Онда он рече — Оно што каже: Зар ти не може једанајест дванајестоме нарадити, ја му кажем може, али не дају тридесет и два зуба, једу! Оно што ми каже — Што нијеси уранио: Што се нијеси оженио, не би ли ти Бог дао мушкога евалада, да те замјени, да не радиш ти уз рамазан! Ја му кажем — Уранио сам, али ми није Бог дао, Бог ми дао женски евалда! Оно што ме пита — Јели ти који пут кућа горела? А ја

одговорих — Јесте три пута: три сам пута шпер у-дао! Оно најпослије што ми каже — Да ти пане гуска, били је умно оперутати: Бог ми те спремно и цар и ја те оперутак и сад хајде збогом! Везир се поврати и каза цару, шта је разговарао с иктијаром.

202.

ВОДНОША

Била се улада једна дјевојка у кућу једнога домаћина, који је имао више чељади. Млада је морала да све услужи, увијек је служила и на ручку и на вечеру, још свима воду доноси и друге потребе. Док их је послуживала, сви су се већ најели, некад је остало нешта, а некад ништа: снаја је увијек била гладна. Било је већ дошло да умре од глади. Свекар је више пута говорио са женом — Ама шта би овој снајој снаји, те овака дође? А свекар, као свекар, каже — Овако је болесна и дошлал једаред оде ћеру у лов, улови зеца. Свекар изађе да га одере. Млада дође код свекара, па рече — Хвала Богу, бабо, какав је овај зец, рђав као да је свијем зечевима воду носио, кад су јели! Домаћин се осјети шта то знача. Послије није дао снаји, да воду носи, кад је-ду. Млада се одмах поправи, као да није оно чељаде.

203.

ЗЛАТАН БРАТ И СЕСТРА МРВА

Имага маћа двоје насторчала, па рекла човеку — Дај их мичи, ја ли ћу одавле ниш! Отац их поведе у шуму. Бегојка наспе пуну чарулу дуга, па све гредом синца, куда је ишла. Отац им нагожи ватру у планину, па рече — Сједите ћепо ту, док ја усичешем дрва! Он отиде и навеже канту на једно дрво, канта дуга, ћета мисте ов сијече. Сека вели — Хајдемо те брато, није оно бабо! Он — Јес, јес, сад ће доћи бабо! Чекали док се смргло. Сестра отиде трагом кући, а брат остане. Пред ватром маћа и отац,

и мислим о Тодору и о крави. Погледам, кад Тодору вири капа на један прозорчић — Е шта ћу црни кукавац? Па све мислим шта ћу, те ти ја једном зајевам:

О Тодоре, Тодоре,

Слушти капу подолје,

Капа ти се види!

Која ти се свиди:

Гадуља је дебаља,

Шаруља је виша,

Одвек једну, па бјежи!

Нико се не сјећа. Тодор изађе, одведе краву. Те се и ја пуштих из кола и олосмо зараво и весело.

206.

ЗЛАТНЕ ХАЉИНЕ

Била је једна Црногорка, имага једну краву, па је помузда и носила краљачу млијека на глани на Цетине, да прода. Па мистичи и говорехи — Ја ћу ону кабулицу млијека продати, па ћу купити златне хаљине; виђехе ме Господин Божо, па ће рећи — Добар дан, Госпођице! А ја ћу се преклонити овако. Показујући с главом, како ће учињети, кабулица паве и просне млијеко. Онда је све заборавила.

207.

НЕСТАНАК МАРКА КРАЉЕВИЋА

Путовао Марко Краљевић и нађе једнога Циганина ће држи пушку. Марко, који није видио приче пушке, рећи ће му — Шта је то? Циганин рече — Ово пушка, војвода! — Кака пушка, за што ће ти то? Циганин рече — Ова пушка може да убије чојек! — То не може убити чојек! Како то да убије чојек? рекао Марко. Циганин рече — Море, Бога ми! Онда Марко рече Циганину — Удри ти менел Он рече — Нећу, војвода! А Марко рече — Кад

нешти мене, удри ми шарина! Он каже — Не смијем, уби ћу ти шарца, па неш ме посјећи! Марко рече — Кад ненеш шарца, ти удри мога хрта, ријеч ти моју давам, нећу ти ништа! Циганин опали пушку и погоди хрта, кога стане писка и одмах мртав. Онда Марко, кад то види, рече — Види, хвала Богу, кад ова сорта с овцијем море узети и најбољему јунаку живот, онда оће више стана нема! И одмах појаше шарца и некуд оде, да се за њ није знало.

208.

ШТО НАУМИШ ОДУМИ

Један газда имао сина, па га дао на науке. Син му учио а трошио, све научио, а све потрошио. Старац умри, а син трошио, службоу није не могао да нађе; све научио, а све потрошио, док остао без није ништа. Једнога дана дописали се, испише све на мале комадиће хартије: Што научиш, одуми! Метне у једно решето и с тијем пође на нашар. Свјет као свијет, радознао, питају га — Шта ти је то? Он говори — Роба, дај динар, па неш виђети шта је, кад извадиш парче! Људи радознали, завуци руку у решето, извуци: Што научиш, одуми! Нађе се цар, и кад виђе, упита — Сиромаше, шта ти је то? Он рече — Роба, завуци, па извуци, па неш знати! И зашчени цару много више, да му плати. Цар извуче хартију из решета, плати сиромашу и оде. Кад дође у свој двор, прилијепи ону хартију код слика у соби. Великани се договорили и подмитили берберина што цара брије, да цара закоље и они се берберин обрече. Кад дође берберин да брије цара, задрхти му рука, кад виђе оно што пише. Кад га цар упита, што дрхти, он му све призна и рече — Подмитили су ме великаши да те закољем, ја научио, а пише одуми! Цар му рече — Не бој се, бри ти менел! Кад га обрија, цар му плати, и берберин оде. Онда цар он великаше све размачне коњима на репове. Попражи сиромашка што је турао у решето и остави га иза себе, да је најстарији.

209.

ЦАРЕВ СИН ШОГО

Била једна девојка, па се не шћела удавати, што неће чојек доћи код ње, да се уда за њу. То отишло далеко. Еле чује цар за њу, па отале се дигни, те код девојке, па се удај за њу. И ту веј работали, шта су работали. Онда цар — Ја ћу да идем! — Како да идеш, а да шта ћу ја, да останем трудна, ја не знам ти ко си и како си, не знам како ћу казати! Он јој подај једну сабљу и један прстен и рече — Ако буднеш трудна и бидне женско, подај прстен, затрудње, роди мушко дијете, подиже га и дорави. Веј стани се играти с њеном, ћеда га зову капиљане. Он отаде код мајке — Мајко, ко је мене отац, мене ћеда зову капиљане! Она изавди ону сабљицу, даде му је да понесе, код писмена чојека; прочитај онај писмени чојек у сабљи, ће је он царев син. Он дођи мајци — Ја сам, мајко, царев син, ја ћу ићи да тражим парал Мајка га одрвајата — Не иди, синче! — Хоћу, Бога мил Дигне се, порастао момчуљак велик и крене отаде. Ајде, ајде, тучи се с једнијем Шогом. Шого га уписа — Чи си ти? — Ја сам царев син! — А ти чи си, Шого? — Ја сам царев слуга! Ајде да идемо заједно! — Ајде! Те они заједно путуј. Ожед-њели. Зна Шого за један бунар. Пита младић — Има ли, Шого, ће воде? — Има један бунар под заклопцем! Улезе Шого у бунар, напи се. Шого изађе, а он узлезе, напи се. А Шого трак, заклопи. Виче он из бунара — Пушти Шого говори — Не пушти, што неј кабулити, да си ти царев слуга, а ја царев син, никад те нећу пуштити! Он му зада вијеру — Никад те отказати нећу, прије но вакусим смрт, па проживи! Пушти га и зада му вијеру. Путуј, путуј, дођоше код цара. Кажује се Шого ће је царев син, а младић као вича, царева слуга. Цар их гледа, па рече — Хајта Богу, да је Бог дао, да ми је ово син, а ово слуга, али што ћу сад! Шого наумио — Дај жени ме, цар!

— Окле ћу те женити? — Жени ме из онога града, што оду сватови, па никад не доћу, но све тамо посетијку! Разбија га цар, да тамо не иду, јер отуд не долазе никаки сватови, слакот посетијку. Шого каже — Ја нећу ни окле друго! Цар покупи сватове и по Шоговој жељи пошље слугу пред сватима, нек је старјешина, да и он погине. Пођоше, путуј, путуј, нађегу на једно мјесто, преко пута најавно мрав. Слуга рече — Станите, господо сватови, док они мрави прођу, да их не газе наши коњи! Стадоше сватови, мрав пролази, пролази, прође све. Поврну се један мрав кригат, па слузи проговара — Што ти знаде за моју невољу, те не пушти сватове да ме згазе? Младић рече — Ја сам био у невољи, знам шта је невоља! Мрав извади једно перце из крила, па му даде — На ти то, кад доћеш у тај град, кад ти дође до невоље, ја ћу ти бити у невољу! Наљезе поред једне воље, кад поред воде нешто стоји крџа, он рече — Станте, господо сватови, да виђу шта је оно! Кад онамо, кад истурио талац рибу, па је оставио на суву, вода се врнула, а ње стоји крџа. Он је у ружу, па тури у воду, а риба се поврну из воде, па с њим проговори — Што ти знаде за моју невољу? Он рече — Ја сам био у невољи, па знам шта је невоља! Риба извади једно перце, па му даде — Кад ти дође у граду-томе за невољу, упали на ватру, па ћу и ја тебе бити у невољу! А он оно остави, па путуј, путуј. Кад у једну гору стоји нешта крџа — Станте сватови, да ја виђу шта је оно! Кад он онамо, кад орао крџаш замотао се у једно гране, па га стоји крџа, па не може да се курталише. Он га пушти, а орао одлече у облаке, па се озго врну, паде код њега опер. Проговара орао крџаш — Што ти знаде за моју невољу? — Ја сам био у невољи, знам шта је невоља! Орао извади једно перце — На то остави, кад ти дође у томе граду до невоље, ја ћу ти бити у невољу! Отале путујући дођоше у град. Дочекаше, разведоше сватове, скупише се на ручак. Каже он ономе старјешини од града — Дај изводи девојку! А старјешина од града рече — Оди амо за мном.